

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMAR VE
BENLİK ALGISI: KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA**

Tuğçe KARACA

**Temmuz-2024
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMAR VE
BENLİK ALGISI: KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA**

Tuğçe KARACA

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN**

**Temmuz-2024
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Tuğçe KARACA tarafından hazırlanan “Spor Lisesi Öğrencilerinde Duygusal İstismar ve Benlik Algısı: Karşılaştırmalı Bir Çalışma” adlı tez çalışması 08.07.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Mehmet SOYAL

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mihraç KÖROĞLU

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza
Tuğçe KARACA
Tarih:08.07.2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMAR VE BENLİK ALGISI: KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

Tuğçe KARACA

BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN

Yıl, 2024 Sayfa 113

Jüri

Doç. Dr. Mehmet SOYAL

Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN

Dr. Öğr. Üyesi Mihraç KÖROĞLU

Bu çalışmanın amacı, spor lisesi öğrencileri ile diğer lise öğrencilerinin duygusal istismar ve benlik algılarını karşılaştırmaktır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Batman ilinde okuyan spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 500 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin benlik algısı ve duygusal istismara olan verilerinin toplanması amacıyla “Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği” ve “Duygusal İstismar Ölçeği” kullanılmıştır. Anketler uygulandıktan sonra istatistiksel analizleri kolaylaştırmak amacıyla SPSS 22.0 yazılım paketinden faydalanılmıştır. Verileri analiz etmek için frekans analizi, yüzde analizi, aritmetik ortalama, bağımsız değişken testi, varyans analizi (ANOVA) ve post hoc testi gibi çeşitli istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, spor lisesinde okuyan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf, aile geliri, kardeş sayısı ve babanın eğitimi gibi değişkenlere bağlı olarak duygusal istismar boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu anlamlılığın cinsiyet değişkeni için kadınlara nazaran erkeklerin puanlarının daha yüksek olduğu, yaş değişkeni için 18 yaşında olanlar, sınıf değişkeni için 12. sınıfta olanlar, aile geliri için orta düzey aile gelirine sahip olanlar (17-30 bin TL), kardeş sayısı için 1-3 kardeşi olanlar ve baba eğitim seviyesi için ilkökul mezunu babaların duygusal istismar ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Spor lisesinde okuyan öğrencilerinin benlik algısı ölçeği puanlarına bakıldığında ise sadece kardeş sayısı boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlılığın ise 7 kardeş ve üzeri kardeşe sahip olanlar için benlik algısı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf ve baba eğitim seviyesi değişkenlere bağlı olarak duygusal istismar boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu anlamlılığın cinsiyet değişkeni için kadınlara nazaran erkeklerin puanlarının daha yüksek olduğu, yaş değişkeni için 14 yaşında olanlar, sınıf değişkeni için 9. sınıfta olanlar ve baba eğitim seviyesi için lise mezunu babaların duygusal istismar ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer lisesinde okuyan öğrencilerinin benlik algısı ölçeği puanlarına bakıldığında ise cinsiyet ve yaş değişkeni boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlılığın cinsiyet değişkeni için kadınlara nazaran erkeklerin puanlarının daha yüksek olduğu ve yaş değişkeni için 18 yaşında olanlar için benlik algısı puanlarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin duygusal istismar ve benlik algısı ölçeği arasındaki ilişki incelendiğinde ise duygusal istismar ve benlik algısı puanları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Benlik algısı, duygusal istismar, öğrenci, spor.

ABSTRACT

MS THESIS

EMOTIONAL ABUSE AND SELF-PERCEPT IN SPORTS HIGH SCHOOL STUDENTS: A COMPARATIVE STUDY

Tuğçe KARACA

**THE INSTITUTE OF GRADUATE EDUCATION OF BATMAN
UNIVERSITY**

**THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN PHYSICAL EDUCATION
AND SPORTS**

Advisor: Asst. Prof. Dr. Erdal ÇETİN

Year, 2024 Pages 113

Jury

Assoc. Prof. Mehmet SOYAL

Asst. Prof. Dr. Erdal ÇETİN

Asst. Prof. Dr. Mihrac KÖROĞLU

The purpose of this study is to compare the emotional abuse and self-perceptions of sports high school students and other high school students. The population of the research consists of students studying in sports high schools and other high schools in Batman province in the 2023-2024 academic year. The sample of the research consists of a total of 500 students who participated in the research voluntarily. "Personal Information Form" was used to collect data on the demographic characteristics of the students. "Self-Perception Scale for Adolescents" and "Emotional Abuse Scale" were used to collect data on students' self-perception and emotional abuse. After the surveys were administered, the SPSS 22.0 software package was used to facilitate statistical analysis. Various statistical techniques such as frequency analysis, percentage analysis, arithmetic mean, independent variable test, analysis of variance (ANOVA) and post hoc test were used to analyze the data. As a result of the analysis, significant differences were detected in the emotional abuse dimension of students studying in sports high schools depending on variables such as gender, age, class, family income, number of siblings and father's education ($p < 0.05$). This significance means that men's scores are higher than women's for the gender variable, those who are 18 years old for the age variable, those who are in the 12th grade for the class variable, those who have a middle level family income (17-30 thousand TL) for the family income, and 1- for the number of siblings. It was found that the emotional abuse scale scores of fathers who had 3 siblings and whose father was a primary school graduate were higher. When the self-perception scale scores of the students studying at the sports high school were examined, a significant difference was detected only in the number of siblings dimension. This significance was observed to be higher in self-perception scores for those who had 7 siblings or more. Significant differences were detected in the emotional abuse dimension of students studying in other high schools depending on variables such as gender, age, class and father's education level ($p < 0.05$). This significance was found to be higher for men than women for the gender variable, for the age variable, 14-year-olds, for the class variable, for those in the 9th grade, and for the father's education level, the emotional abuse scale scores of fathers who were high school graduates were higher. When the self-perception scale scores of students studying at other high schools were examined, a significant difference was detected in the gender and age variables. This significance revealed that men's scores were higher than women's for the gender variable, and self-perception scores were higher for 18-year-olds for the age variable. When the relationship between students' emotional abuse and self-perception scale was examined, it was determined that there was a negative relationship between emotional abuse and self-perception scores.

Key Words: Self-perception, emotional abuse, student, sport.

ÖNSÖZ

Bu çalışma araştırılması gerekli olduğunu düşündüğüm sporda duygusal istismar konusunda yaptığım araştırmalar sonunda ortaya koyduğum bir üründür. Temel amacım Türkiye de spor da duygusal istismar hakkında olan çalışmalara da kendi bilgi birikimimle destek olmak ve istismara uğrayan bireylerin bir nebze de olsa sesi olabilmek adına bir çalışma bırakmaktır.

Beni bu amaçta motive eden araştırma ve çalışma sürecinde her türlü yol ve kaynakları bulmamda bana yardımcı olan, bilgi birikimi ve olumlu bakış açısı ile bana bütün desteklerini veren, her zaman öğrencisi olmaktan gurur duyduğum saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN hocama, uzun, stresli, yorucu ve bir o kadar da deneyim dolu bu süreçte her zaman olduğu gibi desteklerini esirgemeyen öğrenim hayatım boyunca maddi manevi destekleriyle hep yanımda olan sevgili eşim Muhammed KARACA 'ya ona ayıracağım zamanı buralarda çalışma yapmak için harcayarak değerli zamanından çaldığım biricik oğlum Hüseyin Mert 'e ve çok uzaklarda da olsa bu süreçte derdimi sıkıntımı paylaştığım her koşulda desteğini esirgemeyen ve yanımda olan kız kardeşim Yasemin YAYLAGÜL 'e katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın alana katkı sağlamasını dilerim.

Tuğçe KARACA
BATMAN-2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Araştırmanın Sayıtları.....	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	6
2.1. İstismar ve Türleri.....	6
2.1.1. İstismar kavramı	7
2.1.2. Çocuk istismar türleri.....	9
2.2. Sporda Duygusal İstismar	20
2.3. Benlik Algısı	21
2.3.1. Benlik.....	23
2.3.2. Benlik algısı kavramı	25
2.3.3. Fiziksel benlik algısı	26
2.3.4. Benlik algısı ve spor	27
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	29
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.4. Verilerin Analizi	32
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	33
4.1. Araştırma Sonuçları	33
4.2. Tartışma	62
4.2.1. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin okul türü değişkeni ile ilgili tartışma	62
4.2.2. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin cinsiyet değişkeni ile ilgili tartışma	63
4.2.3. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin yaş değişkeni ile ilgili tartışma.....	65
4.2.4. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin okuduğu sınıf değişkeni ile ilgili tartışma.....	66
4.2.5. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin aile geliri değişkeni ile ilgili tartışma.....	67
4.2.6. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin kardeş sayısı değişkeni ile ilgili tartışma	68

4.2.7. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin baba eğitim seviyesi değişkeni ile ilgili tartışma	69
4.2.8. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin okul türü değişkeni ile ilgili tartışma	69
4.2.9. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin cinsiyet değişkeni ile ilgili tartışma	70
4.2.10. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin yaş değişkeni ile ilgili tartışma	71
4.2.11. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin okuduğu sınıf değişkeni ile ilgili tartışma.....	72
4.2.12. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin aile geliri değişkeni ile ilgili tartışma	73
4.2.13. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin kardeş sayısı değişkeni ile ilgili tartışma	74
4.2.14. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin baba eğitim seviyesi değişkeni ile ilgili tartışma	75
4.2.15. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin kolerasyon değişkeni ile ilgili tartışma	75
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	77
5.1 Sonuçlar	77
5.2 Öneriler	78
KAYNAKLAR	80
EKLER	96
EK-1 Kişisel Bilgi Formu	96
EK-2 Duygusal İstismar Ölçeği	97
EK-3 Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği.....	99
EK-4 Araştırma İzni.....	101
EK-5 Etik Kurul İzni.....	102
ÖZGEÇMİŞ	103

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

n	:Katılımcı Sayısı
f	:Frekans
ort.	:Ortalama
ss	:Standart Sapma
p	:Anlamlılık
Min	:Minimum
Max	:Maksimum
ANOVA	:Tek yönlü varyans analizi
t-testi	:Ortalamalar arası fark testi
f-testi	:İki popülasyonun varyanslarını karşılaştırmak için kullanılan test

Kısaltmalar

SPSS	:İstatistiksel Analiz Programı
DSO	:Dünya Sağlık Örgütü
vd	:Ve diğerleri
ark	:Arkadaşları
WHO	:Dünya Sağlık Örgütü
CRC	:Çocuk Hakları Komitesi

1. GİRİŞ

Günümüzde duygusal istismar çocuklar üzerinde derin ve uzun süreli etkiler oluşturduğundan dolayı önemli psikososyal problemlerden biri olarak görülmektedir. Neredeyse her iki çocuktan birinin maruz kaldığı duygusal istismar (Korkmazlar, Engin ve Büyükyazıcı, 2010), çocuğa bakım veren kişilerin süreklilik gösteren ve çocuğa karşı psikolojik açıdan yıkıcı etkilere sahip davranışlar sergilemesi olarak tanımlanır (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [DSM-V], 2013; World Health Organization [WHO], 1999). Duygusal istismar; çocuğun gelişimsel sürecini sekteye uğratan, duygusal ve davranışsal problemleri tetikleyen, çocuğun iyilik halini ortadan kaldıran davranışları içerisinde barındırır (Iwaniec, 2006). Bu nedenle duygusal istismarın olduğu ortamda büyüyen bireylerin, diğerlerine göre daha fazla problem yaşadıkları belirtilmektedir (Bolger ve Patterson, 2003; Iwaniec, 2006; Vranceanu, Hobfoll ve Johnson, 2007).

Duygusal istismar alanında yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında duygusal istismarın çocuklar ve gençler üzerinde birçok olumsuz etkisi gözlemlenmektedir (Hart ve ark.,1987). Psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik birçok olumsuzluk barındıran bu istismar biçimi ayrıca tanımlanması noktasında da bazı muğlaklıklar barındırmaktadır. Özellikle eylemlerin niteliği, gözlemlenmesi ve değerlendirilmesinde yaşanan güçlükler tanımın netleştirilmesini zorlamaktadır (Hornor, 2012). Ancak bu konuda yapılan çalışmalar literatürü zenginleştirdikçe bazı ayırt edici özellikler ile diğer şiddet ve kötü muamele biçimlerinden ayrıştırılması mümkün hale getirmiştir (Slep ve ark., 2011). Özellikle duygusal istismarın rahatsızlık veren sözlü ifadelerle ya da jest ve mimiklerle gerçekleşmesi onu diğer istismar biçimlerinde oldukça ayırtırmaktadır. Yani birey üzerinde doğrudan fiziksel bir müdahale olmadığı için genellikle soyut, rahatsızlık veren psikolojik etkisi güçlü davranışlardan oluşmaktadır (McGee ve Wolfe, 1991). Bu anlamıyla birey üzerinde yarattığı zararın yanında ortaya çıkması muhtemel zararların da dikkate alınması gereken geniş bir kapsama sahiptir (Uğur, 2020).

Eyleme maruz kalan veya eylemi yapan kişinin niteliklerine göre duygusal istismarın farklılaşan biçimleri olsa da genel olarak aşağılama, bağırma, reddetme, korkutma, tehdit etme, görmezden gelme/göz ardı etme, gibi eylemler şeklinde ortaya çıkmaktadır (Hart ve ark., 1998; Glaser, 2002; Slep ve ark., 2011). Tüm bu eylem biçimleri özellikle birey üzerinde yarattığı psikolojik etkilerin dikkat çektiği

görülmektedir. Bu psikolojik etkiler bireyin gelişimi oldukça olumsuz etkilemektedir. Bu etkilerin bir kısmı doğrudan oluştuğu gibi bazı etkileri de farklı davranış biçimleri içinde ortaya çıkmaktadır. Çoğu zaman, geri dönülemez ve olumsuz sonuçlara yol açan istismarın, çocukların ve ergenlerin sosyal ilişkilerini ve sosyal gelişimlerini de olumsuz etkilediği araştırmalarla da ortaya konmuştur (Karakuş, 2006).

Duygusal istismarın bireyin psikolojik özelliklerine yönelik etkilerinden biri de benlik algısı üzerinde ortaya çıkmaktadır. Benlik kavramı insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış biçimi olarak tanımlanır (Ersanlı, 2012). Bireyin bu algısında önemli olan faktörlerimden birisi çevresiyle olan etkileşimidir. Bireyin çevresi ile etkileşiminin niteliği onun nasıl bir benlik algısı oluşturacağını etkilemektedir. Nitekim çevresi ve özellikle arkadaşları ile ilişkileri ve kimlik oluşturma dönemi olması dikkate alındığında ergenlik döneminde benlik algısının bir durum olduğunu göstermektedir.

Ebeveynlerin, öğretmenlerin, antrenörlerinin ya da çocuğun üzerinde herhangi bir yetişkinin çocuğun kişisel özelliklerine, yeteneklerine baskı uygulaması, kendi beklentilerini çocukta veya ergende görmek istemesi ve saldırganca davranması duygusal istismar anlamına gelmekte ve bu istismarın izlerini çocuk yaşamı boyunca taşımaktadır. Duygusal istismar her anlamda çocuğu olumsuz etkilediği gibi başarısını ve benlik algısını da oldukça aşağı çekmektedir (Erkman, 1991).

"Benlik, bireyin gözlemlediği, denetlediği, yargıladığı ve davranışlarını yönlendiren bir güçtür (Öz vd., 2009). Araştırmacılar, benlik kavramı üzerinde önemli ölçüde durmaktadır (Heatherton, 2011). Benlik kavramı, bireyin yaşadığı çevresel etkileşimler sonucunda şekillenir. Bu benlik kavramı, özellikle çocukların ergenlik döneminde önem kazanır. Doğumdan başlayarak yaşam boyu gelişen ve değişen benlik saygısı, bireyin çevresiyle etkileşimi tarafından biçimlendirilir. Benlik saygısı, ebeveynlerle olan etkileşim önemli olsa da, yaş ilerledikçe çevresel faktörlerin ve geri bildirimlerin rolü daha da artar (Chao vd., 2017). Bireylerin ruh sağlığı, fiziksel sağlığı, sosyal ilişkileri, akademik başarıları ve meslek tercihleri gibi alanlarda benlik saygısı belirleyicidir, bu da bireyin gelecekteki yaşamını olumlu ya da olumsuz yönde etkiler (Adana vd., 2017). McCarthy'ye göre, "Duygusal ve fiziksel istismar, çocuğun gelişen benliğine ve bireyselleşme çabalarına sürekli olarak zarar veren saldırılardır" (McCarthy, 1990). Ancak, benlik kişiliğin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir rol oynar ve temel özelliklerini belirler. Benlik kavramı, insanın kendisiyle ilgili değerler sistemini ifade eder (Yörükoğlu, 1985). "Benlik kavramının kabulü ve benimsenmesi, benlik saygısının oluşumunu sağlar" (Yavuzer, 1986).

Çocuklarda ve ergenlerde yetersiz benlik algısı oluşmasında duygusal istismarın olumsuz etkilerinin oldukça büyük olduğu görülmekte bu durum spor hayatında da izlerinin oldukça yoğun göstermektedir (Yaman vd., 2008). Spor bireyin sosyal, fiziksel ve benlik gelişiminde oldukça etkili olan bir olgudur. Sporun sayısız fayda sağladığı, hemen her araştırmacı tarafından ifade edilmektedir (Türker vd., 2018). Spor yapılan ortamlar bilinçli ya da bilinçsiz olarak istismarın yoğun olarak yaşandığı ortamlardan bir tanesidir.

Bireyin aile ve arkadaşları ile ilişkilerinde, gelecekle ilgili kararlarında, meslek seçiminde, okulda ve hayattaki başarısında, çevreye uyumunda ve ruh sağlığı üzerinde benlik algısının önemli bir rol oynadığı günümüzde kabul edilen bir gerçektir. Alan yazında gerçekleştirilen araştırmalar olumlu benlik algısına sahip bireylerin akademik başarısının, başa çıkma becerilerinin, sosyal ve kişilerarası ilişkilerinin daha iyi olduğunu; diğer taraftan olumsuz benlik algısına sahip bireylerinse kendine yabancılaşma, sosyal kaygı, depresyon, yalnızlık, intihar, çocuk suçluluğu, madde bağımlılığı gibi bir dizi istenmeyen davranışları ve ruhsal rahatsızlıkları yaygın biçimde yaşadığını göstermektedir (Şahin ve Ersanlı, 2021).

Duygusal istismar ile benlik algısı arasındaki ilişki incelendiğinden genel olarak duygusal istismara maruz kalma ile benlik algısı arasında ters bir orantının olduğu görülmektedir. Duygusal istismara maruz kalma puanları arttıkça bireyler için olumsuz olan benlik algısı puanlarının düştüğü görülmektedir (Alantar, 1989; Erkman, 1990; Wolfe vd., 2001).

Gençlerin sağlıklı bir ergenlik dönemi geçirebilmesi için ruh sağlığı son derece önemlidir. Duygusal istismar, ruh sağlığına direkt zarar veren istismar türlerinden biridir. Duygusal istismara maruz kalan ergenlik dönemindeki bireylerin ruh sağlığının olumsuz etkilendiği ve bu durumun benlik saygısını da olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle, yapılacak araştırmanın bulgularının literatüre önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir.

1.1. Problem Durumu

Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismara uğrayan ve uğramayan bireylerde benlik algısının nasıl etkilendiği çeşitli demografik bilgiler ve diğer lise öğrencileri ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

“Spor lisesinde ve diğer liselerde okuyan öğrencilerde duygusal istismar ve benlik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” Sonuç çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, araştırmanın ana problem cümlesinin yanı sıra aşağıdaki sorulara da yanıt aranmıştır:

- a- Duygusal istismar ile benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- b- Duygusal istismarın benlik algısı üzerinde etkisi spor lisesinde okuyan ve okumayan öğrencilerde değişmekte midir?
- c- Duygusal istismarın lise türü ile ilişkisi var mıdır?
- d- Benlik algısı ile lise türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
- e- Duygusal istismar ile benlik algısı arasındaki ilişkide lise türleri ile bağlantılı olan demografik özellikler belirleyici midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı duygusal istismara uğrayan ve uğramayan bireylerde benlik algısının nasıl etkilendiğini lise türleri üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Özellikle spor ile uğraşan ve spor arka planına sahip ergenlerde bu durumun farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak tez çalışması açısından önemli olmaktadır. Ergenlik döneminde bulunan spor lisesi öğrencileri üzerinden spor kurumunun duygusal istismar ve benlik algısı üzerinde etkili olup olmadığı ve duygusal istismarın benlik algılarının nasıl etkiledikleri incelemek çalışmanın en önemli hedefidir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Lise öğrencisi olmak.
- Devlet lisesinde okuyor olmak.
- Gönüllü katılım sağlamak.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmaya katılanların bu araştırmada yapılan anket sorularına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmıştır.

- Araştırmada kullanılan anket sorularının araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. İstismar ve Türleri

“Çocuk” kavramı her toplumun sosyal özelliklerine, kültürel farklılıklarına, inanç türlerine, ekonomilerine göre değişen bir kavramdır (Bayhan, 1998). J.J. Rousseau çocukların eğitimi üzerinde yazdığı eseri Emile (1762)’de, “çocuk nedir?” sorusuna “çocuk yetişkin değildir!” şeklinde cevap vermiştir. Bu yaklaşımı, çocukluk anlayışının sorgulanmasına yüzyıllardan beri düşünülen ve çocukları küçük bir yetişkinler olarak gören anlayışa yapılmış bir karşı çıkış ifade etmiştir (Doğan, 2004). "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesi'nde, çocuklar, erken yaşta reşit olunmadıkça, 18 yaşından küçük herkes olarak tanımlanmıştır. Türk hukuk sisteminde, genel olarak, 18 yaş altındaki bireyler çocuk veya küçük olarak kabul edilirler. Farklı hukuk alanlarında, çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki bütünlüğünü korumak için 18 yaş altı için yaş sınırlamaları belirlenmiştir. Eğitim hukukunda, yaş sınırlamaları genellikle çocuğun okula başlama ve zorunlu eğitim döneminin sona ermesiyle ilgilidir. 5397 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda ise, "Daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanan bir çocuk ifadesi yer almaktadır. Türk Ceza Kanunu da, "Çocuk" terimini, henüz 18 yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamaktadır (CRC, 1989)."

Çocukluğun ayrı bir kategori olarak değerlendirilmesinde rol oynayan diğer bir konu da çocuk haklarının gelişimidir. Çocuk hakları, çocukların savunmasız ve çaresiz bir birey olarak bu tür özel durumlarını dikkate alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk haklarında olduğu gibi bütün haklar da temelinde bir takım yükümlülük ve sorumlulukları akla getirir. Bunlar, güçlülerin güçsüzlere, yetişkinlerin yetişmekte olanlara karşı yükümlülük ve sorumluluklarıdır. Çocuk haklarına dair sınıflandırmaya bakıldığında iki farklı boyutta sınıflandırmanın olduğu dikkat çekecektir: Felsefi ve hukuki. Felsefe olarak çocuk hakları refah hakları, koruyucu haklar, yetişkin hakları ve anne-babalara karşı haklar başlıklar dört ana başlık altında ele alınmaktadır. Hukuki bağlamda ise Çocuk Hakları Sözleşmesinin de belirtilen sınıflandırmada benimsenmektedir. Çocuk hakları sözleşmesinde genel olarak yaşamsal haklar, gelişim hakları, katılım hakları ve korunma hakları şeklinde kümelenmekte ve her bir başlık altında haklar belirlenmektedir (Uğurlu ve Gülsen, 2014).

Çocuk hakları; çocuğun bilişsel, duygusal, bedensel, ahlaki ve sosyal bakımlardan özgür ve insan onuruna uygun ve sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için

kuralları ile korunan hakları ifade eder (Akyüz, 2000). Archard'a (1995) göre çocuk haklarında gördüğü asıl sorunun bir eşitlik sorunu olduğunu söylemiştir. Archard (1995), ileri sürdüğü temel sorunun, yetişkinler tarafından çocuğun, savunmasız, zayıf, çaresiz olarak görülmesi ve yetişkinin isteklerini çocuk üzerinde gerçekleştirebileceği düşüncesidir. Kamu da özellikle toplumda bu bilincin oluşturulması en çok bu anlayışın kırılmasına yönelik olmalı ve bu konu üzerine yoğunlaşmalıdır. Çocuklar açısından güvenilir ve koruyucu bir ortamın oluşturulması için bazı örgüt ve kurumlara çeşitli sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların önemli bir kısmı devlet yönetimi ve hükümete ait iken, diğer bir kısmı ise toplumun kendi dinamikleri ile ilgili olmakta ve toplum üyelerinin sorumlulukları şeklinde özetlenebilir. Bu ortamı oluşturmada temel öge sorumluluk bilincidir. Toplumun bütün üyeleri, çocukların şiddetten, istismardan ve sömürüden korunmasına katkı sağlamalı ve bu konuya gerekli önem verilmelidir. Bu anlamda çalışmalar yapılmalı önleyici stratejiler geliştirilmeli ve çeşitli politikalar oluşturulmalı yapılan uygulamalar toplumun tüm ögelerini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmeli çocukların istismar, ihmal ve her türlü şiddetten korunması için koruyucu ortam oluşturulmasında oldukça önemlidir (Whitfield, 1991).

Çocukların sevgiyle beslendiği, istismardan ve ihmal edilmekten korunduğu güvenli bir ortamda büyümeye hakları vardır. Çocuk haklarının korunması, tüm ülkeler için önemli bir sorundur, özellikle de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde. Bir toplumun gelişimi ve devamlılığı, çocuklara verilen değerle doğrudan ilişkilidir (Akyüz, 2000). Çocuk, sadece küçültülmüş bir yetişkin modeli değil, kendi özgün zekası ve kişilik özellikleriyle donatılmış bağımsız bir bireydir (Yavuzer, 1994). Koruyucu ve güvenli bir ortam, çocuğun zihinsel ve fiziksel olarak sağlıklı bir birey olmasını, kendine güvenmesini ve saygınlık kazanmasını sağlar. Bu ortam aynı zamanda çocuğun istismara ve ihmale uğramayacağı, diğer insanların haklarına saygı göstereceği ve bu kavramları öğrenebileceği bir yerdir.

2.1.1. İstismar kavramı

İstismar kavramı kültürden kültüre, toplumdan topluma ve zaman içinde farklı şekilde ifade edilmekle birlikte günümüzde Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tanımladığı şekliyle kabul görmektedir. DSÖ'ye göre istismar çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar olarak ifade edilmektedir.

Bir eylemin istismar olarak değerlendirilmesi için birkaç faktör göz önünde bulundurulmalıdır: Bunlardan birincisi güç dengesizliğidir. İstismar genellikle bir kişinin diğerine karşı güç dengesizliği olduğu durumlarda ortaya çıkar. Bu, bir kişinin diğerini kontrol etme, manipüle etme veya zarar verme yeteneğine sahip olduğu durumları içerebilir. İkincisi rızanın olmaması, kısıtlı rıza ya da rızanın manipüle edilmesidir. Bu eylemlerde genellikle mağdurun rızasına dayanmaz veya mağdurun rızası kısıtlı veya etkilenmiş olabilir. Özellikle çocuklar, zihinsel engelli bireyler veya güç dengesizliği olan ilişkilerde rıza olmaması daha belirgin olabilir. Diğer bir husus ise bireyin ya da çocuğun bu eylemden zarar görmesidir. Genellikle bir kişiye zarar verme, fiziksel, duygusal veya psikolojik olarak zarar görmesine neden olma veya kişinin haklarını ihlal etme eylemlerini içerir. Son olarak diğer önemli bir husus da davranışın tekrar etmesidir. Bir kişinin sürekli olarak başka bir kişiye zarar verme veya kontrol etme girişimleri, istismarın bir işareti olabilir (WHO, 2002).

Günümüz toplumlarında birçok alandaki gelişmeler olduğu halde çocuklar hala bir takım kötü muamelelere maruz kalmakta, aşağılanmakta, reddedilmekte, yönetilmekte, cinsel tacize veya tecavüze uğramakta, anne baba tarafından fiziki şiddet görmekte sakat kalmakta ve ölmekte ya da ebeveynin kendi çıkarları doğrultusunda erken yaşta oldukça ağır işlerde çalıştırılmaktadırlar. Bilimsel literatürde çocukların maruz kaldıkları bu tip davranış ya da durumlar “çocuk istismarı ve ihmali” başlığı altında toplanmaktadır (Yörükoğlu, 1983; Zeytinoğlu, 1991; Franklin, 1993). Çocukların uğradığı ihmal ve istismar kültürlerden, ekonomik koşullardan, toplumun yapısından bağımsız olarak çok eski zamanlar boyunca rastlanan bir durumdur (Vizard, 1991). Çocukluk dönemini doğum ile yetişkinlik arasındaki geçen sıradan bir dönem olarak görülmemeli ve bu sınırlamanın oldukça ötesinde özel bir dönem olarak ele alınmalıdır. Bu dönemde çocuğun büyüüp gelişmek için elinde tek bir fırsat vardır (Akyüz, 2000). Çocuğun gördüğü ihmal ve istismar, çocuğun bütün duygusal hayatını ve benliğini direkt olarak etkiler. Çocuğun ihmal ve istismarı, ilerideki yaşantısında sağlıksız ve olumsuz bir benlik algısı oluşturmaya neden olabilmektedir. Toplumsal kültürde çocuğa yönelik yapılan ihmal ve istismar toplumun genelini de direkt olarak etkilemektedir. Çocuk ihmali ve istismarı kavramı, herhangi bir kültür, din, sosyal yapı ya da ekonomik koşula bağlı olmamakla birlikte, kültürel değerlerden, inanç ve koşullardan etkilenebilmektedir. Bazı toplumlarda kültürel farklılıklardan kaynaklı çocuk yetiştirme tutumları içinde bu davranışlar bazı farklı toplumlarda doğal

karşılanabilmekte ve istismar davranışları olarak görülmeyebilmektedir (Kepenekçi, 2001).

Şiddet davranışı çocuk istismarı olarak nitelendirilen çocuğun fiziksel, psikolojik, sosyal gelişiminin engellendiği her türlü davranışın büyük kaynağı olarak görülmektedir (Polat, 2001). Çocuk istismarı ve ihmali gelecekte ki nesillerin de kişilik gelişimlerini olumsuz etkileyecek oldukça ciddi ve yaygın bir sosyal sorun olarak dikkati çekmektedir (Alantar, 1989).

Yapılan araştırmalar sonucu İhmal ve İstismar edilen çocuk gelişimine bakıldığında travmalarla dolu bir çocukluk ve oldukça hassas olan bir kişilik gelişimi görülmektedir. Bu durum çocuğun ileri ki yaşamını özellikle de sosyal açıdan ve benlik gelişimi açısından değerlendirildiğinde olumsuz bir şekilde etkilemiştir.

2.1.2. Çocuk istismar türleri

İstismar bireyin doğumundan beri bulunduğu her türlü ortamda karşılaşılabileceği benliğini olumsuz etkileyen en önemli olgudur (Germain ve Sandoval, 2002) . Uygulanan istismarın ve ihmaliinde çeşitli türleri vardır. Bunlar;

1. Fiziksel İstismar
2. Cinsel istismar
3. İhmal
4. Duygusal İstismar

Bütün istismar türleri bireyi her yönden olumsuz etkilemektedir. Diğer istismar türleri gibi duygusal istismar da bireyi oldukça derinden etkileyen bir istismar türüdür. Fiziksel ve cinsel istismar duygusal istismarı içinde barındırmaktadır. Fiziksel ve cinsel istismar olmasa bile duygusal istismar tek başına da görülebilir (Taner ve Gökler, 2004).

2.1.2.1. Fiziksel istismar

Fiziksel istismar herhangi biri tarafından bilerek ya da bilmeyerek bireye uygulanan zarar ve acı veren her türlü eylemlerdir (Finkelhor ve Korbin, 1988). Fiziksel istismar çocuğa yetişkin tarafından sürekli ve devamlı bir şekilde yapılmaktadır (Kulaksızoğlu, 2001). Diğer istismar türlerinden farklı olarak bireyin bedeninde kalıcı veya geçici izler bırakabildiği için oldukça kolay ayırt edilebilir belirtileri vardır (Polat, 2006). Fiziksel istismar da birey doğrudan bedenlen etkilenecek oldukça ağır tahribatlara yol açılabilmektedir. Fiziksel istismar sonucunda oluşan tahribatlar genellikle ısırma,

itme, hırpalama, yakma, vurma, herhangi bir zarar verici nesne ile vurmayla meydana gelmektedir (Kaplan vd., 1999).

Fiziksel istismarda bedene verilen zarardan kaynaklı olarak bireyde özgüven eksikliği, kişilik bozukluğu, sosyal fobi, öfke, geleceğe yönelik umutsuzluk, çaresizlik ve güçsüzlük gibi birçok duygu bozukluğu görülmüştür (Ayan, 2007). Fiziksel İstismara maruz kalan çocuklar genellikle bu durumu gizlemekte ve istismar eden kişi bu durumu çocuğa zorla kabullendirerek normalleşmesini sağlamaktadır. Bu durumu normalleştiren bireyse gelecekte kendisi de bir ebeveyn olduğunda çocuklarına karşı istismarda bulunmaktadır (Önal, 2021). Fiziksel istismara maruz kalan çocuklar sosyal yönden de oldukça olumsuz etkilendiği için sosyal ortamlarda yoğun öfke, kaygı hissetmekte ve iletişim problemleri yaşamaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Güler ve arkadaşlarının (2002) çalışmasında aile özellikleri ve çocuklara yönelik kötü muamele arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Onlara göre annelerin eğitim seviyesi düştükçe çocuklara yönelik fiziksel istismar ve ihmal davranışları artmaktadır. Aile içinde ve kadına yönelik şiddet, ekonomik durum, aile tipi, annelerin yaşı ve alkol bağımlılığı gibi durumlar ihmal ve istismar ile doğrudan bağlantılı olmuştur. Yine çocuk yetiştirmenin önemli bir ayağı olan eğitim sistemine de bakıldığında çocuğu disiplin etme anlayışı adı altında en çok verilen bedensel ceza yöntemlerinin uygulandığı görülecektir. Bu durum çocukta en çokta benlik algısını yitirmesine sebep olmaktadır (Usta, 1994). Belirlenmesi en kolay istismar türü olmasına rağmen okullarda ve ailede genellikle disiplin etme anlayışı yüzünden görmezden gelinmekte ve istismarcıya karşı herhangi bir yaptırım söz konusu olmamaktadır. Ancak son zamanlarda çocuk haklarına oldukça önem veren sivil toplum kuruluşları, resmi kurumlar bu duruma seyirci kalmamaktadır (Öztürk, 2007).

2.1.2.2. Cinsel istismar

Çocuk ya da herhangi bir bireyin kendi rızası olmadan başka bir birey tarafından zor kullanılarak, tehdit edilerek bireye her yönden zarar verecek şekilde kendi istek ve arzularını çocuk ya da birey üzerinde uygulamasıdır (Şahin, 2008). Başka bir tanıma göre cinsel istismar, yetişkinler tarafından cinsel doyumunu doyurmak amacıyla çocuklara yönelik zor kullanılması, çocukların ikna edilmesi veya kullanılmasına izin verilmesidir (Polat, 2007). Topçu (2009) ise cinsel istismarı cinsel doyumun toplumu rahatsız edecek ya da toplum tarafından onaylanmayacak biçimde bir kişiden diğerine tek taraflı çarpık ve bencilce uygulanan davranışlar biçimi olarak tanımlar.

Cinsel istismara maruz kalan çocuklarda, tekrarlayıcı ve rahatsız edici düşünceler, olayla ilgili kabuslar, uykuya dalmada güçlükler, öfke patlamaları, konsantrasyon güçlükleri ve ilköğretim sonrasında ile ergenlik döneminde olayı tekrar yaşar gibi hissetme gibi belirtiler gözlemlenebilir. Ayrıca, olayı hatırlatan nesnelere yoğun kaygı tepkileri, korku hissi, olayı hatırlatan yerlerden, kişilerden, görüntülerden ve konuşmalardan kaçınma eğilimi ve yineleyici oyunlar gibi davranışlar da görülebilir. Ayrıca, yaşadıkları cinsel travmanın tekrarlanmasından korkma, cinsel kimlik ve işlev bozuklukları gibi durumlar olabilir. Bununla birlikte, yaşlarına uygun olmayan cinsel davranışlar, cinsel oyunlar oynama ve yetişkinleri ayartıcı davranışlar gibi davranışlar da geliştirebilirler (Topbaş, 2004). Birey kandırılarak yıllarca cinsel istismara maruz kalabilmekte ve bu durumu gizlemektedir. Cinsel istismara uğrayan bireyler genellikle içine kapanık, özgüveni zayıf, korkak ve yalnız hisseden bireylerdir. Ailesi tarafından istismara uğrayan birey bunu kabullenmekte ve bu durumu kendi içinde normalleştirmektedir (Sağır ve Gözler, 2013, İşmen, 2009).

İstismar türleri arasında anlaşılması en zor istismar cinsel istismardır. Cinsel istismar ancak kesin olarak jinekolojik muayene ile anlaşılabilen ve bu tarz muayenelere getirilmiş çocuklarda ilk olarak akla istismar getirilmelidir. Cinsel İstismarı tespit etmede ilk öncelik çocuğun beyanıdır ve daha sonra istismarı tespit etmede jinekolojik muayene önem taşımaktadır. Cinsel istismara maruz kalan çocuklar da kişilik bozukluğu, öfke, uyku problemleri, korku, sosyal fobi, yoğun kaygı, özgüven eksikliği gibi birçok olumsuz duygu değişimleri görülmektedir. Cinsel istismara uğrayan bireyler genellikle ileride kendisi de istismarcı olabilmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Günümüzde de internet ağında gerçekleşen durumlara müdahale oldukça zor olduğu için çocukların uygunsuz görüntüleri oldukça hızlı yayılmakta ve ticareti söz konusu olmaktadır. Bununla beraber siber suçlarda mücadele de etkinliğin artmasıyla da istismarın tespit edilmesi ve cezalandırılması da kolaylaşmıştır (Öztürk, 2007).

2.1.2.3. İhmal

İhmal için genelde istismarın pasif biçimi denilmektedir. Çocukların ihtiyaçlarından, hak ve taleplerinden mahrum bırakılması ve yetişkinlerin veya bakımda sorumlu kişilerin fiziksel, duygusal, cinsel, eğitsel ve ekonomik sorumluluklarını yeterince yerine getirmemesidir (Yıldırım Doğru ve ark., 2012; Polat, 2007). Çocuklar dünyaya çok farklı ihtiyaçlar ile dünyaya gelmekte ve yaşamının ilk dönemlerinde fizyolojik ihtiyaçlar ile birlikte ve sevgi, saygı, ait olma, başarı gibi sosyal güdü ile

yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Çocuk yaşta bir bireyin en önemli, ihtiyaçlarından birisi besin ihtiyacıdır ve bundan dolayı bir bakıcıya ihtiyaç duymaktadır. Beslenme temizlik, bakım gibi bazı temel ihtiyaçların sağlanması için bir yetiştirmeye bağımlı durumda olan çocuklar büyüdükçe farklı ihtiyaçlar oluşturur. İşte bu ihtiyaçların karşılanmaması ya da eksik karşılanması genellikle bir ihmal durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamıyla çocuklara yönelik daha çok yapılmaması gereken davranışları ifade etmek için kullanılırken istismar kavramı ayırt edilmesi için ihmal genellikle yapılması gereken davranışları ifade etmek için kullanılmaktadır. Çocukların beslenmemesi, kötü, hijyenden yoksun ortamlarda büyütülmesi, güvenliklerinin sağlanmaması, duygusal ihtiyaçların karşılanmaması, eğitim verilememesi ve bu haklarından mahrum bırakılması gibi bazı davranış biçimleri ihmal olarak örneklendirilebilir (Yıldırım Doğru ve ark., 2012).

2.1.2.4. Duygusal istismar

Duygusal istismar bireyin ya da çocuğun benliğine, duygularına ve davranışlarına yönelik olumsuz tahribat açan eylemlerdir (O'Hagan, 2006). Duygusal istismar, çocukların değerini, kendilik saygısını, haklarını ve kimliklerini olumsuz etkileyen bir dizi davranış biçimidir. Bu davranışlar arasında korkutma, tehdit etme, aşağılama, utandırma veya yalnız bırakma gibi eylemler yer alır. Bu tür istismar genellikle bir yetişkin veya diğer bir çocuk tarafından gerçekleştirilir ve çocuğun ruh sağlığına, duygusal iyilik haline ve sosyal gelişimine zarar verebilir. Hart ve arkadaşları (2002), duygusal istismarı "bir çocuğun kasten, bir yetişkin veya bakım verici tarafından, kişisel değerlerinin ve kendilik saygısının istismar edilmesi" olarak tanımlar. Bu, çocuğun duygusal ve psikolojik refahını olumsuz yönde etkileyen bir durumdur.

Stoltenborgh ve diğerleri (2015), çocuk istismarı üzerine yapılan bir meta-analizde duygusal istismarın yaygınlığını incelemekte ve dünya genelinde duygusal istismarın çocuklar arasında yaygın olduğunu ve ciddi sonuçlara yol açabileceğini göstermektedir. Trickett ve diğerleri (2009), çocuk istismarının ergenlik dönemindeki etkilerini araştırdılar. Çalışmaları, duygusal istismarın gençlerin duygusal ve sosyal gelişimini ciddi şekilde etkileyebileceğini ortaya koydu. Bu, ilgili kaynaklar tarafından desteklenen önemli bir bulgudur ve duygusal istismarın ciddiyetini vurgulamaktadır. Bireyin sosyal hayatını, kişilik gelişimini, iletişim becerilerini, özgüvenini ve daha birçok duygusunu olumsuz etkiliyor ve gelişmesini engelliyorsa bu da duygusal istismar sayılır (Gökler, 2004). Çocuğun maruz kaldığı duygusal istismar istismarı uygulayan

birey tarafından devamlı ya da aralıklarla tekrar eden davranışlardan oluşmaktadır (O'Hagan, 2006). İstismar türleri arasında en sık görülen istismar türü olmasına rağmen tespit edilmesi de bir o kadar zor bir istismar türüdür. Uzmanlara göre duygusal istismar içerisinde bütün istismar türlerini bulundurmaktadır (Hart ve Brassard, 1987). Lakin duygusal istismar diğer istismar türlerinden oldukça farklı ve karmaşık bir istismar türüdür (Lynch, 1991).

2010 yılında UNICEF tarafından Türkiye’de yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkan raporda 7-14 yaş aralığındaki kız çocukları en çok akranları, ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından duygusal istismara uğradığını beyan etmiştir. Erkek çocuklarında ise bu durum en çok arkadaşları, öğretmenleri ve babaları tarafından maruz kalma şeklinde ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada aşağılamak, tehdit etmek, lakap takmak, alay etmek, baskı uygulamak, bağırarak, küçük düşürücü davranışlarda veya sözlerde bulunmak ve başkalarıyla karşılaştırmak en çok vurgulanan istismar türleri olmuştur (UNICEF, 2010). Duygusal istismar çocuğun ya da bireyin davranışlarını olumsuz etkileyerek bireye kendisini değersiz, yalnız ve suçlu hissettirerek bireyin depresyona daha yatkın olmasına sebep olabilir (Peleikis, Mykletun ve Dahl, 2005).

Duygusal istismar fiziksel ve cinsel istismar gibi fiziksel belirtiler ortaya çıkarmasada bireyde birçok olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bunlar (Erkman, 1990; Kulaksızoğlu, 2001):

- Olumsuz benlik algısı, iletişim bozuklukları,
- Uykusuzluk, kabus görme gibi uyku problemleri
- Saplantılı davranışlar içinde olmak,
- İntihar girişimlerinde bulunma, insanlardan korkma ve karanlıkta kalamama, saldırganlık
- Depresyon durumları, umutsuzluk, mutsuzluk ve çaresizlik hissetme,
- Sosyal fobi, içine kapanıklık, pasiflik, güçsüzlük duygusu
- Suçluluk duygusu hissetme,
- Kendine zarar verene hareketler,
- Yeme bozuklukları
- Parmak emme, alt ıslatma
- Öğrenme güçlüğü, bilişsel ve duyuşsal gelişmelerde zayıflık vb.

Bu davranışlar istismarcının istismarı yaptığı sıklığa göre ya da istismarı yapan kişinin bireyle yakınlık derecesine göre de değişik derecelerde etkilenir (Kulaksızoğlu, 2001).

Duygusal istismar tek bir nedenden dolayı ortaya çıkmamakla beraber içinde birçok neden barındırır. Anne-babanın alkol ve madde kullanımı, yanlış tutumları, çocuktan kapasitesi dışında uyumsuz beklentinde bulunma, aile arasında çocukla yeterli bağ kurulamaması, istenmeyen gebelik, kişilik ve ruhsal sorun yaşama, çekirdek aile dışında müdahalelerin fazla olması, iletişim problemleri gibi daha birçok nedeni vardır (Öztürk, 2007).

1983 yılında Çocuk ve Gençlerin Duygusal İstismar Uluslararası Konferansı'nda ortak bir görüşle kabul edilen tanıma göre, duygusal istismar; "çocuk ve gençlerin psikolojik açıdan zararlı olduğu bilimsel olarak belirlenen eylemlerin, toplumsal ve bilimsel araştırmalara dayanarak yapılan veya yapılması gereken ancak ihmal edilen eylemlerin, çocuğun bilgi düzeyi, yaşı, statüsü ve konumu gibi özellikleri ile üzerinde güç sahibi olan kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilmesidir. Bu tür davranışlar, çocuğun duygusal, bilişsel veya fiziksel işlevselliğine anında veya gelecekte zarar verebilirler." (Hart vd., 1987) şeklinde açıklanmıştır.

Duygusal istismar çok farklı davranışlar şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bu davranışlar (Garbarino ve ark, 1986; Hart vd., 1987; Finkelhor ve Korbin, 1988; Erkman, 2001);

- Aşağılama
- Reddetme, kabul etmeme
- Suça yöneltme
- Korkutma, yıldırma, tehdit etme
- Yalnız bırakma
- Kendi çıkarına kullanma
- Duygusal tepki vermeyi reddetme
- Vaktinden önce yetişkin rolü vermedir
- Ayrım ve karşılaştırma yapma, şeklinde başlıklandırmak mümkündür.

Aşağılama: Ebeveynler tarafından çocuğa değer verilmemesi, olumsuz sıfatlarla hitap edilmesi, başarıların küçümsenmesi, sürekli eleştirilmesi, utandırılma ve küçük düşürme gibi davranışlar, çocuğa sürekli olarak uygulanan eylemlerdir (Cüceloğlu, 1993). Anne-babalar ve eğitimciler, çocuğa hayatın kurallarını öğretmek ve onu disipline etmek

amacıyla bilinçsizce, ancak doğru yetiştirme niyetiyle kimi zaman çocuğa yüksek sesle bağırma, kötü sözler söyleme ve alay etme gibi yöntemlere başvurabilirler. Ancak, bu tür bir disiplin yaklaşımı, çocuğun kendine güvenini ve benlik saygısını zedeleyerek ciddi psikolojik sorunlara yol açabilir ve çocuğun kendisini değersiz hissederek toplumdan izole olmasına neden olabilir. Sürekli olarak sistematik bir şekilde aşağılanmaya maruz kalan bir çocuk, bu baskı altında gerçekten yetersiz ve değersiz bir birey olduğuna inanabilir ve ruh sağlığında ciddi bir çöküntü yaşayabilir (Yavuzer, 1998).

Reddetme, kabul etmeme: Ebeveynler tarafından çocuğun ayrı bir birey olarak kabul edilmemesi, ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, yetenek ve başarılarının övülmemesi, çocuk ya da gençten gelen tepkilerin görmezden gelinmesi, onun bir fazlalık olarak algılanması, ev içinde istenmeyen bir duruma getirilmesi, çocuğun toplumdaki rolünün kabul edilmemesi, kendi kararlarının saygı görmemesi, kardeşler arasında ayırım yapılması ve arkadaşlarının ya da kardeşlerinin yanında beğenilmediğini veya istenmediğini açıkça ifade etme gibi davranışlar, duygusal istismarın bir türü olarak kabul edilir. Bu durumda, çocuğun benliği, yetenekleri ve başarıları yok sayılır, hiçbir katkısı olmadığı hissettirilir veya söylenir, evde olduğu gibi olmayacak bir şekilde davranılır ve genellikle çocuğun yaptıkları onaylanmaz (Bayraktar, 1990). Ebeveynler geçmişten gelen travmalara ve olumsuz duygu bozukluklarına maruz kalmışsa çocuğa bunun yansımaları reddedilme olabilmektedir. Bu duygulara maruz kalan çocuklar kendi akranlarına ya da kendinden küçük çocuklara düşmanca duygulara sahip olabilirler (Yavuzer, 1996).

Suçla yönelme: Çocuk ya da ergenin suç unsuru taşıyan davranışlara itilmesi, özendirilmesi kötü örnek olarak o davranışa sürüklenmesidir. Bu anne baba tarafından da ya da bakım veren kişi tarafından çocuğa karşı aşırı özverili bir tutum içinde bulunma, çok fazla yüreklendirme, olumsuz davranışlarını görmezden gelerek sürekli olumlu olarak telkinde bulunma, her davranışa izin verme çocukta suçla yönelme davranışının yerleşmesine neden olabilmektedir (Savi, 1999). Bireyin çocuğu suçla yöneltilmesinde şiddet içerikli filmler seyrettirmesi, alkol uyuşturucu bağımlısı kişilerle sosyal çevre kurmasına göz yumması, aile içinde şiddet görmesi ve görülmesine şahit olması gibi birçok neden de çocuğu ya da ergeni suçla teşvik etmekte risk faktörü taşıyan etkenlerden bazılarıdır (Kars, 1996).

Korkutma, yıldırma, tehdit etme: Ebeveynlerin "korkutma" davranışı sonucunda aile içinde çocukta korku duygusu belirgin hale gelir. Bu durumda çocuk, bulunduğu ortamı belirsiz ve tehlikeli olarak algılar, ne zaman neyle karşılaşacağını kestiremez hale gelir ve bu durum, psikolojik kalıcı sorunlara yol açabilir (Hamarman ve Bernet, 2000).

Ebeveynlerin çocuğu korkutmak için sözel ve fiziksel saldırılarla tehdit etmesi, gözdağı vermesi, korku dolu bir ortam yaratması söz konusudur. Korkutma, fiziksel istismar veya diğer yöntemlerle gerçekleştirilerek geleneksel kültürde önemli bir yer tutar. Örneğin, annelerin çocuklarını sindirmek için "beni üzersen hastalanıp ölüürüm, annesiz kalırsın" gibi sözler, bir yandan çocukta suçluluk duygusu yaratırken bir yandan da çocuğu kısa süreliğine sindirmiş olur (Siyez, 2003). Ergenin fiziksel bir takım özellikleri kullanılarak hakaret etmek, başka insanların önünde ergeni o özellikleri ile rezil etmekte yıldırma, korkutma örnek verilebilir (Göğayaz, 2001). Ergenlerde olduğu gibi küçük çocuklarda da bir takım istekleri yaptırmak için tehdit etmek ceza vermekte bir yıldırma örneğidir.

Yalnız bırakma: Anne-Babanın çocuğu sosyal ilişkilerden, toplumdan ve kendilerinden uzak tutarak çocuğa sosyal çevrede davranış şekillerini öğretmemek, iletişim becerilerini geliştirmesine engel olmak, çocuğa kendini geliştirmesi konusunda fırsatlar sunmamak veya sunulan fırsatlara ulaşmasını engellemek, çocuğun psikolojik açıdan yalnız ve kimsesiz olduğu duygusuna inandırmak ve onu empoze ederek her konuda engellemekte bir yalnız bırakma örneğidir. Örneğin, çocuğu bir odada kapatma, uygulanan disiplin yöntemlerinden biridir. Ebeveynler bu yöntemi çocuklarını disipline etmek için kullandıklarını düşünse de aslında çocukların ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir ve bazı fobilerin oluşmasına neden olabilir (Savi, 1999).

Ebeveynleri tarafından bu tarz davranışlara maruz kalan çocukların bozulan ruh sağlığı onların ileriki yaşamında da oldukça olumsuz etkilere yol açabilmekte ve bu durum bireyin sağlıklı bir yaşam sürmesini engellemektedir.

Kendi çıkarına kullanma: Anne- Babaların kendi çıkarları ve menfaatleri doğrultusunda çocuğu kullanmaya çalışmasıdır. Özellikle evlilikleri konusuna problem yaşayan ebeveynlerin çocuklarını evliliklerini kurtarmak için kendi istekleri doğrultusunda kullanması da buna bir örnektir (Uzun, 2002).

Çocuğun para kazanmasının istenilmesi ya da anne babanın üstüne düşen görevleri çocuğun yapması istenmesi örnek vermek gerekirse, kardeşlerine bakma

sorumluluğunun verilmesi, okuldan alınarak eğitime devam etmesini engellenmesi veya okul başarısını etkileyecek derecede bu davranışları yerine getirmesinin istenmesi bireyin evinde ebeveynleri tarafından hizmetçi gibi kullanılması ergenlikte kendi çıkarına kullanma davranışı içinde ele alınabilir (Göğayaz, 2001). Ebeveynlerin, eşler arasındaki tartışma ve kavgalarda çocuğun taraf tutmasını istemesi veya bir ebeveyni diğerine tercih etmeye zorlaması, çocuğu kendi çıkarları doğrultusunda kullanma olarak nitelendirilebilir.

Duygusal tepki vermeyi reddetme: Bu tür davranışların temelinde, ebeveynlerin ergenin duygusal ve sosyal gelişimini sağlıklı bir şekilde desteklememesi yatmaktadır. Hart, Brassard ve Kalson'a göre, duygusal tepki göstermeme bu davranışların altında yer alabilir (Akt. Uzun, 2002). Bu durumlar şunları içerebilir:

- Motivasyon eksikliği veya yokluğu nedeniyle izole olma ve karşılıklı ilişkilerde yer almama
- Sadece kesinlikle gerekli olduğu zaman iletişimde bulunma
- Çocuğa şefkat, ilgi ve sevgi göstermemeyi içerir.

Anne-babanın çocuğa gereken tepkiyi göstermemesi, dolaylı bir reddetme biçimi olarak da görülebilir (Savi, 1999). Duygusal istismarı uygulayanlar sadece ebeveynler olarak sınıflandırılrsa da, çocuğun bakımını üstlenen bakıcılar, eğitimciler, aile fertleri ve kurumlardaki çalışanlar da istismar davranışını uygulayan kişiler arasında değerlendirilmelidir.

Vaktinden önce yetişkin rolü verme: Adından da anlaşılacağı üzere ergene kendi yaşından büyük görevler verme ve yüksek beklentilerde bulunarak olması gereken davranışlardan farklı davranmasını bekleme sorumluluğunun ebeveyn tarafında çocuğa verilmesidir (Öztürk, 2007).

Ebeveynlerin gerçek dışı beklentileri içine girerek çocuktan kardeşlerine bakmasını istemesi, okulda kendi yaşından büyük başarı beklentisi içerisine girilmesi ve çocuğun sağlıksız ve kötü koşullarda çalıştırılarak evin maddi gelirine destek sağlanmasının beklenmesi de bu duruma örnektir. Kapasitesinin, üstünde bu tarz bir şeyler beklemek çocukları psikolojik olarak olumsuz etkileyerek kaygı bozukluğu yaşanmasına sebep olabilmektedir (Kars, 1996; Göğayaz, 2001).

Ayrım ve karşılaştırma yapma: Kıyaslama, toplumumuzda sıkça karşılaşılan duygusal istismar türlerinden biridir. Anne-babalar zaman zaman çocukları arasında ayrım yapma

ve karşılaştırma yapabilirler. Bu yöntemi kullanarak çocukların daha fazla çaba gösterip azimli olacaklarını düşünebilirler. Ancak genellikle bu durum istenilen sonucun tam tersiyle sonuçlanır. Örneğin, "Ağabeyinden örnek almalısın", "bu sorunun cevabını küçük kardeşin bile bilir", "bir arkadaşına bak bir de kendine" gibi kıyaslayıcı ifadeler kullanmak, çocukta karşılaştırıldığı kişiye karşı nefret duyguları geliştirebilir ve psikolojik açıdan benliğine zarar verebilir (Kars, 1996). Kardeşler arasında birinin diğerine üstün tutulması, tercih edilmesi veya birinin diğerinden daha fazla sevilmesi gibi durumlar da yaşanabilir. Ayrıca, birine verilen imkânların diğerine verilmemesi gibi durumlar da kardeşler arasında kıyaslamaya neden olabilir (Çakmaklı, 1991).

2.1.2.5. Duygusal istismarın nedenleri

Duygusal istismarın altında yatan nedenler genellikle üç ana grupta toplanır:

- Ebeveynlerle ilgili nedenler,
- Çevresel faktörlere bağlı nedenler,
- Çocuktan kaynaklanan nedenler.

Ebeveynlerle ilgili sebepler: Duygusal istismara uğrayan çocukların anne-babalarında ortak bazı özelliklere rastlanmıştır. Örneğin, benlik saygıları düşüktür ve birey kendin de yetersizlik ve değersizlik duygularına sahiptir. Bu ebeveyn tipi çocuğun fiziksel ve benlik gelişimi, davranışları ve duygusal tepkileri konusunda olağanüstü beklentileri vardır. Anne psikolojik yönden soğuk veya nörotik özelliklere sahiptir, annelik sorumluluğu zayıftır. Evlilikle ilgili problemler olabilir, eşiyle problem yaşayan mutsuz olan bir anne tüm sevgisini çocuğa göstererek ona aşırı ilgi gösterdiği gibi, tam tersine çocuğa karşı reddedici bir tutumla saldırgan bir duruma da bürünebilir (Yavuzer, 1996).

-baba sinirli ve sorumsuz olabilir, bazen de çeşitli suçlara karışmıştır.

-anne babanın, özellikle anne çok genç yaştadır.

-ebeveynler kendi geçmişlerinde istismara uğramıştır.

-bireye özgü kişilik bozuklukları vardır.

-ev iç düzeni pis, dağınık, eskimiş veya hastalık derecesinde titiz, temiz ve düzenlidir.

-Çocuklarıyla her konuda yarışan, hâkimiyet kurma eğilimli ve psikolojik bozukluğu olan bireylerdir (Kavaklı vd., 1995).

-Çocuklarına karşı duyarsız ya da çok az duyarlı ve onlarla çok az etkileşime girerler (Brown, 1999).

-Kendilerinden memnun değillerdir ve olumsuz davranışlarının çocukları üzerindeki etkisini fark etmezler (Byers, 1999).

Duygusal istismara, toplumun her sosyal, ekonomik ve eğitim seviyesinde rastlanmaktadır, ancak özellikle toplumun izole edilmiş ailelerinde daha yoğun ve sık görülür. Anne babaların çocuklarına karşı davranışları, kendi benlik özelliklerinden, içinde yetiştiği sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik koşullardan, aldığı eğitim düzeyinden, çocukların kişisel özelliklerinden ve yaşadıkları toplumun geleneksel çocuk yetiştirme tarzından etkilenir (Baskak, 2023).

Johnson'a göre, diğer istismar türlerinde olduğu gibi duygusal istismarın nedenleri arasında düşük sosyo-ekonomik düzey ve istismar döngüsü, yani istismar edilen ebeveynin istismar eden ebeveyn haline gelmesi önemli bir yer tutar. Duygusal istismarın ebeveynlere ilişkin diğer nedenleri arasında doğumdan hemen sonra anne ile çocuk arasındaki bağın kurulamaması da vardır.

-Olumsuz iletişim kurma

-Olgunlaşma

-Geniş aile ve

-Psikolojik problemler diğer nedenler arasında sıralanmaktadır.

Çevreyle ilgili sebepler

Ailede işsizlik, kötü yaşam koşulları, ebeveynlerde alkol bağımlılığı, yetersiz eğitim ve gelir seviyesi, fazla çocuk sayısı, boşanma, evlilik dışı ilişkiler, tek ebeveynin çocuğa bakması gibi stres kaynakları, istismar ve ihmal riskini artırabilir. Yalnızlık, psikolojik sıkıntılar içinde olan, mutsuz bir hayatı olan, duygusal destek alacak kimsesi olmayan, sosyal olarak izole yaşayan aileler, öfke ve streslerini çocuklarına yönlendirerek rahatlama yoluna gidebilirler (Kavaklı vd., 1995).

Çeşitli araştırmalar, işsizlik ve kötü ekonomik durumun olduğu ailelerde istismara maruz kalan çocuk oranının daha yüksek olduğunu göstermektedir. İstenmeyen gebelik, gayri meşru çocuk olma, sık sık gebelik geçirme, biyolojik babanın olmaması gibi durumlar, ebeveynlerin çocuklarına farklı davranmasına ve olumsuz tutumlar sergilemesine neden olabilir (Bilir ve ark., 1999).

Çocuktan Kaynaklanan Sebepler

Yapılan araştırmalar ve gözlemler, istismara maruz kalan çocukların belirli özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu özelliklerin başında, iletişim

kurulduğunda çocuğun genellikle tepki vermemesi ve kendisine söylenenlere dikkat etmemesi gelmektedir. Yavaş öğrenen ve öğretilen konulara ilgisizlik gösteren çocuklar, istismara daha fazla maruz kalma eğilimindedirler (Cüceloğlu, 1993).

Zihinsel yetersizliği olan, hiperaktivite bozukluğu yaşayan, prematüre olarak doğmuş, evlilik dışı doğmuş veya farklı cinsel durumları olan çocuklar, duygusal istismara daha fazla maruz kalma riski altındadır. Ailesinin beklentilerinin altında yeteneklere sahip olan çocuklar da duygusal istismara karşı daha savunmasız olabilirler. Örneğin, okul öncesi dönemde çok başarılı olacağı düşünülen bir çocuğun, okulda beklenen başarıyı gösterememesi durumunda, ebeveynlerin hayal kırıklığı yaşayıp çocuğu sürekli eleştirmesi, duygusal istismara yol açabilir. Ebeveynler, bu memnuniyetsizliklerini çeşitli şekillerde göstererek veya çocuğa hissettirerek duygusal istismar uygulamış olabilirler (Cüceloğlu, 1993).

2.1.2.6. Duygusal istismarın sonuçları

Duygusal istismar nerdeyse her dönemde çocukların gelişimsel özelliklerini olumsuz etkileyen diğer istismar türleri arasından en zarar verici istismar türü olacağı öne sürülmektedir. Yine duygusal istismarın ortaya çıktığı döneme bakıldığında; istismarın etkisinin bireyin kişiliğinin şekillendiği erken dönem çocuklukta sonuçlarının daha ağır olacağı ifade edilmektedir. Özellikle çocuğun yaşamının ilk 3 yılı diğer dönemleri oluşturan en kritik dönem olduğu söylenmektedir (Barlow, 2010).

Duygusal olarak istismar edilmiş birey çoğunlukla doğal ve kendiliğinden gelişen, heyecan ya da övgü ifadelerinin, onların ebeveynlerinde her zaman olumsuz ve negatif duyguları harekete geçirdiğini düşünmektedirler. Bu tür duyguların bu şekilde yansıdığını gören çocuklar pozitif ve olumlu duyguları göstermeyi bırakmışlardır. Duygusal istismara sürekli maruz kalan çocuk artık sindirilmiş ve duygusal anlamda izole edilmiş bir birey olmuştur (O'Hagan, 2006).

Duygusal istismar insan ruhuna en derinden zarar veren bir istismar türüdür. Fiziksel istismarın oluşturduğu morluklar, kırıklar, izler bile zamanla iyileşebilirken duygusal istismarın çocukta oluşturduğu psikolojik etkiler çok daha uzun ve zorlu süreçler ile aşılabilmektedir (Royse, 2006).

2.2. Sporda Duygusal İstismar

Duygusal istismar, günlük yaşamda sıkça görülen ancak somut işaretler bırakmadığı için çoğu zaman gözden kaçan davranışlardan oluşmaktadır. Şiddetin

derecesi ve etkilerinin ölçülebilir olmamasına rağmen, çocukların duygusal gelişimlerini ciddi şekilde etkileyen ve sonradan fark edilebilen bir istismar şeklidir. Bu nedenle, duygusal istismar hakkında farkındalığın düşük kalmasına neden olmaktadır. Bağırma, tehdit etme, korkutma, baskı altında bırakma, reddetme, yalnız bırakma, aşağılama gibi davranışlar duygusal istismarın en yaygın örnekleridir (Yıldırım Doğru ve ark., 2012; Polat, 2007).

Garbarino ve arkadaşları (1986) tarafından duygusal istismarı sekiz ana kategori altında toplamışlardır. Bunlar; küçümseme, aşağılama, bağırma, suçlama, reddetme, izole etme, tehdit etme ve yok sayma şeklindedir. Spor ortamlarında, rekabetin ve hırslı atmosferin yaygın olduğu göz önüne alındığında, duygusal istismarın sıkça yaşanabileceği bir ortam olduğu anlaşılabılır. Bu durum, sporcuların duygusal istismara maruz kalmasına ve korumasız kalmalarına neden olabilir (Gervis ve Dunn, 2004). Stirling ve Kerr (2008) yaptıkları bir çalışmada, sporculardan gelen başarıyı getiren eylemler olarak gördükleri duygusal istismar eylemlerine karşı duyarsız kalmışlardır. Stirling ve Kerr (2008), duygusal istismar deneyimlerinin genellikle fiziksel davranışlar, sözlü davranışlar ve ilgi ve destekten yoksun bırakma şeklinde üç şekilde gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Alexander ve arkadaşları (2011) yaptıkları bir çalışmada, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun duygusal istismara maruz kaldıklarını ve bunun kendilerini kötü hissettirdiğini ifade etmişlerdir. Vertommen ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, duygusal istismarın diğer istismar türlerine göre daha yaygın olduğu ve katılımcıların dörtte birinin bu istismarı yüksek derecede yaşadığı ortaya konmuştur.

2.3. Benlik Algısı

Benlik kavramı, bireyin kendi benliğini algılama ve kavrama biçimi olarak tanımlanabilir. Kişinin kendisini nasıl gördüğünü, kendisine ne kadar değer verdiğini ve kendisine ilişkin doğru olduğunu düşündüğü karmaşık inançların tümünden oluşan dinamik bir kavramdır (Yavuzer, 2000). Freud'un psikoanalitik kuramına göre benlik; id, ego ve süper egoyu içine alan bir yapıdır, kişinin kendini nasıl gördüğünü ve kendisi hakkında ne düşündüğü ile ilgilidir ve dolayısıyla olumlu ya da olumsuz olabilir (Açıkgöz, 2007). Benlik, bireyin karşı karşıya kaldığı yeni durumlar, roller ve hayattaki geçişler gibi değişimlerden etkilenir, buna bağlı olarak hem değişmez ve sürekli hem de dinamik özellikler gösteren karmaşık bir yapıdır. Yaşam boyunca biyolojik, gelişimsel ve sosyal süreçlerle karşılıklı etkileşim halindedir (Yıldız, 2006). Benlik ve kişilik

kavramları zaman zaman birbirine karıştırılan iç içe geçmiş kavramlar olsa da birbirlerinden farklıdır. Kişi, sahip olduğu kişilik ve mizaç özelliklerini bilmeyebilir fakat benlik direkt olarak kişinin kendi kişiliği hakkındaki görüşleri ve bu görüşlerin değerlendirilip kabul görmesi sürecidir (Bacanlı, 2006). Kişiliğin bir boyutu olan ve kişilik gelişimi sırasında oluşan benlik, bireyin doğuştan getirdiği özelliklerinin ve sosyal çevresi ile etkileşiminin sonucunda ortaya çıkan bir yapıdır. Bireyler sosyal çevrede birbirleriyle etkileşim içindeyken kendilerini başkalarının gördüğü şekilde görmeye başlayarak kendi benliklerini oluştururlar (Bednar ve ark., 1992). Benlikle ilgili düşünceler, tutumlar ve şemalar benlik kavramının çok yönlü yapısını gösterir. Bu çok yönlü yapının içinde birçok boyut yer alır (Yıldız, 2006). Pişkin (2003) benlik kavramının bilişsel, davranışsal ve duyuşsal olmak üzere üç boyuta ayrıldığını savunmuştur. Benlik, ideal benlik, benlik imgesi ve benlik saygısı kavramlarını da bünyesine alan şemsiye kavram olarak düşünülebilir. Benlik imgesi; bireyin kendi fiziksel ve zihinsel özelliklerinin farkında olmasıdır. İdeal benlik, bireyin olmak istediği benliktir. İdeal benlik ile benlik imgesi arasındaki farkın farkına varılması benlik saygısıdır. Benlik saygısı en geniş tanımıyla, kişinin kendini değerlendirmesi ve ortaya çıkardığı özelliklerini kabullenmesi sonucunda hissettiği beğeni ve onaylama duygusudur. Yani; kişinin kendisine yaptığı yargılama ve değerlendirme sonucunda kendisini gururlu, değerli, aktif ve başarılı hissetmesidir (Yörükoğlu, 1986). Benlik saygısı bireyin motivasyonel gücünün kaynağı; kendisini yetenekli, önemli, başarılı, değerli biri olarak algılama derecesidir (Balat, 2003). Benlik saygısı, bireyin yaşamının ilerleyen yıllarında duygu, düşünce ve davranışlarını belirleyecek olan kimliğinin özünü oluşturur (Erbil ve ark., 2006). Benlik saygısı benliğin duygusal yanı olup, kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı beğeni durumudur (Karademir ve ark., 2010). Yani benlik saygısı, benliğin hâkim olduğu beğeni ve farkında olma durumunu ifade eder (Hu ve ark., 2005). Genel olarak benlik saygısı kişinin kendisini olduğundan aşağı, yâda üstün görmeksizin kendinden memnun olması ve kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevmeye değer görmesidir (Erşan ve ark., 2009). Başka bir deyişle, kişinin en temel ve sürekli yaratılış özellikleri, tavırları, değerleri ve inançlarıdır (Sam ve ark., 2010). Ayrıca bireyin kişiliğine ilişkin kanıları ve bireyin kendi kişiliği hakkındaki görüş tarzı olarak ta ifade edilebilmektedir (Sungur ve Yüksek, 2009). Benlik saygısı yüksek ve düşük şeklinde değerlendirilebilmektedir (Uyanık ve Akman, 2004). Benlik saygısı yüksek olan bireylerin, kendine güven, başarıma isteği, iyimserlik, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal niteliklerle birlikte, kendilerini saygı ve kabul

edilmeye değer, yararlı, önemli kişiler olarak algılama eğiliminde oldukları görülmektedir. Buna karşılık ise benlik saygısı düşük olan bireyler, karşısındakilere güvenmeyen, kolay umutsuzluğa kapılan sosyal ilişkilerde uyum sağlayamayan, çabuk suçluluk ve utanç duygularına kapılma gibi kişilik özellikleri göstermektedir (Cevher ve Buluş, 2007). Benlik saygısı, benliği kabul etme, değerli ve eşit hissetme ve özgüven sahibi olma duygularının birleşiminden oluşmakta; değersiz hissetme, özgüven düşüklüğü, kendinden şüphe etme ve eşitsizlik duyguları düşük benlik saygısına yol açmaktadır (Balat, 2003). Benlik saygısı yüksek olan kişiler, yaşamlarında ruhsal ve psikolojik olarak daha sağlıklı gelişime sahip olarak toplumda yer alan bireylerdir (Yıldız ve Çapar, 2010). Benlik saygısı hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında çok fazla çeşitlilik gösterdikleri saptanmıştır. Cheng ve Furnham (2003) kişilik ve benlik saygısının mutluluk ve depresyon üzerine etkilerini araştırmıştır. McMullin ve Courtney (2004) ise benlik saygısını yaş, sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelemişlerdir. Biro ve ark. (2006) genç bayanlarda benlik saygısı düzeyinin nasıl geliştiğini ve vücut kütlesi ile ilişkisini incelerken; Pritchard (2010) üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ile cinsiyet ve kilo kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Lim ve Chang (2009) benlik saygısının kolektif kültürlerde gençlerin şiddet eğilimlerinde ki rolünü araştırmışlardır. Chedraui ve ark. (2010) yaptıkları çalışmalarında Ekvator' lu orta yaş grubuna dâhil bayanların benlik saygısı düzeylerini ve etki eden faktörleri araştırmışlardır. Stenseng ve Dalskau (2010) tutku ve benlik saygısının performans üzerindeki etkisini araştırırken. Lafreniere ve ark. (2011)' da benzer şekilde benlik saygısı ve tutku üzerine çalışmışlardır.

2.3.1. Benlik

Bireyler diğer insanlarla ilişkilerini belirleyen ve davranış ve tepkilerini üzerinde etki eden birçok farklı etmen vardır. Bu etmenlerden biri de benlik kavramıdır. Bu yönüyle benlik psikolojinin sosyal psikolojinin, sosyoloji ve felsefe önemli kavramlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Benlik kavramı bireyin kendisi hakkındaki düşünce ve tutumlarını temsil eder ve genellikle bireyin kendi varlığını, kimliğini ve özelliklerini algıladığı ve tanımladığı içsel bir yapıdır. Benlik, kişinin deneyimlediği düşünceler, duygular, inançlar, değerler, beklentiler ve davranışları içerir. Bireyin kimliği ve özüyle ilgili derinlemesine düşüncelere karşılık gelmekte ve bireyin benliğini oluşturan unsurları ve bu unsurların nasıl etkileşim içinde olduğunu açıklamaktadır. Yani bir bütün benlik kavramı, kişinin kendisi, özellikleri yetenekleri,

beğenileri ve ilgileri hakkında sahip olduğu genel düşünce ve bakış açısı olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda bireyin, kendisine ilişkin bilişsel temsillerini içeren algılarının bir özeti gibi düşünülebilir (Yavuzer, 2001).

Benlik kavramı, bir bireyin kendi hakkındaki temsillerinin bütününe ifade eder. Bu, kişinin kendisi, vasıfları ve özellikleri hakkında sahip olduğu genel bir fikri içerir. Bir kişinin, kendisine ilişkin bilişsel temsillerini içeren algılarının bir özeti olarak düşünülebilir (Yavuzer, 2001). Birey, kendi içsel dünyası ve sosyal çevresiyle sürekli bir iletişim içindedir. Benlik kavramı, kişinin kendisini geliştirerek, onu diğer kişilerden ayıran ve kişiliğin temelindeki bir basamağı olan, farkındalıkla gelişen ruhsal deneyimler bütünüdür. Benlikle birlikte insanın kişiliği de güçlenir (Özuğurlu, 1985). Bu kavram, bireyin doğumuyla başlayan yaşamı boyunca devam eden deneyimler ve sosyal çevresine karşı ortaklaşa gelişen bir olgudur (Baymur, 1985). Benlik kavramı, insanların kendileri hakkındaki bilgilerine gönderme yapar ve benliğin zihinsel yanını ifade eder. Benlik, kişinin kendisini nasıl ifade ettiği ve kendisini nasıl algıladığı şeklinde tanımlanır (Yavuzer, 2001). Bir başka tanıma göre, benlik; kişinin geliştirdiği, diğerlerinden ayıran ve kişiliğinin belirleyici, ayırt edici temel kişilik katmanını farkındalıkla edindiği ruhsal süreçlerin oluşumudur (Özuğurlu, 1985). Benlik kavramının önemi, bireylerin benlik algılarının farkındalığa dönüşmesinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Jones, 1982).

Benlik; bireyi gözetleyen, denetleyen, yargılayan ve davranışlarını yönlendiren güçtür (Öz, 2004). Benlik kavramı bireyin kendi etrafında yaşadığı gelişmeler sonucunda meydana gelebilmektedir. Bu gelişmeler sonucunda meydana gelen benlik kavramı çocuğun özellikle ergenlik döneminde önemli hale gelebilmektedir. Benlik saygısı, bireyin doğumundan itibaren gelişmeye başlar ve yaşamı boyunca çevresel etkileşimlerle şekillenir. Özellikle anne-baba ve bakım verenlerle olan etkileşim, benlik saygısının temelini oluşturur. Ancak zaman ilerledikçe, bireyin çevresi ve aldığı geri bildirimler de bu gelişimde belirleyici hale gelir (Chao vd., 2017). Benlik saygısı, bireyin ruh sağlığı, fiziksel sağlığı, sosyal ilişkileri, akademik başarıları ve meslek tercihleri gibi pek çok yönünü etkiler ve dolayısıyla bireyin gelecekteki yaşamını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir (Adana vd., 2017). Bireyin kendi duygularını ve kişiliğini değerli bulup bulmaması, benlik saygısıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, bireyin düşünceleri pozitifse benlik saygısı yüksek olabilir, ancak düşünceler negatifse benlik saygısı düşebilir (Tutar, Altınöz ve Çakıroğlu, 2009).

Kötü alışkanlıkların önlenmesinde etkili olan en önemli faktörlerden biride bireyin benlik saygısının olumlu yönde gelişim göstermesi ve bununda bireyin sağlığını olumlu etkilemesi gelmektedir. Benlik saygısının olumsuz geliştiği durumlarda birey, sağlığına daha az özen gösterebilir (Atak, 2011; Yorulmaz, Aktürk, Dağdeviren ve Dalkılıç, 2002). Benlik saygısı yüksek olan bireyler, net düşünme, olumlu bakış açısıyla olaylara yaklaşma, başarı hırsları, zorluklarla mücadele etme gibi özelliklere sahipken, benlik saygısı düşük olanlar kendine güvensizlik, negatif düşünce kalıpları, toplumsal çevreden kaçınma gibi davranışlar sergileyebilir (Aydoğan ve Deniz, 2012).

Gençlerin sağlıklı bir ergenlik dönemi geçirebilmesi için ruh sağlığı hayati önem taşır. Duygusal istismar, ruh sağlığına ciddi zarar veren bir tür istismardır. Duygusal istismara maruz kalan ergenlerin, ruh sağlığının yanı sıra benlik saygısının da olumsuz etkilendiği düşünülmektedir. Bu nedenle, yapılacak araştırmanın bulguları literatüre önemli bir katkı sunabilir.

Genel olarak, benlik, bireyin davranışlarını, değerlerini, amaçlarını ve ideallerini belirleyen dinamik bir organizasyon olarak tanımlanabilir. Benlik, bireyin kendisini ve özgünlüğünü ifade eden temel ve özgün özelliklerin, dış etkenlerden ve diğer benliklerden farklılaşarak soyutlanmasıdır (Özoğlu, 1976).

Benlik kavramı ve yapısı, kısa sürede tamamlanacak bir süreç değildir. Bu kavram ergenlik ve erken yetişkinlik dönemlerinde son derece önemlidir ve yaşam boyunca devam eden bir gelişim süreci içinde bulunur. Diğer insanlarla ve çevreyle etkileşimden, içsel diyaloglarımızdan ve duygularımızdan oluşur. Ana-babadan gelen disiplin ve sevgi, yaşlıların uygun davranış beklentileri, okul başarısı veya başarısızlığı gibi birçok yaşantıdan etkilenir. Bu etkileşimler, psikolojik ve fiziksel sağlığımızı, ilişkilerimizi, akademik başarılarımızı ve kariyer seçimimizi etkileyebilir. Genellikle, her şey yolunda giderse, çeşitli unsurlar bir araya gelir ve kapsamlı bir benlik kavramı ve yapı oluşur (Gender ve Gardiner, 1993).

2.3.2. Benlik algısı kavramı

Benlik kavramı, bir insanın kendisini gördüğü ve algıladığı şeklinde tanımlanabilir. "Ben kimim?" sorusuna verdiği yanıt, sahip olduğu özellikler, yetenekler, değerler, amaçlar ve ilkeleriyle ilgilidir. Yeni doğan bebekler, doğum sonrası çevreleriyle bedenlerinin ayrımını yapamazlar; çevrelerini, kendilerinin bir parçasıymış gibi algırlar. Zamanla kendi bedenlerinin sınırlarını keşfeder ve bu süreçte benlik algısının temelleri atılır. İstekleri arttıkça kendilerinin farkına varırlar.

Bu süreçte, öncelikle aile üyeleri, ardından çevreleriyle olan akran ilişkileriyle etkileşimleri artar. Bireylerin bireysel ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları olumlu etkileşimlerle topluma dönük olarak nasıl karşılayacaklarını ve uygulayacaklarını öğrenmeleri, benlik gelişimi için hayati öneme sahiptir. Benlik gelişimi, çocukluk yıllarından itibaren, aile ve çevreden gelen ilgi, sevgi, güven duygusu ve öz saygıyla olumlu yönde etkilenir. Aksi durumda ise güvensizlik ve özgüven eksikliğiyle mutsuz bir yönde gelişebilir (M.E.B, 2013). Başka bir tanıma göre ise, benlik algısı; "Hayatın ilk yıllarından başlayarak bireyin çevresiyle etkileşim sonucu aldığı geri bildirimler ve yaşadığı deneyimlerle oluşur" (Kuzgun, 1996).

Diğer insanların kişi hakkında düşündükleri ve bu düşüncelerini bireye aktarmaların benlik kavram temel tanımlamaların oluşturur. İnsanlar tarafından bireye verilen etiket birey tarafından kabullenilir, birey kendini gerçekten böyle görmeye başlar ona uygun davranmaya başlar (Baymur, 1973). "Benlik kavramının beğenilip benimsenmesi benlik saygısını oluşturur. Benlik saygısı bireyin kendine ilişkin değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramı onaylanmasından doğan beğeni durumudur" (Yavuzer, 1986). Benlik saygısına benzer bir kavram olan "kendini kabul" (self-acceptance), insanın kendisini tüm olumlu ve olumsuz yönleriyle, sorumluluk, yetersizlik, beğenme veya övünme duygularına kapılmadan kabul etmesidir. Bu, bireyin kendisiyle barışık olması ve kendine yönelik içsel bir olumlu tutumu ifade eder (Enç, 1990).

2.3.3. Fiziksel benlik algısı

Fiziksel benlik algısı kavramı, araştırmacıların dikkatini çekmiş ve literatüre girmiştir. Fox (1997), fiziksel aktivitenin etkisiyle şekillenen fiziksel benlik algısının, çocukluktan itibaren fiziksel çevreyle ilişki kurma yeteneğimiz ve sağlıklı bir gelişim için önemli olduğunu vurgular ve fiziksel benlik algısını kişinin psikomotor becerilerini algılayıp değerlendirmesi olarak tanımlar. Bu, bireyin kuvvet, dayanıklılık, esneklik gibi motor becerilerini nasıl algıladığını ifade eder. Fiziksel aktivitenin etkisiyle bu psikolojik kavram üzerindeki önem büyüktür ve kaygı, depresyon gibi konularla da ilişkilendirilmiştir.

Fiziksel gelişim ve dış görünüş, ergenlerin kendileriyle ilgili duygularıyla yakından ilişkilidir. Ergenlik döneminde, 12-16 yaşları arasında bedende hızlı gelişim ve değişimler yaşanır ve bu ergenleri bazen şaşırtabilir veya endişelendirebilir. Ergenlerin benlik kavramları, bedenlerine ilişkin algılarıyla yakından ilişkilidir.

Ergenlik döneminde, bedenlerindeki değişimler fark edildikçe, bireylerin kendilerine ilişkin bilinç düzeyi artar. Bu dönemde, bireyler bedenlerini kendileri gibi hissedemeyebilir ve yeni bir fiziksel benlik algısı oluşturmak zorunda kalabilirler. Hem erkekler hem de kadınlar arasında bireyin görünüşünün benlik kavramının önemli bir belirleyicisi olduğunu öne süren çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Adams, 1995).

2.3.4. Benlik algısı ve spor

Benlik algısı, bireyin kendisi hakkında sahip olduğu düşünce ve duyguların bütünüdür, bu da bireyin kim olduğunu ve neler yapabileceğini nasıl algıladığını belirler. Spor, bireylerin benlik algısını olumlu yönde etkileyebilir, çünkü fiziksel aktiviteler, kişinin fiziksel becerilerini geliştirmesine ve bu becerilerden gurur duymasına olanak tanır. Örneğin, bir spor dalında başarılı olmak, bireyin özgüvenini artırabilir ve kendine olan saygısını güçlendirebilir. Ayrıca, takım sporları, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve takım içinde önemli bir rol oynayarak kendilerini değerli hissetmelerine yardımcı olur (Fox, 1997).

Sporun disiplin, hedef belirleme ve azim gibi önemli yaşam becerilerini geliştirdiği de göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin kendi potansiyellerini ve sınırlarını tanıyarak benlik algılarını güçlendirmeleri mümkündür. Ayrıca, düzenli spor yapmanın fiziksel sağlığa olan olumlu etkileri, bireyin kendini daha iyi hissetmesine ve genel yaşam kalitesini artırmasına katkıda bulunur (Harter, 1999).

Benlik algısı ve spor arasındaki ilişki, çeşitli psikolojik ve sosyal faktörler üzerinden detaylandırılabilir. Spor, bireylerin kendilerini fiziksel ve zihinsel olarak tanımalarına yardımcı olurken, özsaygı ve özgüveni artırır. Spor aktiviteleri sırasında elde edilen başarılar, bireylerin kendilerine olan inancını pekiştirir ve olumlu bir benlik algısı geliştirir. Ayrıca, düzenli olarak spor yapmak, stres seviyelerini düşürerek duygusal dengeyi sağlar ve bireylerin genel yaşam kalitesini yükseltir (Fox, 1997).

Fiziksel Gelişim

Spor, bireylerin fiziksel sağlıklarını korumalarına ve geliştirmelerine yardımcı olur. Bu fiziksel gelişim, vücut imajını olumlu yönde etkileyerek bireylerin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlar (Fox, 1997).

Sosyal Beceriler

Takım sporları, bireylerin sosyal etkileşim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Ekip çalışması, liderlik ve iletişim gibi beceriler, bireylerin kendilerini sosyal olarak daha yeterli hissetmelerine katkıda bulunur (Harter, 1999).

Disiplin ve Azim

Spor, disiplinli çalışma ve azim gerektirir. Bu süreçler, bireylerin hedeflerine ulaşmak için gösterdikleri çaba ve kararlılık sayesinde benlik algılarını güçlendirir (Bailey vd., 2013).

Duygusal Sağlık

Spor, endorfin salgılamasına yardımcı olarak bireylerin duygusal sağlıklarını iyileştirir. Düzenli spor yapmak, depresyon ve anksiyete gibi duygusal sorunların azalmasına katkıda bulunabilir (Eime vd., 2013).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Desen olarak ise tarama desenlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. İlişkisel tarama deseni, iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modelidir (Karasar, 2020).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Batman İlinde, lisede okuyan ve 14-18 yaş aralığında bulunan öğrenciler oluşturacaktır. Araştırmanın örneklemini olarak Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı spor lisesi ve diğer liselerden (Anadolu, Fen, Meslek liseleri) seçilecek üç okulda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Spor lisesinde okuyan 222 ve diğer liselerde okuyan 278 öğrenci olmak üzere toplam 500 öğrenci oluşturmaktadır.

Çizelge 3.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	267	53,4
	Erkek	233	46,6
Yaş	14 yaş	138	27,6
	15 yaş	146	29,2
	16 yaş	109	21,8
	17 yaş	68	13,6
	18 yaş	39	7,8
Okuduğu Okul	Batman Spor Lisesi	222	44,4
	Diğer Liseler	278	55,6
Okuduğu Sınıf	9. Sınıf	210	42,0
	10. Sınıf	106	21,2
	11. Sınıf	122	24,4
	12. Sınıf	62	12,4
Aile Geliri	17 bin ve altı	246	49,2
	17-30 bin arası	118	23,6
	30 bin TL ve üzeri	136	27,2
Kardeş Sayısı	1-3 Kardeş	133	26,6
	4-6 Kardeş	250	50,0
	7 Kardeş ve Üzeri	117	23,4
Anne-Baba Medeni Durum	Evli-Birlikte	479	95,8
	Boşanmış	21	4,2
Anne Eğitim Seviyesi	İlkokul	281	56,2
	Ortaokul	132	26,4
	Lise	68	13,6
	Üniversite veya Yüksek lisans	19	3,8
Baba Eğitim Seviyesi	İlkokul	130	26,0
	Ortaokul	173	34,6
	Lise	126	25,2
	Üniversite veya Yüksek lisans	71	14,2
Anne Mesleği	Ev Hanımı	463	92,6
	Çalışan	37	7,4
	Memur	83	16,6
	Esnaf	82	16,4
Baba Mesleği	Özel Sektör	127	25,4
	Çiftçilik-Hayvancılık	35	7,0
	Diğer	173	34,6

Çizelge 3.1'e göre katılımcıların demografik özellikleri ise şu şekilde özetlenebilir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine bakıldığında katılımcıların 267' si (%53,4) kadın iken, 233' ü (%46,6) erkektir. Katılımcıların yaş değişkenine bakıldığında; 138' i (%27,6) 14 yaşında, 146' sı (%29,2) 15 yaşında, 109' u (%21,8) 16 yaşında, 68' i (%13,6) 17 yaşında ve 39' u (%7,8) 18 yaşındadır. Katılımcıların okuduğu okul türüne bakıldığında; Batman Spor Lisesinde okuyan 222 kişi (%44,4), Diğer Liselerde okuyan 278 kişi (%55,6)' dir. Katılımcıların okuduğu sınıf değişkenine bakıldığında; 9. Sınıf 210 kişi (%42,0), 10. Sınıf 106 kişi (%21,2), 11. Sınıf 122 kişi (%24,4) ve 12. Sınıf 62 kişi (%12,4)'dir. Katılımcıların aile gelir durumuna bakıldığında 17 bin TL ve altında aile geliri olan 246 kişi (%49,2), 17 bin ile 30 bin TL arasında aile geliri olan 118 kişi (%23,6), 30 bin TL ve üzeri aile geliri olan 136 kişi

(%27,2) bulunmaktadır. Toplam kardeş sayısı dağılımına bakıldığında 1 ile 3 arası kardeşi olan 133 kişi (%26,6), 4 ile 6 arası kardeşi olan 250 kişi (%50,0), 7 ve daha fazla kardeşi olanların sayısı 117 kişi (%23,4) olarak görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin medeni durum değişkenine bakıldığında; Evli olan 479 kişi (%95,8) iken boşanan ise 21 kişi (%4,2)' dir. Katılımcıların annelerinin eğitim durumu değişkenine bakıldığında ilkokul mezunu anne sayısı 281 kişi (%56,2), ortaokul mezunu anne sayısı 132 kişi (%26,4), lise mezunu anne sayısı 68 (%13,6) ve Üniversite ve Yüksek Lisans mezunu anne sayısı 19 kişi (%3,8) olarak görülmektedir. Katılımcıların babalarının eğitim durumu değişkenine bakıldığında ilkokul mezunu baba sayısı 130 kişi (%26,0), ortaokul mezunu baba sayısı 173 kişi (%34,6), lise mezunu baba sayısı 126 kişi (%25,2) ve Üniversite ve Yüksek Lisans mezunu baba sayısı 71 kişi (%14,2) olarak görülmektedir. Katılımcıların annelerinin yaptığı meslek değişkenine bakıldığında Ev hanımı olan anne sayısı 463 kişi (%92,6) iken çalışan anne sayısı 37 (%7,4)' tür. Katılımcıların babalarının yaptığı meslek değişkenine bakıldığında memur olarak çalışan baba sayısı 83 kişi (%16,6), Esnaf olarak çalışan baba sayısı 82 kişi (%16,4), özel sektörde çalışan baba sayısı 127 kişi (%25,4), çiftçilik-hayvancılık sektöründe çalışan baba sayısı 35 kişi (%7,0) ve diğer meslek dallarında çalışan veya çalışmayan baba sayısı 173 kişi (%34,6)' dir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında daha önce Şahin (2021) tarafından geliştirilen Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği ile Yavaş Çelik ve Elmaoğlu (2022) tarafında geliştirilen Duygusal İstismar Ölçeği kullanılacaktır. Şahin'in "Ergenler için benlik algısı ölçeği" 25 madde olup likert tipi bir ölçektir. Her bir alt boyuttan alınabilecek puanlar 5-25 arası değişmektedir. Her bir alt boyuttan alınan puanlarının artması ilgili alt boyutta ergenlerin benlik algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Yavaş Çelik ve Elmaoğlu'nun "Duygusal İstismar Ölçeği" ise 12-19 yaş arasına yöneliktir. Ölçeğin 30 maddesi ve 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert tiptedir. Ölçekte belli bir kesme noktası olmayıp alınan puan yükseldikçe duygusal istismar yaşama düzeyini gösterir. Son olarak katılımcıların demografik bilgilerinin elde edileceği bir soru formu oluşturulmuştur. Soru formundan katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, okul türleri ve diğer demografik bilgileri sorulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde SPSS (22) programı kullanılmıştır. Betimsel istatistikler, değişkenler arası ilişkiler ve güvenirlik analizleri SPSS (22) programı ile gerçekleştirilmiştir. Veri analizi öncesinde, veri setinde kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiş ve kayıp veriye rastlanmamıştır. İlk olarak, verinin normal dağılım sağlayıp sağlamadığı kontrol edilmiştir. Verilerin analizinde, dağılımın normal olduğunu belirlemek için skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -1,5 ve +1,5 arasında olduğu, frekans dağılım grafiği (histogram) ile verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, bulgular bağımsız örneklemeler için t-Testi ve Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizi ile incelenmiştir.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

4.1. Araştırma Sonuçları

Çizelge 4.1. Katılımcıların duygusal istismar ölçeğinin alt boyutlarının okul değişkenine göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Okul Türü	n	x	ss	T	p
Sözel İstismar	Batman Spor Lisesi	222	10,63	7,09	0,07	,94
	Diğer Liseler	278	10,58	7,17		
Aşırı Kontrol	Batman Spor Lisesi	222	7,07	6,20	1,59	,11
	Diğer Liseler	278	6,19	6,13		
Korkutmak	Batman Spor Lisesi	222	3,36	3,71	2,54	,01*
	Diğer Liseler	278	2,59	3,10		
Yetersiz Kontrol	Batman Spor Lisesi	222	6,11	4,14	0,83	,41
	Diğer Liseler	278	5,79	4,41		
Duygusal Reddetme	Batman Spor Lisesi	222	3,32	2,88	1,08	,28
	Diğer Liseler	278	3,04	2,93		
Aşırı Beklenti	Batman Spor Lisesi	222	4,77	3,10	0,25	,80
	Diğer Liseler	278	4,70	3,30		
Toplam Ölçek	Batman Spor Lisesi	222	34,19	22,07	1,16	,24
	Diğer Liseler	278	31,88	21,83		

p<0,05*

Çizelge 4.1 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının okudukları okul değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [t=0,07, p>0,05], Aşırı kontrol [t=1,59, p>0,05], Yetersiz kontrol [t=0,83, p>0,05], Duygusal reddetme [t=1,08, p>0,05], Aşırı beklenti [t=0,25, p>0,05] ve Toplam ölçek [t=1,16, p>0,05] alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken, Korkutmak [t=2,54, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Korkutmak alt boyutunda Batman Spor Lisesinde okuyanların duygusal istismara maruz kalma durumunun daha fazla söylenebilir.

Çizelge 4.2. Spor lisesinde okuyan katılımcıların duygusal istismar ölçeğinin alt boyutlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	x	ss	T	p
Sözel İstismar	Kadın	131	9,50	6,56	-3,00	,00*
	Erkek	91	12,41	7,81		
Aşırı Kontrol	Kadın	131	6,19	5,86	-3,05	,00*
	Erkek	91	8,75	6,57		
Korkutmak	Kadın	131	3,04	3,51	-3,18	,00*
	Erkek	91	4,65	3,94		
Yetersiz Kontrol	Kadın	131	5,51	4,23	-2,63	,00*
	Erkek	91	7,09	4,56		
Duygusal Reddetme	Kadın	131	3,08	2,91	-1,77	,07
	Erkek	91	3,81	3,15		
Aşırı Beklenti	Kadın	131	4,34	3,00	-1,78	,07
	Erkek	91	5,05	2,78		
Toplam Ölçek	Kadın	131	30,71	21,10	-3,20	,00*
	Erkek	91	40,44	23,89		

p<0,05*

Çizelge 4.2 incelendiğinde spor lisesi öğrencilerin duygusal istismar alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Duygusal reddetme [$t=-1,77$, $p>0,05$] ve Aşırı beklenti [$t=-1,78$, $p>0,05$], alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Sözel istismar [$t=-3,00$, $p<0,05$], Aşırı kontrol [$t=-3,05$, $p<0,05$], Korkutmak [$t=-3,18$, $p<0,05$], Yetersiz kontrol [$t=-2,63$, $p<0,05$] ve Toplam ölçek [$t=-3,20$, $p<0,05$] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı çıkan alt boyutlara bakıldığında erkek öğrencilerin ortalamaları, kadın öğrencilerin ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre duygusal istismara maruz kalma durumunun daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.3. Diğer lisesinde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	x	ss	T	p
Sözel İstismar	Kadın	136	11,24	7,39	1,63	,10
	Erkek	142	9,85	6,69		
Aşırı Kontrol	Kadın	136	6,04	6,52	-0,05	,96
	Erkek	142	6,07	5,59		
Korkutmak	Kadın	136	1,82	2,75	-2,79	,00*
	Erkek	142	2,79	3,05		
Yetersiz Kontrol	Kadın	136	5,87	4,48	0,51	,61
	Erkek	142	5,62	3,89		
Duygusal Reddetme	Kadın	136	3,05	2,98	0,38	,70
	Erkek	142	2,92	2,65		
Aşırı Beklenti	Kadın	136	5,12	3,48	1,49	,14
	Erkek	142	4,51	3,35		
Toplam Ölçek	Kadın	136	32,15	22,48	0,52	,61
	Erkek	142	30,83	20,00		

p<0,05*

Çizelge 4.3 incelendiğinde diğer lise öğrencilerin duygusal istismar alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [$t=1,63$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$t=-0,05$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$t=0,51$, $p>0,05$], Duygusal reddetme [$t=0,38$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$t=1,49$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$t=0,52$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Korkutmak [$t=-2,79$, $p<0,05$], alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı çıkan alt boyutlara bakıldığında erkek öğrencilerin ortalamaları, kadın öğrencilerin ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre duygusal istismara maruz kalma durumunun daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.4. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeğinin alt boyutlarının yaş değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	14 yaş	56	10,79	6,49	1,48	,21	
	15 yaş	58	11,67	7,63			
	16 yaş	44	8,64	6,33			
	17 yaş	30	10,20	8,04			
	18 yaş	34	12,00	7,78			
Aşırı Kontrol	14 yaş	56	5,84	5,71	2,53	,04*	5>1
	15 yaş	58	7,78	6,47			
	16 yaş	44	6,05	5,54			
	17 yaş	30	7,97	5,93			
	18 yaş	34	9,56	7,37			
Korkutmak	14 yaş	56	3,02	3,23	2,94	,02*	5>3
	15 yaş	58	4,07	4,07			
	16 yaş	44	2,57	3,60			
	17 yaş	30	4,63	3,61			
	18 yaş	34	4,85	3,98			
Yetersiz Kontrol	14 yaş	56	5,66	3,90	0,85	,49	
	15 yaş	58	6,60	4,33			
	16 yaş	44	5,59	4,58			
	17 yaş	30	6,07	4,59			
	18 yaş	34	7,06	5,09			
Duygusal Reddetme	14 yaş	56	3,11	2,95	2,90	,02*	5>3
	15 yaş	58	3,84	3,13			
	16 yaş	44	2,36	2,57			
	17 yaş	30	3,27	2,89			
	18 yaş	34	4,47	3,31			
Aşırı Beklenti	14 yaş	56	5,36	3,08	1,74	,14	
	15 yaş	58	4,71	2,75			
	16 yaş	44	3,86	2,78			
	17 yaş	30	4,30	2,52			
	18 yaş	34	4,62	3,35			
Toplam Ölçek	14 yaş	56	32,80	19,45	1,94	,12	
	15 yaş	58	37,43	22,69			
	16 yaş	44	28,11	20,98			
	17 yaş	30	35,33	24,17			
	18 yaş	39	41,12	27,15			

1=14 yaş, 2=15 yaş, 3=16 yaş, 4=17 yaş, 5=18 yaş

p<0,05*

Çizelge 4.4 incelendiğinde spor lisesi öğrencilerinin Duygusal istismar alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [F=1.48, p>0,05], Yetersiz kontrol [F=0,85, p>0,05], Aşırı beklenti [F=1,74, p<0,05] ve Toplam Ölçek [F=1,94, p<0,05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Aşırı kontrol [F=2,53, p<0,05], Korkutmak [F=2,94, p<0,05] ve Duygusal reddetme [F=2,90, p<0,05] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı kontrol, Korkutmak ve Duygusal reddetme alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında 18 yaşında olanların duygusal istismara daha çok maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.5. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının yaş değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	14 yaş	82	11,07	6,30	1,35	,25	
	15 yaş	88	10,36	7,92			
	16 yaş	65	11,18	6,81			
	17 yaş	38	8,55	5,56			
	18 yaş	5	-	-			
Aşırı Kontrol	14 yaş	82	6,07	6,16	1,90	,12	
	15 yaş	88	6,58	6,85			
	16 yaş	65	6,34	5,40			
	17 yaş	38	3,89	4,24			
	18 yaş	5	-	-			
Korkutmak	14 yaş	82	1,89	2,91	0,82	,48	
	15 yaş	88	2,55	3,13			
	16 yaş	65	2,46	2,74			
	17 yaş	38	2,13	2,98			
	18 yaş	5	-	-			
Yetersiz Kontrol	14 yaş	82	5,74	4,37	1,09	,35	
	15 yaş	88	5,83	4,33			
	16 yaş	65	6,13	4,15			
	17 yaş	38	4,63	3,32			
	18 yaş	5	-	-			
Duygusal Reddetme	14 yaş	82	3,18	2,95	1,19	,31	
	15 yaş	88	2,93	2,85			
	16 yaş	65	3,15	2,81			
	17 yaş	38	2,21	2,24			
	18 yaş	5	-	-			
Aşırı Beklenti	14 yaş	82	5,76	3,49	4,51	,00*	1>3,4
	15 yaş	88	4,83	5,58			
	16 yaş	65	4,15	3,06			
	17 yaş	38	3,66	2,91			
	18 yaş	5	-	-			
Toplam Ölçek	14 yaş	82	32,67	21,24	1,59	,19	
	15 yaş	88	32,16	23,98			
	16 yaş	65	32,40	19,76			
	17 yaş	38	24,34	15,20			
	18 yaş	5	-	-			

1=14 yaş, 2=15 yaş, 3=16 yaş, 4=17 yaş, 5=18 yaş

p<0,05*

Çizelge 4.5 incelendiğinde 18 yaş katılımcıların sayısı az olduğundan dolayı dikkate alınmamış olup, diğer lise öğrencilerinin Duygusal istismar alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [F=1.35, p>0,05], Aşırı kontrol [F=1,90, p>0,05], Korkutmak [F=0,82, p>0,05] Yetersiz kontrol [F=1,09, p>0,05], Duygusal reddetme [F=1,19, p>0,05] ve Toplam Ölçek [F=1,59, p>0,05] ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Aşırı beklenti [F=4,51, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı beklenti alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında 14 yaşında olanların duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.6. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının sınıf değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Okuduğu Sınıf	n	x	ss	F	P	Fark
Sözel İstismar	9. Sınıf	79	11,56	7,38	3,13	,03*	4>3
	10. Sınıf	44	10,29	6,24			
	11. Sınıf	51	8,27	6,50			
	12. Sınıf	48	12,22	7,75			
Aşırı Kontrol	9. Sınıf	79	6,62	6,17	3,08	,03*	4>1
	10. Sınıf	44	6,61	5,95			
	11. Sınıf	51	6,49	5,78			
	12. Sınıf	48	9,65	6,82			
Korkutmak	9. Sınıf	79	3,03	3,34	3,48	,02*	4>1
	10. Sınıf	44	3,77	4,23			
	11. Sınıf	51	3,33	3,68			
	12. Sınıf	48	5,15	3,81			
Yetersiz Kontrol	9. Sınıf	79	6,41	4,38	1,34	,26	
	10. Sınıf	44	5,89	4,45			
	11. Sınıf	51	5,27	3,93			
	12. Sınıf	48	6,96	4,92			
Duygusal Reddetme	9. Sınıf	79	3,41	3,07	1,41	,24	
	10. Sınıf	44	3,16	2,86			
	11. Sınıf	51	2,88	2,87			
	12. Sınıf	48	4,08	3,24			
Aşırı Beklenti	9. Sınıf	79	5,27	3,10	2,78	,04*	1>3
	10. Sınıf	44	4,32	2,41			
	11. Sınıf	51	3,82	2,78			
	12. Sınıf	48	4,75	3,08			
Toplam Ölçek	9. Sınıf	79	35,16	21,65	2,58	,05*	4>3
	10. Sınıf	44	33,02	21,29			
	11. Sınıf	51	29,10	26,48			
	12. Sınıf	48	41,44	22,74			

1=9.Sınıf, 2=10. Sınıf, 3=11.Sınıf, 4=12. Sınıf

p<0,05*

Çizelge 4.6 incelendiğinde spor lisesi öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Yetersiz kontrol [F=1,34, p>0,05] ve Duygusal reddetme [F=1,41, p>0,05] alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken; Sözel istismar [F=1,17, p<0,05], Aşırı kontrol [F=3,38, p<0,05], Korkutmak [F=8,41, p<0,05], Aşırı beklenti [F=7,42, p<0,05] ve Toplam ölçek [F=2,69, p<0,05] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı beklenti alt boyutunun ortalamalarına bakıldığında 9. Sınıfta okuyanların duygusal istismara maruz kaldığı ve Sözel istismar, Aşırı kontrol, Korkutmak ve Toplam ölçek ortalamalarına bakıldığında ise 12.Sınıfta okuyanların duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.7. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının sınıf değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Okuduğu Sınıf	n	x	ss	F	P	Fark
Sözel İstismar	9. Sınıf	131	11,00	7,59	0,55	,58	
	10. Sınıf	62	9,85	7,32			
	11. Sınıf	71	10,59	6,14			
	12. Sınıf	14	-	-			
Aşırı Kontrol	9. Sınıf	131	6,21	6,33	0,40	,67	
	10. Sınıf	62	6,34	6,67			
	11. Sınıf	71	5,51	4,97			
	12. Sınıf	14	-	-			
Korkutmak	9. Sınıf	131	2,02	2,88	0,80	,45	
	10. Sınıf	62	2,44	3,14			
	11. Sınıf	71	2,49	2,76			
	12. Sınıf	14	-	-			
Yetersiz Kontrol	9. Sınıf	131	5,98	4,33	0,76	,47	
	10. Sınıf	62	5,18	4,51			
	11. Sınıf	71	5,72	3,77			
	12. Sınıf	14	-	-			
Duygusal Reddetme	9. Sınıf	131	3,16	2,94	0,51	,60	
	10. Sınıf	62	2,85	2,97			
	11. Sınıf	71	2,77	2,46			
	12. Sınıf	14	-	-			
Aşırı Beklenti	9. Sınıf	131	5,62	3,60	6,25	,00*	1>3
	10. Sınıf	62	4,42	3,47			
	11. Sınıf	71	3,97	2,85			
	12. Sınıf	14	-	-			
Toplam Ölçek	9. Sınıf	131	32,96	22,48	0,56	,57	
	10. Sınıf	62	30,18	23,53			
	11. Sınıf	71	30,16	17,09			
	12. Sınıf	14	-	-			

1=9.Sınıf, 2=10. Sınıf, 3=11.Sınıf, 4=12. Sınıf

p<0,05*

Çizelge 4.7 incelendiğinde 12. Sınıf katılımcıların sayısı az olduğundan dolayı dikkate alınmamış olup, diğer lise öğrencilerinin Duygusal istismar alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [$F=0,55$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=0,40$, $p>0,05$], Korkutmak [$F=0,80$, $p>0,05$] Yetersiz kontrol [$F=0,76$, $p>0,05$], Duygusal reddetme [$F=0,51$, $p>0,05$] ve Toplam Ölçek [$F=0,56$, $p>0,05$] ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Aşırı beklenti [$F=6,25$, $p<0,05$] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı beklenti alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında 14 yaşında olanların duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.8. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının aile geliri değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	x	ss	F	P	Fark
Sözel İstismar	17 bin TL ve altı	132	10,21	6,75	3,24	,04*	2>3
	17-30 bin TL arası	51	12,88	8,09			
	30 bin TL ve üzeri	39	9,48	7,25			
Aşırı Kontrol	17 bin TL ve altı	132	6,59	6,07	3,70	,03*	2>1
	17-30 bin TL arası	51	9,31	7,27			
	30 bin TL ve üzeri	39	6,74	4,99			
Korkutmak	17 bin TL ve altı	132	3,32	3,46	2,60	,08	
	17-30 bin TL arası	51	4,73	4,26			
	30 bin TL ve üzeri	39	3,67	3,96			
Yetersiz Kontrol	17 bin TL ve altı	132	5,91	4,22	1,08	,34	
	17-30 bin TL arası	51	6,96	5,00			
	30 bin TL ve üzeri	39	5,97	4,33			
Duygusal Reddetme	17 bin TL ve altı	132	3,32	2,96	4,48	,01*	2>3
	17-30 bin TL arası	51	4,29	3,43			
	30 bin TL ve üzeri	39	2,41	2,39			
Aşırı Beklenti	17 bin TL ve altı	132	4,52	2,82	2,07	,13	
	17-30 bin TL arası	51	5,31	2,98			
	30 bin TL ve üzeri	39	4,13	3,16			
Toplam Ölçek	17 bin TL ve altı	132	32,80	20,95	3,64	,03*	2>1
	17-30 bin TL arası	51	42,10	26,71			
	30 bin TL ve üzeri	39	31,46	21,42			

1=17 bin TL ve altı, 2=17-30 bin TL arası, 3=30 bin TL ve üzeri

p<0,05*

Çizelge 4.8 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının aile geliri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Korkutmak [F=2,60, p>0,05], Yetersiz kontrol [F=1.08, p>0,05] ve Aşırı beklenti [F=2,07, p>0,05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Sözel İstismar [F=3,24, p<0,05], Aşırı kontrol [F=3,71, p<0,05], Duygusal reddetme [F=4,48, p<0,05] ve Toplam ölçek [F=3,64, p>0,05] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Alt boyut ortalamalarına bakıldığı zaman 17-30 bin TL arası aile geliri durumuna sahip öğrencilerin duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.9. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının aile geliri değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	17 bin TL ve altı	114	10,78	7,08	0,31	,73	
	17-30 bin TL arası	67	9,94	6,90			
	30 bin TL ve üzeri	97	10,64	7,19			
Aşırı Kontrol	17 bin TL ve altı	114	6,37	6,42	0,99	,37	
	17-30 bin TL arası	67	5,15	5,74			
	30 bin TL ve üzeri	97	6,31	5,80			
Korkutmak	17 bin TL ve altı	114	2,40	3,06	0,26	,77	
	17-30 bin TL arası	67	2,09	2,78			
	30 bin TL ve üzeri	97	2,36	2,93			
Yetersiz Kontrol	17 bin TL ve altı	114	5,63	4,24	0,28	,75	
	17-30 bin TL arası	67	5,57	4,22			
	30 bin TL ve üzeri	97	6,00	4,11			
Duygusal Reddetme	17 bin TL ve altı	114	3,18	2,89	0,55	,57	
	17-30 bin TL arası	67	2,75	2,60			
	30 bin TL ve üzeri	97	2,92	2,87			
Aşırı Beklenti	17 bin TL ve altı	114	4,63	3,25	0,42	,66	
	17-30 bin TL arası	67	4,76	3,55			
	30 bin TL ve üzeri	97	5,06	3,55			
Toplam Ölçek	17 bin TL ve altı	114	31,95	21,85	0,42	,41	
	17-30 bin TL arası	67	29,42	20,86			
	30 bin TL ve üzeri	97	32,34	20,85			

Çizelge 4.8 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının aile geliri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel İstismar [$F=0,31$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=0,99$, $p>0,05$], Korkutmak [$F=0,26$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$F=0,28$, $p>0,05$] Duygusal reddetme [$F=0,55$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$F=0,42$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,42$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.10. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının kardeş sayısı değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	1-3 kardeş	39	10,10	6,15	1,33	,26	
	4-6 kardeş	110	11,49	7,82			
	7 kardeş ve üzeri	73	9,82	6,77			
Aşırı Kontrol	1-3 kardeş	39	6,59	6,31	0,59	,55	
	4-6 kardeş	110	7,69	6,45			
	7 kardeş ve üzeri	73	6,92	6,02			
Korkutmak	1-3 kardeş	39	4,51	4,01	3,67	,02*	1>3
	4-6 kardeş	110	4,04	3,96			
	7 kardeş ve üzeri	73	2,77	3,16			
Yetersiz Kontrol	1-3 kardeş	39	6,08	4,48	0,35	,70	
	4-6 kardeş	110	6,40	4,47			
	7 kardeş ve üzeri	73	5,85	4,37			
Duygusal Reddetme	1-3 kardeş	39	3,49	2,90	0,70	,50	
	4-6 kardeş	110	3,57	3,21			
	7 kardeş ve üzeri	73	3,04	2,82			
Aşırı Beklenti	1-3 kardeş	39	4,41	3,00	1,96	,14	
	4-6 kardeş	110	5,02	2,83			
	7 kardeş ve üzeri	73	4,18	3,00			
Toplam Ölçek	1-3 kardeş	39	34,31	22,35	1,24	,29	
	4-6 kardeş	110	36,93	23,70			
	7 kardeş ve üzeri	73	31,55	21,34			

1= (1-3) kardeş, 2= (4-6) kardeş, 3= (7 kardeş ve üzeri)

p<0,05*

Çizelge 4.10 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel İstismar [$F=1,33$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=0,59$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$F=0,35$, $p>0,05$], Duygusal reddetme [$F=0,70$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$F=1,96$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=1,24$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Korkutmak [$F=3,67$, $p<0,05$] alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alt boyut ortalamalarına bakıldığı zaman 1-3 kardeşe sahip öğrencilerin duygusal istismara maruz kaldığı söylenebilir.

Çizelge 4.11. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının kardeş sayısı değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	1-3 kardeş	94	10,07	7,04	,30	,75	
	4-6 kardeş	139	10,78	7,25			
	7 kardeş ve üzeri	45	10,71	6,58			
Aşırı Kontrol	1-3 kardeş	94	5,73	5,94	,95	,39	
	4-6 kardeş	139	5,90	5,90			
	7 kardeş ve üzeri	45	7,17	6,72			
Korkutmak	1-3 kardeş	94	2,01	2,93	2,40	,09	
	4-6 kardeş	139	2,24	2,80			
	7 kardeş ve üzeri	45	3,16	3,28			
Yetersiz Kontrol	1-3 kardeş	94	5,54	3,98	0,17	,85	
	4-6 kardeş	139	5,85	4,32			
	7 kardeş ve üzeri	45	5,82	4,22			
Duygusal Reddetme	1-3 kardeş	94	2,98	2,93	0,04	,96	
	4-6 kardeş	139	2,96	2,67			
	7 kardeş ve üzeri	45	3,09	3,01			
Aşırı Beklenti	1-3 kardeş	94	5,04	3,33	0,74	,48	
	4-6 kardeş	139	4,83	3,52			
	7 kardeş ve üzeri	45	4,29	3,32			
Toplam Ölçek	1-3 kardeş	94	30,46	20,66	0,26	,77	
	4-6 kardeş	139	31,58	21,35			
	7 kardeş ve üzeri	45	33,22	22,30			

Çizelge 4.11 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel İstismar [$F=0,30$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=0,95$, $p>0,05$], Korkutmak [$F=2,40$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$F=0,17$, $p>0,05$] Duygusal reddetme [$F=0,04$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$F=0,74$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,26$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.12. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	İlkokul	66	11,30	6,98	2,79	,04*	1>4
	Ortaokul	91	11,25	7,58			
	Lise	44	10,66	7,16			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	6,47	5,37			
Aşırı Kontrol	İlkokul	66	7,79	6,68	0,43	,73	
	Ortaokul	91	7,12	6,37			
	Lise	44	7,25	6,19			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	6,05	4,77			
Korkutmak	İlkokul	66	3,82	3,93	2,00	,11	
	Ortaokul	91	3,60	3,71			
	Lise	44	4,50	3,95			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	2,10	2,66			
Yetersiz Kontrol	İlkokul	66	6,18	4,19	0,92	,43	
	Ortaokul	91	6,42	4,84			
	Lise	44	6,32	4,06			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	4,67	4,00			
Duygusal Reddetme	İlkokul	66	3,80	3,28	1,15	,33	
	Ortaokul	91	3,23	2,96			
	Lise	44	3,50	3,02			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	2,48	2,40			
Aşırı Beklenti	İlkokul	66	4,61	2,87	1,26	,29	
	Ortaokul	91	4,59	3,00			
	Lise	44	5,20	2,55			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	3,71	3,47			
Toplam Ölçek	İlkokul	66	36,26	23,07	1,57	,19	
	Ortaokul	91	35,12	23,60			
	Lise	44	36,30	22,22			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	24,62	17,21			

1=İlkokul, 2=Ortaokul, 3=Lise, 4=Üniversite/Yüksek Lisans

p<0,05*

Çizelge 4.12 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Aşırı kontrol [F=0,43, p>0,05], Korkutmak [F=2,00, p>0,05], Yetersiz kontrol [F=0,92, p>0,05], Duygusal reddetme [F=1,15, p>0,05], Aşırı beklenti [F=1,26, p>0,05] ve Toplam ölçek [F=1,57, p>0,05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Sözel İstismar [F=2,79, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığı zaman ilkokul mezunların ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.13. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	İlkokul	64	9,33	6,86	1,80	,15	
	Ortaokul	82	11,46	7,62			
	Lise	82	11,22	7,28			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	9,40	5,69			
Aşırı Kontrol	İlkokul	64	5,52	5,67	1,40	,24	
	Ortaokul	82	6,87	6,17			
	Lise	82	6,39	6,51			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	4,86	5,45			
Korkutmak	İlkokul	64	2,09	2,74	1,74	,16	
	Ortaokul	82	2,84	3,22			
	Lise	82	2,33	3,15			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	1,70	2,17			
Yetersiz Kontrol	İlkokul	64	5,00	3,75	1,80	,15	
	Ortaokul	82	6,28	4,59			
	Lise	82	6,17	4,20			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	5,12	3,85			
Duygusal Reddetme	İlkokul	64	2,50	2,30	1,78	,15	
	Ortaokul	82	3,38	3,00			
	Lise	82	3,23	3,09			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	2,56	2,50			
Aşırı Beklenti	İlkokul	64	4,28	3,18	2,67	,04*	3>1
	Ortaokul	82	4,45	3,50			
	Lise	82	5,68	3,40			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	4,66	3,44			
Toplam Ölçek	İlkokul	64	27,77	19,74	2,05	,10	
	Ortaokul	82	34,15	22,69			
	Lise	82	34,04	22,43			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	31,48	17,52			

1=İlkokul, 2=Ortaokul, 3=Lise, 4=Üniversite/Yüksek Lisans

p<0,05*

Çizelge 4.13 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel istismar [F=1,80, p>0,05], Aşırı kontrol [F=1,40, p>0,05], Korkutmak [F=1,74, p>0,05] Yetersiz kontrol [F=1,80, p>0,05], Duygusal reddetme [F=1,78, p>0,05] ve Toplam Ölçek [F=2,05, p>0,05] ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Aşırı beklenti [F=2,67, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aşırı beklenti alt boyutlarına bakıldığında lisede okuyanların ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.14. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının baba mesleği değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Mesleği	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	Memur	32	8,62	6,94	1,26	,29	
	Esnaf	30	11,40	7,33			
	Özel Sektör	81	10,78	7,40			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	12,76	7,89			
	Diğer	54	10,46	6,67			
Aşırı Kontrol	Memur	32	7,84	6,40	1,25	,29	
	Esnaf	30	6,33	6,00			
	Özel Sektör	81	7,04	6,18			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	9,56	7,37			
	Diğer	54	6,35	5,87			
Korkutmak	Memur	32	3,53	3,34	0,88	,47	
	Esnaf	30	3,70	3,83			
	Özel Sektör	81	3,88	3,98			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	4,72	4,27			
	Diğer	54	3,07	3,40			
Yetersiz Kontrol	Memur	32	5,34	4,72	0,95	,43	
	Esnaf	30	6,53	4,57			
	Özel Sektör	81	5,98	4,32			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	7,52	5,10			
	Diğer	54	6,09	4,01			
Duygusal Reddetme	Memur	32	3,09	2,92	1,28	,28	
	Esnaf	30	2,87	2,67			
	Özel Sektör	81	3,43	3,15			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	4,56	3,51			
	Diğer	54	3,22	2,81			
Aşırı Beklenti	Memur	32	4,19	3,94	0,67	,61	
	Esnaf	30	5,27	3,07			
	Özel Sektör	81	4,64	2,68			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	4,92	2,93			
	Diğer	54	4,40	2,54			
Toplam Ölçek	Memur	32	31,66	24,76	0,98	,42	
	Esnaf	30	35,50	22,90			
	Özel Sektör	81	34,67	22,31			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	42,36	25,32			
	Diğer	54	32,56	20,75			

Çizelge 4.14 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının baba mesleği değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel İstismar [$F=1,26$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=1,26$, $p>0,05$], Korkutmak [$F=0,88$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$F=0,95$, $p>0,05$], Duygusal reddetme [$F=1,28$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$F=0,67$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,98$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.15. Diğer liselerde okuyan öğrencileri duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının baba mesleği değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Mesleği	n	x	ss	F	p	Fark
Sözel İstismar	Memur	51	10,37	6,74	0,03	,99	
	Esnaf	52	10,54	7,24			
	Özel Sektör	46	10,76	7,45			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	10,63	7,17			
Aşırı Kontrol	Memur	51	5,94	6,08	0,18	,91	
	Esnaf	52	5,65	5,53			
	Özel Sektör	46	6,16	6,75			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	6,37	6,00			
Korkutmak	Memur	51	2,49	2,89	0,91	,44	
	Esnaf	52	1,87	2,57			
	Özel Sektör	46	2,00	3,15			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	2,55	3,02			
Yetersiz Kontrol	Memur	51	6,00	4,21	0,05	,99	
	Esnaf	52	5,88	4,18			
	Özel Sektör	46	5,85	4,13			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	5,74	4,25			
Duygusal Reddetme	Memur	51	2,92	3,06	0,62	,60	
	Esnaf	52	2,62	2,53			
	Özel Sektör	46	2,87	2,70			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	3,22	2,88			
Aşırı Beklenti	Memur	51	5,63	3,49	1,29	,28	
	Esnaf	52	4,54	3,21			
	Özel Sektör	46	4,98	3,70			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	4,59	3,32			
Toplam Ölçek	Memur	51	32,51	21,26	0,13	,94	
	Esnaf	52	30,13	20,36			
	Özel Sektör	46	31,65	21,97			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	32,09	21,57			

Çizelge 4.15 incelendiğinde öğrencilerin duygusal istismar alt boyutlarının puanlarının baba mesleği değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Sözel İstismar [$F=0,03$, $p>0,05$], Aşırı kontrol [$F=0,18$, $p>0,05$], Korkutmak [$F=0,91$, $p>0,05$], Yetersiz kontrol [$F=0,05$, $p>0,05$], Duygusal reddetme [$F=0,62$, $p>0,05$], Aşırı beklenti [$F=1,29$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,13$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.16. Katılımcıların benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının okul değişkenine göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Okul Türü	n	x	ss	t	p
Genel Benlik Algısı	Batman Spor Lisesi	222	18,79	4,86	-2,47	,01*
	Diğer Liseler	278	19,82	4,45		
Fiziksel Benlik Algısı	Batman Spor Lisesi	222	17,23	4,95	0,55	,58
	Diğer Liseler	278	16,99	4,85		
Akademik Benlik Algısı	Batman Spor Lisesi	222	17,08	4,56	-0,03	,97
	Diğer Liseler	278	17,09	3,95		
Sosyal Benlik Algısı	Batman Spor Lisesi	222	18,72	4,47	-1,85	,06
	Diğer Liseler	278	19,42	4,00		
Aile Benlik Algısı	Batman Spor Lisesi	222	18,93	5,05	-2,99	,00*
	Diğer Liseler	278	20,23	4,68		
Toplam Ölçek	Batman Spor Lisesi	222	90,74	19,39	-1,73	,08
	Diğer Liseler	278	93,55	16,87		

p<0,05*

Çizelge 4.16 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının okudukları okul değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Fiziksel benlik algısı [t=0,55, p>0,05], Akademik benlik algısı [t=-0,03, p>0,05], Sosyal benlik algısı [t=-1,85, p>0,05] ve Toplam ölçek [t=-1,73, p>0,05] alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken, Genel benlik algısı [t=-2,47, p<0,05] ve Aile benlik algısı [t=-2,99, p<0,05] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Genel benlik algısı ve Aile benlik algısı ortalamalarına bakıldığında Diğer Liselerde okuyan öğrencilerin genel benlik algısı ve aile benlik algısına maruz kaldıkları söylenebilir.

Çizelge 4.17. Spor lisesinde okuyan katılımcıların benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	x	ss	t	p
Genel Benlik Algısı	Kadın	131	20,05	4,63	1,36	,17
	Erkek	91	19,21	4,44		
Fiziksel Benlik Algısı	Kadın	131	18,34	4,56	1,37	,16
	Erkek	91	17,46	4,86		
Akademik Benlik Algısı	Kadın	131	17,95	4,38	1,60	,11
	Erkek	91	16,96	4,75		
Sosyal Benlik Algısı	Kadın	131	19,18	4,60	0,47	,63
	Erkek	91	18,87	4,84		
Aile Benlik Algısı	Kadın	131	19,98	4,89	0,24	,80
	Erkek	91	19,82	4,50		
Toplam Ölçek	Kadın	131	95,50	19,53	1,18	,24
	Erkek	91	92,32	19,82		

Çizelge 4.17 incelendiğinde spor lisesi öğrencilerin Benlik algıları puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [t=1,36, p>0,05], Fiziksel benlik algısı [t=1,37, p>0,05], Akademik benlik algısı [t=1,60, p>0,05], Sosyal benlik algısı [t=0,47, p>0,05], Aile benlik algısı [t=0,24, p>0,05] ve Toplam Ölçek [t=1,18, p>0,05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 4.18. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	x	ss	t	p
Genel Benlik Algısı	Kadın	136	18,34	5,26	-2,60	,01*
	Erkek	142	19,80	4,06		
Fiziksel Benlik Algısı	Kadın	136	15,32	4,80	-3,62	,00*
	Erkek	142	17,42	4,86		
Akademik Benlik Algısı	Kadın	136	16,74	3,99	0,10	,92
	Erkek	142	16,70	3,87		
Sosyal Benlik Algısı	Kadın	136	19,02	4,06	-0,55	,58
	Erkek	142	19,27	3,60		
Aile Benlik Algısı	Kadın	136	18,74	5,22	-2,30	,02*
	Erkek	142	20,11	4,70		
Toplam Ölçek	Kadın	136	88,17	18,04	-2,61	,01*
	Erkek	142	93,31	14,65		

p<0,05*

Çizelge 4.18 incelendiğinde diğer lise öğrencilerin Benlik algıları puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Akademik benlik algısı [t=0,10, p>0,05], Sosyal benlik algısı [t=-0,55, p>0,05], alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken; Genel benlik algısı [t=-2,60, p<0,05], Fiziksel benlik algısı [t=-3,62, p<0,05], Aile benlik algısı [t=-2,30, p<0,05] ve Toplam Ölçek [t=-2,61, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anlamlı çıkan alt boyutlara bakıldığında erkek öğrencilerin ortalamaları, kadın öğrencilerin ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre benlik algısı puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.19. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının yaş değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	14 yaş	56	20,32	4,26	1,84	,22	
	15 yaş	58	18,57	5,02			
	16 yaş	44	20,73	3,91			
	17 yaş	30	19,67	4,64			
	18 yaş	34	19,79	4,71			
Fiziksel Benlik Algısı	14 yaş	56	18,27	4,17	0,49	,74	
	15 yaş	58	17,24	4,88			
	16 yaş	44	18,18	4,85			
	17 yaş	30	18,33	4,54			
	18 yaş	34	18,21	5,23			
Akademik Benlik Algısı	14 yaş	56	17,82	4,20	1,26	,28	
	15 yaş	58	16,48	4,57			
	16 yaş	44	18,14	3,98			
	17 yaş	30	17,37	5,16			
	18 yaş	34	18,26	5,11			
Sosyal Benlik Algısı	14 yaş	56	19,64	4,35	2,19	,07	
	15 yaş	58	17,62	5,00			
	16 yaş	44	20,11	4,17			
	17 yaş	30	19,23	4,97			
	18 yaş	34	18,97	4,75			
Aile Benlik Algısı	14 yaş	56	20,25	4,70	0,85	,49	
	15 yaş	58	19,33	5,13			
	16 yaş	44	20,82	4,01			
	17 yaş	30	19,87	4,99			
	18 yaş	34	19,26	4,71			
Toplam Ölçek	14 yaş	56	96,30	16,88	1,50	,20	
	15 yaş	58	89,24	21,99			
	16 yaş	44	97,98	16,74			
	17 yaş	30	93,97	21,75			
	18 yaş	34	94,50	20,71			

Çizelge 4.19 incelendiğinde öğrencilerin Benlik algısı alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=1,84$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=0,49$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=1,26$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=2,19$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,85$, $p>0,05$] ve Toplam Ölçek [$F=1,50$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılıklar tespit edilmemiştir.

Çizelge 4.20. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının yaş değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	14 yaş	82	18,41	5,24	1,14	,33	
	15 yaş	88	19,52	4,33			
	16 yaş	65	18,86	4,71			
	17 yaş	38	19,82	4,57			
	18 yaş	5	-	-			
Fiziksel Benlik Algısı	14 yaş	82	16,18	5,28	4,81	,00*	4>3,2,1
	15 yaş	88	15,75	4,63			
	16 yaş	65	16,00	4,67			
	17 yaş	38	19,13	4,42			
	18 yaş	5	-	-			
Akademik Benlik Algısı	14 yaş	82	16,65	4,29	1,92	,12	
	15 yaş	88	16,49	3,54			
	16 yaş	65	16,45	3,80			
	17 yaş	38	18,15	4,04			
	18 yaş	5	-	-			
Sosyal Benlik Algısı	14 yaş	82	18,87	3,97	0,60	,61	
	15 yaş	88	19,53	3,29			
	16 yaş	65	18,92	4,09			
	17 yaş	38	19,44	4,11			
	18 yaş	5	-	-			
Aile Benlik Algısı	14 yaş	82	18,88	5,65	1,20	,30	
	15 yaş	88	19,98	4,55			
	16 yaş	65	19,03	5,26			
	17 yaş	38	20,32	4,13			
	18 yaş	5	-	-			
Toplam Ölçek	14 yaş	82	88,99	18,05	2,25	,08	
	15 yaş	88	91,27	14,12			
	16 yaş	65	89,26	16,96			
	17 yaş	38	96,87	17,29			
	18 yaş	5	-	-			

1=14 yaş, 2=15 yaş, 3=16 yaş, 4=17 yaş, 5=18 yaş

p<0,05*

Çizelge 4.20 incelendiğinde 18 yaş katılımcıların sayısı az olduğundan dolayı dikkate alınmamış olup, diğer lise öğrencilerinin Benlik algısı alt boyutları puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [F=1,14, p>0,05], Akademik benlik algısı [F=1,92, p>0,05], Sosyal benlik algısı [F=0,60, p>0,05], Aile benlik algısı [F=1,20, p>0,05] ve Toplam Ölçek [F=2,25, p>0,05] alt boyutlarında anlamlı bir farklılıklar bulunmazken; Fiziksel benlik algısı [F=4,81, p<0,05] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Fiziksel benlik algısı alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında 18 yaşında olanların benlik algısının daha fazla olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.21. Katılımcıların benlik algısı ölçeğinin alt boyutlarının sınıf değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Okuduğu Sınıf	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	9. Sınıf	79	20,47	4,12	1,39	,25	
	10. Sınıf	44	18,93	4,61			
	11. Sınıf	51	19,18	4,74			
	12. Sınıf	48	19,73	4,96			
Fiziksel Benlik Algısı	9. Sınıf	79	18,35	4,04	1,49	,22	
	10. Sınıf	44	17,45	4,58			
	11. Sınıf	51	17,08	5,38			
	12. Sınıf	48	18,81	4,95			
Akademik Benlik Algısı	9. Sınıf	79	17,62	4,21	2,06	,11	
	10. Sınıf	44	16,36	4,49			
	11. Sınıf	51	17,35	4,37			
	12. Sınıf	48	18,69	5,15			
Sosyal Benlik Algısı	9. Sınıf	79	19,35	4,40	0,68	,57	
	10. Sınıf	44	18,27	4,89			
	11. Sınıf	51	18,84	4,92			
	12. Sınıf	48	19,48	4,78			
Aile Benlik Algısı	9. Sınıf	79	20,33	4,44	0,45	,71	
	10. Sınıf	44	19,30	5,34			
	11. Sınıf	51	19,84	4,80			
	12. Sınıf	48	19,90	4,60			
Toplam Ölçek	9. Sınıf	79	96,13	16,54	1,23	,30	
	10. Sınıf	44	90,32	21,24			
	11. Sınıf	51	92,29	20,99			
	12. Sınıf	48	96,60	21,27			

Çizelge 4.21 incelendiğinde spor lisesi öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=1,39$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=1,49$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=2,06$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,68$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,45$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=1,23$, $p>0,05$] alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.22. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının sınıf değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Okuduğu Sınıf	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	9. Sınıf	131	18,76	5,05	1,10	,33	
	10. Sınıf	62	19,80	4,23			
	11. Sınıf	71	18,90	4,26			
	12. Sınıf	14	-	-			
Fiziksel Benlik Algısı	9. Sınıf	131	16,05	5,11	1,16	,31	
	10. Sınıf	62	15,97	4,72			
	11. Sınıf	71	17,06	4,69			
	12. Sınıf	14	-	-			
Akademik Benlik Algısı	9. Sınıf	131	16,54	4,20	0,40	,70	
	10. Sınıf	62	16,50	3,29			
	11. Sınıf	71	17,01	3,85			
	12. Sınıf	14	-	-			
Sosyal Benlik Algısı	9. Sınıf	131	19,07	3,84	0,76	,47	
	10. Sınıf	62	19,71	3,71			
	11. Sınıf	71	18,99	3,67			
	12. Sınıf	14	-	-			
Aile Benlik Algısı	9. Sınıf	131	18,99	5,48	2,41	,09	
	10. Sınıf	62	20,60	4,50			
	11. Sınıf	71	19,01	4,50			
	12. Sınıf	14	-	-			
Toplam Ölçek	9. Sınıf	131	89,41	17,23	0,83	,43	
	10. Sınıf	62	92,58	15,21			
	11. Sınıf	71	90,97	15,04			
	12. Sınıf	14	-	-			

Çizelge 4.22 incelendiğinde 12. Sınıf katılımcıların sayısı az olduğundan dolayı dikkate alınmamış olup, diğer lise öğrencilerinin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=1,10$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=1,16$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,40$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,76$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=2,41$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,83$, $p>0,05$] alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.23. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının aile geliri değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	132	19,69	4,59	0,00	,99	
	17-30 bin TL arası	51	19,75	4,59			
	30 bin TL ve üzeri	39	19,72	4,56			
Fiziksel Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	132	17,77	4,78	0,43	,65	
	17-30 bin TL arası	51	18,12	4,94			
	30 bin TL ve üzeri	39	18,54	4,12			
Akademik Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	132	17,32	4,55	0,92	,40	
	17-30 bin TL arası	51	17,43	4,72			
	30 bin TL ve üzeri	39	18,44	4,33			
Sosyal Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	132	19,00	4,77	0,54	,58	
	17-30 bin TL arası	51	18,67	5,07			
	30 bin TL ve üzeri	39	19,69	3,90			
Aile Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	132	19,72	4,95	0,74	,48	
	17-30 bin TL arası	51	20,63	4,59			
	30 bin TL ve üzeri	39	19,67	4,11			
Toplam Ölçek	17 bin TL ve altı	132	93,50	19,68	0,26	,77	
	17-30 bin TL arası	51	94,59	20,85			
	30 bin TL ve üzeri	39	96,05	18,34			

Çizelge 4.23 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının aile geliri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,00$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=0,43$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,92$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,54$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,74$, $p>0,05$], ve Toplam ölçek [$F=0,26$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.24. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının aile geliri değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Geliri	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	114	19,17	4,54	0,88	,41	
	17-30 bin TL arası	67	19,61	4,72			
	30 bin TL ve üzeri	97	18,63	4,97			
Fiziksel Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	114	16,41	4,81	1,02	,36	
	17-30 bin TL arası	67	17,05	4,77			
	30 bin TL ve üzeri	97	15,93	5,18			
Akademik Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	114	17,02	3,53	0,59	,55	
	17-30 bin TL arası	67	16,61	3,94			
	30 bin TL ve üzeri	97	16,44	4,34			
Sosyal Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	114	18,86	3,64	1,25	,29	
	17-30 bin TL arası	67	19,78	3,44			
	30 bin TL ve üzeri	97	19,06	4,26			
Aile Benlik Algısı	17 bin TL ve altı	114	19,36	5,02	0,18	,84	
	17-30 bin TL arası	67	19,76	5,13			
	30 bin TL ve üzeri	97	19,32	4,95			
Toplam Ölçek	17 bin TL ve altı	114	90,82	15,46	0,85	,43	
	17-30 bin TL arası	67	92,80	16,37			
	30 bin TL ve üzeri	97	89,38	17,93			

Çizelge 4.24 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının aile geliri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,88$, $p>0,05$], Fiziksel benlik

algısı [$F=1,02$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,59$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=1,25$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,18$, $p>0,05$], ve Toplam ölçek [$F=0,85$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.25. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının kardeş sayısı değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	1-3 kardeş	39	18,49	4,81	2,40	,09	
	4-6 kardeş	110	19,65	4,71			
	7 kardeş ve üzeri	73	20,45	4,09			
Fiziksel Benlik Algısı	1-3 kardeş	39	16,85	4,87	1,43	,24	
	4-6 kardeş	110	18,31	4,85			
	7 kardeş ve üzeri	73	18,10	4,32			
Akademik Benlik Algısı	1-3 kardeş	39	16,95	4,91	3,18	,04*	3>1
	4-6 kardeş	110	17,03	4,69			
	7 kardeş ve üzeri	73	18,63	3,97			
Sosyal Benlik Algısı	1-3 kardeş	39	19,03	4,16	1,00	,37	
	4-6 kardeş	110	18,65	5,41			
	7 kardeş ve üzeri	73	19,66	3,68			
Aile Benlik Algısı	1-3 kardeş	39	20,46	4,66	1,61	,20	
	4-6 kardeş	110	19,35	5,00			
	7 kardeş ve üzeri	73	20,49	4,28			
Toplam Ölçek	1-3 kardeş	39	91,77	19,79	1,43	,24	
	4-6 kardeş	110	92,98	21,48			
	7 kardeş ve üzeri	73	97,33	16,32			

1= (1-3) kardeş, 2= (4-6) kardeş, 3= (7 kardeş ve üzeri)

$p<0,05^*$

Çizelge 4.25 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=2,40$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=1,43$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=1,00$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=1,61$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=1,43$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, Akademik benlik algısı [$F=3,18$, $p<0,05$] alt boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Akademik benlik algısı alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında 7 kardeş ve üzeri kardeşe sahip olan öğrencilerin benlik algısının daha fazla olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.26. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının kardeş sayısı değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Kardeş Sayısı	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	1-3 kardeş	94	19,10	5,06	0,42	,66	
	4-6 kardeş	139	18,90	4,43			
	7 kardeş ve üzeri	45	19,64	4,98			
Fiziksel Benlik Algısı	1-3 kardeş	94	15,83	4,95	1,65	,19	
	4-6 kardeş	139	16,44	5,05			
	7 kardeş ve üzeri	45	17,44	4,41			
Akademik Benlik Algısı	1-3 kardeş	94	16,69	3,95	1,86	,16	
	4-6 kardeş	139	16,42	3,97			
	7 kardeş ve üzeri	45	17,71	3,61			
Sosyal Benlik Algısı	1-3 kardeş	94	19,28	3,88	0,48	,62	
	4-6 kardeş	139	18,94	3,77			
	7 kardeş ve üzeri	45	19,53	3,94			
Aile Benlik Algısı	1-3 kardeş	94	19,06	5,29	1,27	,28	
	4-6 kardeş	139	16,36	5,00			
	7 kardeş ve üzeri	45	20,49	4,30			
Toplam Ölçek	1-3 kardeş	94	89,96	17,15	1,59	,20	
	4-6 kardeş	139	90,06	16,32			
	7 kardeş ve üzeri	45	94,82	15,84			

Çizelge 4.26 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,42$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=1,65$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=1,86$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,48$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=1,27$, $p>0,05$], ve Toplam ölçek [$F=1,59$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.27. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	İlkokul	66	19,80	4,48	0,22	,88	
	Ortaokul	91	19,71	4,65			
	Lise	44	19,30	5,12			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	20,24	3,21			
Fiziksel Benlik Algısı	İlkokul	66	17,85	4,88	0,34	,79	
	Ortaokul	91	17,84	4,60			
	Lise	44	18,02	4,89			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	18,95	4,28			
Akademik Benlik Algısı	İlkokul	66	17,95	4,88	0,89	,45	
	Ortaokul	91	17,34	4,64			
	Lise	44	16,86	4,21			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	18,52	3,78			
Sosyal Benlik Algısı	İlkokul	66	18,62	4,96	1,50	,21	
	Ortaokul	91	19,32	4,57			
	Lise	44	18,34	5,06			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	20,71	3,13			
Aile Benlik Algısı	İlkokul	66	19,88	5,42	0,83	,48	
	Ortaokul	91	19,99	4,51			
	Lise	44	19,22	4,68			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	21,19	3,14			
Toplam Ölçek	İlkokul	66	94,11	21,05	0,76	,52	
	Ortaokul	91	94,20	19,26			
	Lise	44	91,75	20,47			
	Üniversite / Yüksek Lisans	21	99,62	14,77			

Çizelge 4.27 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,22$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=0,34$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,89$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=1,50$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,83$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,76$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.28. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim Durumu	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	İlkokul	64	19,97	4,11	1,60	,19	
	Ortaokul	82	19,38	4,82			
	Lise	82	18,54	5,15			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	18,38	4,52			
Fiziksel Benlik Algısı	İlkokul	64	16,89	4,93	1,81	,15	
	Ortaokul	82	17,16	4,67			
	Lise	82	15,68	5,40			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	15,68	4,41			
Akademik Benlik Algısı	İlkokul	64	17,16	3,78	0,34	,79	
	Ortaokul	82	16,57	3,83			
	Lise	82	16,61	4,29			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	16,58	3,69			
Sosyal Benlik Algısı	İlkokul	64	19,84	3,14	1,00	,39	
	Ortaokul	82	18,91	4,04			
	Lise	82	18,83	4,06			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	19,18	3,86			
Aile Benlik Algısı	İlkokul	64	19,55	4,67	2,35	,07	
	Ortaokul	82	20,55	4,97			
	Lise	82	18,62	5,05			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	18,84	5,19			
Toplam Ölçek	İlkokul	64	93,41	15,40	1,77	,15	
	Ortaokul	82	92,57	16,69			
	Lise	82	88,28	17,29			
	Üniversite / Yüksek Lisans	50	88,66	16,17			

Çizelge 4.28 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=1,60$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=1,81$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,34$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=1,00$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=2,35$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=1,77$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.29. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının baba mesleği değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Mesleği	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	Memur	32	19,22	4,51	0,71	,59	
	Esnaf	30	19,00	4,61			
	Özel Sektör	81	19,69	4,45			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	19,48	5,28			
	Diğer	54	20,52	4,43			
Fiziksel Benlik Algısı	Memur	32	17,97	4,43	0,12	,98	
	Esnaf	30	17,53	4,61			
	Özel Sektör	81	18,07	4,81			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	17,76	5,02			
	Diğer	54	18,20	4,72			
Akademik Benlik Algısı	Memur	32	18,91	4,08	1,35	,25	
	Esnaf	30	16,73	4,03			
	Özel Sektör	81	17,20	4,52			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	16,88	5,68			
	Diğer	54	18,00	4,50			
Sosyal Benlik Algısı	Memur	32	19,66	3,92	0,33	,86	
	Esnaf	30	18,70	4,25			
	Özel Sektör	81	19,22	4,68			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	19,12	5,54			
	Diğer	54	18,59	5,05			
Aile Benlik Algısı	Memur	32	20,47	3,93	1,07	,37	
	Esnaf	30	18,87	4,86			
	Özel Sektör	81	20,51	4,40			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	18,96	5,97			
	Diğer	54	19,74	4,90			
Toplam Ölçek	Memur	32	96,22	18,24	0,40	,81	
	Esnaf	30	90,83	19,42			
	Özel Sektör	81	94,69	18,72			
	Çiftçilik/Hayvancılık	25	92,20	24,12			
	Diğer	54	95,06	20,17			

Çizelge 4.29 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının baba mesleği değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,71$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=0,12$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=1,35$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,33$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=1,07$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,40$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.30. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı ölçeği alt boyutlarının baba mesleği değişkenine göre anova sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Mesleği	n	x	ss	F	p	Fark
Genel Benlik Algısı	Memur	51	18,35	5,15	0,47	,70	
	Esnaf	52	19,38	4,12			
	Özel Sektör	46	18,93	4,45			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	19,16	4,96			
Fiziksel Benlik Algısı	Memur	51	15,67	4,71	0,56	,64	
	Esnaf	52	15,96	4,58			
	Özel Sektör	46	16,78	5,18			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	16,48	5,09			
Akademik Benlik Algısı	Memur	51	16,63	4,60	0,66	,58	
	Esnaf	52	16,06	3,30			
	Özel Sektör	46	16,74	4,23			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	16,97	3,70			
Sosyal Benlik Algısı	Memur	51	19,35	4,04	0,19	,90	
	Esnaf	52	19,11	3,35			
	Özel Sektör	46	18,76	4,25			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	19,08	3,83			
Aile Benlik Algısı	Memur	51	19,25	5,03	0,21	,89	
	Esnaf	52	18,92	5,13			
	Özel Sektör	46	19,17	5,41			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	19,55	4,88			
Toplam Ölçek	Memur	51	89,25	17,79	0,24	,87	
	Esnaf	52	89,44	14,31			
	Özel Sektör	46	90,39	16,14			
	Çiftçilik/Hayvancılık	10	-	-			
	Diğer	119	91,24	17,18			

Çizelge 4.30 incelendiğinde öğrencilerin benlik algısı alt boyutlarının puanlarının baba mesleği değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre; Genel benlik algısı [$F=0,47$, $p>0,05$], Fiziksel benlik algısı [$F=0,56$, $p>0,05$], Akademik benlik algısı [$F=0,66$, $p>0,05$], Sosyal benlik algısı [$F=0,19$, $p>0,05$], Aile benlik algısı [$F=0,21$, $p>0,05$] ve Toplam ölçek [$F=0,24$, $p>0,05$] alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Çizelge 4.31 Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ölçeği ve duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının korelasyon analizi sonuçları

		Genel Benlik Algısı	Fiziksel Benlik Algısı	Akademik Benlik Algısı	Sosyal Benlik Algısı	Aile Benlik Algısı
Sözel İstismar	r	-0,17	-0,10	-0,22**	-0,26**	-0,27**
	p	,01	,14	,00	,00	,00
	n	222	222	222	222	222
Aşırı Kontrol	r	-0,21**	-0,11	-0,21**	-0,24**	-0,25**
	p	,00	,09	,00	,00	,00
	n	222	222	222	222	222
Korkutmak	r	-0,21**	-0,09	-0,22**	-0,17	-0,20**
	p	,00	,19	,00	,01	,00
	n	222	222	222	222	222
Yetersiz Kontrol	r	-0,13	-0,8	-0,17	-0,20**	-0,26**
	p	,05	,25	,01	,00	,00
	n	222	222	222	222	222
Duygusal Reddetme	r	-0,25**	-0,16	-0,22**	-0,27**	-0,24**
	p	,00	,01	,00	,00	,00
	n	222	222	222	222	222
Aşırı Beklenti	r	0,00	0,04	-0,04	0,04	-0,01
	p	,91	0,56	,59	,54	,87
	n	222	222	222	222	222

p<0,01**

Çizelge 4.31’ de araştırmaya katılan spor lisesi öğrencilerin benlik algıları ile duygusal istismar düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson korelasyon sonucuna göre; Sözel istismar alt boyutu ile Genel benlik algısı ve Fiziksel benlik algısı, Aşırı kontrol alt boyutu ile Fiziksel benlik algısı, Korkutmak alt boyutu ile Fiziksel benlik algısı ve Sosyal benlik algısı, Yetersiz kontrol alt boyutu ile Genel benlik algısı, Fiziksel benlik algısı ve Akademik benlik algısı, Duygusal Reddetme alt boyutu ile Fiziksel benlik algısı, Aşırı beklenti alt boyutu ile Genel benlik algısı, Fiziksel benlik algısı, Akademik benlik algısı, Sosyal benlik algısı ve Aile benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken diğer bütün alt boyutlar arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çizelge 4.32 Diğer lise öğrencilerinin benlik algısı ölçeği ve duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının korelasyon analizi sonuçları

		Genel Benlik Algısı	Fiziksel Benlik Algısı	Akademik Benlik Algısı	Sosyal Benlik Algısı	Aile Benlik Algısı
Sözel İstismar	r	-0,45**	-0,22**	-0,25**	-0,49**	-0,44**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	278	278	278	278	278
	r	-0,38**	-0,17**	-0,19**	-0,35**	-0,43**
Aşırı Kontrol	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	278	278	278	278	278
	r	-0,22**	-0,05	0,14	-0,19**	-0,26**
Korkutmak	p	,00	,42	,02	,00	,00
	n	278	278	278	278	278
Yetersiz Kontrol	r	-0,40**	-0,19**	-0,22**	-0,39**	-0,42**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	278	278	278	278	278
Duygusal Reddetme	r	-0,39**	-0,22**	-0,23**	-0,39**	-0,35**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	278	278	278	278	278
Aşırı Beklenti	r	-0,29**	-0,15**	-0,19**	-0,27**	-0,35**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	278	278	278	278	278

p<0,01**

Çizelge 4.32’ da araştırmaya katılan diğer lise öğrencilerin benlik algıları ile duygusal istismar düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson korelasyon sonucuna göre; Fiziksel Korkutmak alt boyutu ile Fiziksel benlik ve Akademik benlik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken diğer bütün alt boyutlar arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ölçeğin bütünü göz önüne alındığında Benlik Algısı arttıkça, Duygusal istismarın azalacağı söylenebilir.

Çizelge 4.33. Spor lisesi ve diğer lise öğrencilerinin benlik algısı ölçeği ve duygusal istismar ölçeği alt boyutlarının korelasyon analizi sonuçları

		Genel Benlik Algısı	Fiziksel Benlik Algısı	Akademik Benlik Algısı	Sosyal Benlik Algısı	Aile Benlik Algısı
Sözel İstismar	r	-0,32**	-0,16**	-0,23**	-0,37**	-0,36**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500
Aşırı Kontrol	r	-0,29**	-0,12**	-0,19**	-0,29**	-0,34**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500
Korkutmak	r	-0,19**	-0,03	-0,16**	-0,17**	-0,21**
	p	,00	,46	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500
Yetersiz Kontrol	r	-0,27**	-0,12**	-0,19**	-0,29**	-0,34**
	p	,00*	,00	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500
Duygusal Reddetme	r	-0,32**	-0,18**	-0,22	-0,32	-0,29**
	p	,00	,00	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500
Aşırı Beklenti	r	-0,17**	-0,08	-0,12**	-0,12**	-0,21**
	p	,00	,06	,00	,00	,00
	n	500	500	500	500	500

p<0,01**

Çizelge 4.33’ de araştırmaya katılan öğrencilerin benlik algıları ile duygusal istismar düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan Pearson korelasyon sonucuna göre; Fiziksel Benlik Algısı alt boyutu ile Korkutmak ve Aşırı Beklenti alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken diğer bütün alt boyutlar arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ölçeğin bütünü göz önüne alındığında Benlik Algısı arttıkça, Duygusal istismarın azalacağı söylenebilir.

4.2. Tartışma

Bu çalışmada araştırma verilerine göre spor lisesi ve diğer liselerde öğrenim gören öğrencilerin duygusal istismar düzeylerinin ve benlik algısı ortalama puanlarının yüksek olduğu söylenebilir. Lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, ailenin gelir durumu, kardeş sayısı, baba eğitim durumu ve baba mesleği değişkenlerine göre incelenmiştir.

4.2.1. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin okul türü değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların okul türü değişkenine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesinde okuyan öğrencilerin duygusal istismar puan ortalamalarının diğer lise türlerinde okuyanlara nazaran daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Kaynak ve Arslan (2018), Kirazcı (2021) çalışmalarında psikolojik istismar algısının ergenlerin okuduğu okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularını elde etmişlerdir. Psikolojik istismarın ergenlerin okuduğu okul türüne göre farklılaşma durumuna ilişkin bu çalışmada elde edilen bulguların literatür bulguları ile paralellik gösterdiği göze çarpmaktadır. Gürsu (2012) tarafından yürütülen bir çalışmada, psikolojik sağlığın demografik değişkenler açısından incelendiği ve öğrencilerin psikolojik sağlığının okul türü değişkeniyle anlamlı bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur. Fen lisesi öğrencilerinin psikolojik sağlığının daha yüksek olduğu, ardından Anadolu lisesi öğrencilerinin diğer liseler arasında en olumlu psikolojik sağlığa sahip oldukları ifade edilmiştir. Purmut (2016) tarafından yapılan bir araştırmada, okul türünün benlik imgesi ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki incelenmiştir. Devlet okulu ve özel okul öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aktaş (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin diğer okul türlerine göre psikolojik dayanıklılığı daha yüksek bulunmuş ve bu durumun, bu öğrencilerin akademik başarılarının ve üniversite sınavlarında daha başarılı olmalarının bir sonucu olduğu belirtilmiştir. Özcan (2015) tarafından yapılan bir araştırmada ise, psikolojik dayanıklılık ölçeği ile okul türü değişkeni arasında Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durum, Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin hayat boyu öğrenme modeline göre eğitim almalarından kaynaklanabileceği ve zorlu yaşam koşullarının da etkisiyle psikolojik açıdan daha dayanıklı olmalarıyla açıklanmıştır.

4.2.2. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin cinsiyet değişkeni ile ilgili tartışma

Cinsiyete göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin duygusal istismar ortalamaları, kadın öğrencilerin duygusal istismar ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olarak erkek çocuklara duygularını gizlemenin öğretilmesi ve bu çocukların aile ortamında duygusal ihtiyaçlarının görmezden gelinme olasılığının kızlara oranla daha yüksek olması da cinsiyetler arasındaki bu farklılığın nedeni olabilir. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır. Murty ve arkadaşları 18 yaş ve

üzeri 1633 yetişkin üzerinde yaptıkları araştırmada kadınların %46.7, erkeklerin ise %30.2 duygusal istismara maruz kaldıklarını rapor ettiklerini belirtmektedirler. Soysüren (2009), beden eğitimi öğretmenlerinin, sporcu öğrenciler üzerinde duygusal istismara başvurup başvurmadıklarını ve bu durumun türünü, şeklini ve düzeyini; cinsiyet, medeni durum ve yaş değişkenleri açısından araştırmayı amaçladığı çalışmasında 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Mersin il merkezinde, il milli eğitim müdürlüğünce düzenlenen okullar arası müsabakalarda dereceye giren 235 liseli sporculardan veri toplamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sporcuların %56,6'sı beden eğitimi öğretmenleri tarafından duygusal istismara uğramaktadır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, erkek sporcuların kadın sporculardan beden eğitimi öğretmenleri tarafından duygusal istismara uğrama açısından daha dezavantajlı olduğu tespit edilmiştir. Saddik ve Hattab (2012), "Emotional Abuse Towards Children By Schoolteachers In Aden Governorate, Yemen: A Cross-Sectional Study" adlı çalışmada, Aden'deki okullardaki öğrencilerde duygusal istismarın yaygınlığını ve ilişkili faktörleri değerlendirmeyi amaçlamışlardır. 2009-2010 öğretim yılı boyunca Yemen'deki Aden Valiliği'ndeki temel eğitim okullarındaki çocuklar arasında farklı türde kötüye kullanımı kapsayan bir araştırma yapmışlardır. Rastgele seçilen dört bölge ve bu bölgelerdeki 8 okuldan 1066 öğrenci belirlemişlerdir. Veri toplamak için anket kullanmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %55.2'sinin okul hayatlarında en az bir kez duygusal istismar yaşadığını bildirdiği görülmüştür. Erkek öğrencilerde duygusal istismarın yaygınlığının (%72.6) kız öğrencilere (%26.1) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sofuoğlu ve diğerlerinin (2014) çalışmasında erkeklerde fiziksel (Olumsuz Çocukluk Çağı Dönemi) OÇÇD deneyimleri, kızlarda ise ihmale uğrama oranları daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Zoroğlu ve arkadaşlarının ergenlerle yürütmüş olduğu araştırmanın sonuçlarına göre (2001), kızların ihmal, cinsel istismar ve enste maruz kalma oranları erkeklerden anlamlı olarak daha yüksektir. Anlamlı bulunmamakla birlikte erkeklerin fiziksel istismar, kızların ise duygusal istismar puanları daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Savi (1999) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, spor ve benlik algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, cinsiyet değişkenine göre duygusal istismar düzeyleri arasında farklılık saptanmamıştır. Kızların ve erkeklerin anne ve babaları tarafından eşit düzeyde duygusal olarak istismar edildiği belirlenmiştir. Aynı araştırmacının diğer bir çalışması Savi (1999) "Ergenlerde Duygusal İstismar ile Benlik Algısı ve Genel Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki" üzerinedir. Çalışmada, ergenlerin duygusal istismar düzeyleri ile

benlik algıları arasında ters orantılı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani, duygusal istismar düzeyleri yükseldikçe benlik algıları azalmaktadır. Ayrıca, ergenlerin duygusal istismar düzeyleri ile genel kaygı düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmuştur. Bu da, ergenlerin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri yükseldikçe genel kaygı düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir. Johnson ve İndvik (1994) çocukluk döneminde yaşanan duygusal istismarın, yetişkinlikte kariyer yolu ve kariyer tatmini üzerinde önemli bir etkiye sahip olabileceğini öne sürmektedir. Sampaga ve arkadaşları (2018) ise çocukluk dönemi istismarının azalmasının yetişkinlikte iş stresini de azaltabileceğini belirtmektedir. Bu bulgular, çocuklukta duygusal istismarın bireylerin kariyer gelişimine ve genel iş tatminine uzun vadeli etkileri olabileceğini göstermektedir.

4.2.3. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin yaş değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların yaş değişkenine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesi öğrencilerinin ortalamalarına bakıldığında 18 yaşında olan öğrenciler duygusal istismara maruz kalırken diğer lise türünde okuyan öğrencilere bakıldığında ortalamaları 14 yaşında olan öğrenciler duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Duygusal istismara maruz kalan bireyler, istismar olayının hemen ardından veya yetişkinlik dönemlerinde çeşitli duygusal rahatsızlıklarla baş etmek zorunda kalabilirler. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Kozcu, 17 ile 20 yaşları arasındaki 127 üniversite öğrencisi üzerinde psikolojik istismar ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonuçları, algılanan duygusal istismar düzeyi ile genel psikolojik sağlık arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Şahin ve Güvenç (1996), "Ergenlerde Aile Algısı ve Benlik Algısı" başlıklı bir araştırmada, anne babalarını aşırı kontrol edici, otoriter ve baskıcı algılayan ergenlerin özdeğerinin ve özgüveninin düşük olduğunu, aile içi etkileşimi açık olan ergenlerin ise kaygı düzeyinin daha düşük, özdeğerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Kaplan (1996), depresyon tedavisine direnç gösteren 20 hasta ile depresyon tedavisini kabul eden 20 hasta üzerinde yaptığı bir çalışmada, tedaviye direnç gösterenlerin depresyon ve anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve çocukluklarında duygusal istismara maruz kalma oranının önemli derecede yüksek olduğunu bulmuştur. Türkiye'de 1980-1982 yılları arasında sekiz ilde yapılan bir

araştırmada, 4-12 yaşları arasındaki 16.000 çocuğun fiziksel ve duygusal açıdan istismar edilip edilmediği incelenmiştir. Bu araştırmada, kız çocuklarının %34,6'sının, erkek çocuklarının ise %32,5'inin ihmal ve istismar kurbanı olduğu saptanmıştır. Eğitimsiz ebeveynlerin %40'ı çocuklarını istismar ederken, eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerde bu oran %17'ye kadar düşmektedir. Yvonne ve arkadaşları (1991), duygusal istismar olarak sayılan sözel/simgesel saldırının çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. 3346 aileyi kapsayan bir örneklem grubuyla gerçekleştirilen araştırma sonucunda, 18 yaşın altında evde yaşayan çocukların %63'ünün bir yıl içinde küfür ya da aşağılama şeklindeki sözel saldırılarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu çocuklarda saldırganlık eğilimleri, suçluluk duyguları ve kişiler arası ilişkilerinde bozukluklar olduğu gözlemlenmiştir. Hem sözel saldırı hem de fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda bu sorunların daha yoğun yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, psikososyal sonuçlar açısından sözel saldırının fiziksel istismara oranla daha etkili olduğu saptanmıştır. Erkek çocukların kızlara oranla ve 6 yaşın üstündekilerin 6 yaşın altındakilere oranla daha çok sözel saldırıya uğradığı belirlenmiştir. Mazza ve arkadaşları (1996), 18 yaş üzeri 3026 kadın üzerinde yaptığı araştırmada kadınların bir yıl boyunca %22'sinin fiziksel istismara maruz kaldıklarını, bunun %10'unun ağır istismar düzeyinde olduğunu, %40'ının 16 yaşından önce cinsel istismara maruz kaldıklarını, %30'unun 16 yaşından beri cinsel istismarla yüz yüze olduklarını, %20'sinin ise duygusal istismara maruz kaldıklarını göstermektedir. Duygusal istismara uğrayanların %4 öldürmekle tehdit etmek veya buna gerçekten kalkışmak, %8 para kısıtlaması, %7 evden kovmak, %6 arkadaşları ve ailesiyle görüşmesini ve telefonla konuşmasını engellemek, %17'sinin ise takma adla çağırmak, küçük düşürmek, utandırmak fiillerine maruz kaldıkları belirtilmektedirler.

4.2.4. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin okuduğu sınıf değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların okuduğu sınıf değişkenine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesi öğrencilerinin ortalamalarına bakıldığında 12.sınıfta okuyan öğrenciler duygusal istismara maruz kalırken, diğer lise türünde okuyan öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında ise 9.sınıfta okuyan öğrencilerin duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Krugman ve Krugman'ın (1984) yaptığı bir gözlem çalışmasında, sınıfta öğrencilere duygusal istismar uygulayan bir öğretmen ve bu istismara maruz kalan 27 öğrenci üzerinde incelenmiştir. Khurram Khoury-Kassabri (2006) tarafından yapılan bir araştırmada, İsrail'deki 4.-11. sınıf öğrencilerinin %25'inin ilkokul, %8'inin ortaokul ve %5'inin lise düzeyinde duygusal istismara uğradığını belirtmiştir. Ayrıca, eğitim kurumlarında yapılan deneysel araştırmalar incelendiğinde, duygusal istismarın en çok ilkokul öğrencileri üzerinde araştırıldığı, ardından ortaokul ve lise düzeylerinde de araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Erkman (1999), eğitim kurumlarının çocuklara yönelik kötü muameleyi tespit etme ve çocuklara yardım etme konusunda öncelikli olduğunu vurgulamıştır, ancak bu kurumlardaki bireylerin de duygusal istismara neden olabileceğini belirtmiştir.

4.2.5. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin aile geliri değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların aile geliri değişkenine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ortalamalarının aile geliri 17-30 bin TL olan öğrencilerin duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Diğer lise öğrencilerinin aile geliri düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Cansız'ın (2019) yaptığı araştırmada, ergenlerde algılanan duygusal istismarın kendine zarar verme ve riskli davranışlar açısından incelenmesi ele alınmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 725 ortaöğretim öğrencisi oluşturmuştur. Ailelerin gelir düzeyi arttıkça, reddetme ve aşağılama gibi davranışların azaldığı, kendine zarar verme davranışlarının da daha az görüldüğü saptanmıştır. Sınıf seviyelerine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ergenlerin çevrelerinden algıladıkları duygusal istismar düzeyinin artmasıyla birlikte kendine zarar verme ve riskli davranışlara daha fazla yönelme eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Önal'ın (2021) lise öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları duygusal istismar düzeylerine göre benlik saygılarını araştırdığı bir çalışmada, 440 lise öğrencisi yer almıştır. Katılımcıların aileden algıladıkları duygusal istismar düzeyi ile sınıf düzeyleri arasında benlik saygılarını etkilemediği gözlenmiştir. Ailenin gelir düzeyi açısından da anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Azizoğlu (2009) duygusal istismarın ergenlerde başarıya olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin ekonomik geliri ile ailede

görülen duygusal istismar davranışları arasında ilişki olduğu ve duygusal istismara maruz kalan ergenlerde okul başarısının daha düşük olduğu görülmüştür. Öztep (2010) lise seviyesinde okuyan duygusal istismara uğramış ergenler ile uğramamış ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarını karşılaştırarak incelemiştir. Araştırmanın sonucunda duygusal istismara uğramış ergenlerin dış denetim odağına daha yakın ve daha kaygılı, duygusal istismara uğramamış ergenlerin ise iç denetim odağına daha yakın ve daha az kaygılı oldukları bulunmuştur. Ergenler tarafından algılanan istismar, anne ve babanın eğitim durumu, aile tutumları ve ailenin gelir düzeyine göre değiştiği saptanmıştır.

4.2.6. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin kardeş sayısı değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar ortalamalarının kardeş sayısı 1-3 olan öğrencilerin duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Diğer lise öğrencilerinin kardeş sayısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Yalçın ve arkadaşları (2014) araştırmalarında, şiddete maruz kalan çocukların çoğunun 4 veya daha fazla kardeşe sahip olduğunu bulmuşlardır. Kalabalık ailelerde yaşamının istismara maruz kalma riskini artırdığını belirlemişlerdir. Çünkü kalabalık ailelerde, çocukların gelişim ihtiyaçlarını karşılamak zorlaşabilir. Ailedeki çocuk sayısının artması, psikolojik ve duygusal ihtiyaçları karşılama konusunda zorluklara neden olabilir. Toker Karabulut (2019) yaptığı araştırmada, kardeş sayısının artmasıyla annenin duygusal istismar düzeyinde bir artış olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde, Güler ve diğerleri (2002) annelerin çocuk sayısının artmasıyla daha fazla ihmal ve istismar davranışları sergilediğini tespit etmişlerdir. Kars'ın (1996) araştırması da ailedeki çocuk sayısının artmasıyla aile içi istismarın arttığını ortaya koymuştur. Güneysu (1982) ise, ailedeki çocuk sayısının artmasıyla çocuğa karşı gösterilen sevginin azaldığını ve cezalandırmanın arttığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Bilir ve arkadaşları (1991) tek çocuklu ailelerdeki istismar oranının daha düşük olduğunu, çocuk sayısı arttıkça istismarın arttığını bulmuşlardır.

4.2.7. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin duygusal istismar düzeyinin baba eğitim seviyesi değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların baba eğitim seviyesine göre duygusal istismar puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Özcelik ve Arslan'ın (2020) yaptığı çalışmada ise öğrenim durumu ve ebeveynlerin benimsedikleri tutumlar arasında anlamlı ilişki bulunmadığı görülmektedir. Arabacı (2007) baba eğitim durumu ile fiziksel istismara maruz kalmaları arasında bir anlamlı fark bulmuştur. Düzgün (2020) yaptığı çalışmada anne babanın eğitim düzeyinin zorba ve kurban olma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını belirtmiştir. Saddik ve Hattab (2012), "Emotional Abuse Towards Children By Schoolteachers In Aden Governorate, Yemen: A Cross-Sectional Study" adlı çalışmada, Aden'deki okullardaki öğrencilerde duygusal istismarın yaygınlığını ve ilişkili faktörleri değerlendirmeyi amaçlamışlardır. 2009-2010 öğretim yılı boyunca Yemen'deki Aden Valiliği'ndeki temel eğitim okullarındaki çocuklar arasında farklı türde kötüye kullanımı kapsayan bir araştırma yapmışlardır. Duygusal istismarı uygulayan kişiler arasında en yüksek oranın öğretmenlere (%45.6) ait olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, duygusal istismar ile öğrencilerin aile tipi ve babanın eğitim seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

4.2.8. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin okul türü değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların okul türü değişkenine göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı puan ortalamalarının spor lisesinde okuyanlara nazaran daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Zhang, Gao ve Liu (2022), öğrencilerin benlik saygıları ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkide öğrenim görülen okulun önemi olup olmadığını inceledikleri bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonucunda seçkin olarak ifade edilen okullara devam eden öğrencilerin benlik saygıları diğer okullara devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, öz yeterliğin ise okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Önal (2021), lise öğrencilerinin benlik saygıları ile ailelerinden algıladıkları duygusal istismar düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma

örneklemine İstanbul'da öğrenim gören 440 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma bulguları benlik saygısının algılanan duygusal istismar düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir. Aydoğan ve Gürhan (2020) yaptıkları çalışmada istismar ve/veya ihmale uğrayan/ uğramayan ergenlerin ruh sağlıkları ve benlik saygılarını incelemişlerdir. Ankara'daki yetiştirme yurtlarında kalan 68'i ihmal ve istismara uğradığı gerekçesiyle yetkililer tarafından yurtlara yerleştirilmiş olan toplam 208 ergen ile çalışılmıştır. Araştırma katılımcılarına sunulan kullanılan araçlar şunlardır: "Kişisel Bilgi Formu", "Kısa Semptom Envanteri" ve "Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği". İhmal ve istismara uğradığı gerekçesiyle yurda yerleştirilen ve diğer sebeplerden yurda yerleştirilen ergenlerin benlik saygı puan ortalamaları ve ruhsal durumları karşılaştırılmış, anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.2.9. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin cinsiyet değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesinde okuyan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Diğer lise türünde okuyan kız öğrencilerin benlik algısı puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Halıcı (2005), yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesiyle birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların benlik kavramlarını incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, kız çocuklarının erkeklere göre daha olumlu bir benlik kavramına sahip oldukları görülmüştür. Damarlı (2006), Gürsoy (2006), Güvenç ve Aktaş (2006), Okman (1999) ve Barış (2002) tarafından yapılan araştırmalarda, ergenlerde benlik algısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Dinçel (2006) ise ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemleri incelediği araştırmasında, cinsiyet değişkeninin kimlik oluşturma ile ilgili olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur. Yiğit (2010), ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük niteliklerine göre incelemek amacıyla yapmış olduğu araştırma sonucuna göre; kız ergenlerin benlik saygısı puan ortalamalarının 30,21, erkek öğrencilerin benlik saygısı puan ortalaması ise 30,76 olarak hesaplanmıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda benlik saygısı puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmış, kız ve erkek ergenlerin benlik

saygıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Özkan'ın (1994) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasının sonuçlarına göre; kızlarda benlik saygısının erkeklere göre %15 oranında daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özkan bu durumun, Jindal, Le Compte, Westaway ve Çuhadaroglu'nun çalışmalarıyla paralellik gösterdiğini bildirmiş ve kızların puberteye erkeklerden daha erken giriyor olmalarının bu sonucu doğruyor olabileceği çıkarımına varmıştır. Gülbahçe (2007), Uzun (2002) ve Zırh (1995) tarafından yapılan çalışmalarda ise benlik imgesi alt ölçekleri açısından cinsiyete göre farklılıklar olduğu, ancak toplam benlik imgesi puanları açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmiştir. Taşkiran (2005), Maraba (2007), Bal (2006) ve Turaşlı (2006) ise ilköğretimdeki öğrencilerde benlik algısının cinsiyet açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını bulmuşlardır. Ancak literatürde, erkek öğrencilerin benlik algılarının kız öğrencilere göre daha olumlu olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Çelik (2003), Sarı (2008), Özgüroğlu (1991) ve Kundakçı (2005) gibi araştırmacılar, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha olumlu benlik algıları olduğunu tespit etmişlerdir. Çuhadaroglu ve Sonuvar (1992) tarafından yapılan bir araştırmada ise, cinsiyetleri farklı olan ergenlerin benlik algı düzeylerinin özsaygı düzeylerine olan etkisi incelenmiş ve benlik algı düzeyi düşük olan gruplarda erkeklerin özsaygı düzeylerinin kızlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demiş (2006) ise ilköğretim ve ortaöğretimde uygulanan rehberlik çalışmalarının öğrencilerin benlik algıları üzerindeki etkisini araştırmış ve rehberlik uygulamalarının öğrencilerin benlik algısı üzerinde olumlu artış sağladığını belirtmiştir. Toy (2006), İşgör (2003), Bencik (2006) ve Özer (2001) gibi araştırmacılar da benlik algısı ile ilgili olarak farklı alt gruplarda cinsiyet farklılıklarını incelemişler ve bazı durumlarda kız öğrencilerin daha olumlu benlik algılarına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Son olarak, Cenkseven (2002) tarafından yapılan bir araştırmada, ergenlerin cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benlik imajına etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur.

4.2.10. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin yaş değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların yaş değişkenine göre benlik algısı ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu anlamlılığın diğer lise türünde okuyan ve 17 yaşında olan lise öğrencilerinin benlik algılarının daha fazla geliştiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Erikçi (2005) ise ana baba yoksunluğunun 9-15 yaş grubu çocukların benlik kavramı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçları, ana-baba yoksunluğu içinde bulunan kız çocuklarının benlik algısının, erkek çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Metin ve Kangal'ın (2012) üstün yetenekli çocukların benlik algılarını incelemek için yaptıkları çalışmada ise, örneklemdaki üstün yetenekli kız çocuklarının erkeklere kıyasla daha olumlu bir benlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Yiğit'in (2010) 7 ve 8. sınıfların benlik saygısı ve yaşam doyumlarını incelediği araştırmanın sonuçlarına göre, benlik saygısı puan ortalamalarında yaş değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı fark elde edilememiştir. Özkan (1994) ise benlik saygısını etkileyen etmenleri araştırmak için bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ancak bu çalışmanın sonuçlarına göre, benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Karakaya ve ark. 9-13 yaş arası yüzücülerin depresyon, benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesini inceledikleri çalışmalarında, yüzücülerin benlik saygısının kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Metin ve Kangal'ın (2012) 12-14 yaş grubu üstün yetenekli çocukların benlik algılarını incelemek için yaptıkları çalışmanın bulgularına göre; örneklemdaki üstün yetenekli kız çocukların erkeklere kıyasla daha olumlu bir benlik algısına sahiptir.

4.2.11. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin okuduğu sınıf değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların okuduğu sınıf değişkenine göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Fletcher ve Dowell (1971), tarafından atletler ve atlet olmayanlar arasındaki kişilik özellikleri farkını ölçmek üzere lise birinci sınıfta okuyan toplam 950 erkek öğrenciye Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) uygulanmış ve sportif etkinlikte bulunanların, sporcu olmayanlara göre benlik algısı, düzen, mutluluk gibi alt ölçeklerden aldıkları puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Mars ve arkadaşları (1986), dağcılık programına katılan kişilerin benlik kavramlarının geliştiğini, Miller (1988), yüzme programına katılan 9- 14 yaşındaki çocukların benlik kavramlarının geliştiğini yapılan araştırmalarla ortaya koymuşlardır. Gökalan (2000) ise ilköğretim okulu öğrencilerinin benlik tasarımı, atılganlık ve kendini açma düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırdığı tezinde, kız öğrencilerin benlik algılarının erkek öğrencilere oranla daha düşük olduğunu belirlemiştir. Aynı şekilde

Brack, Orr ve Ingersoll (1987) altı ve sekiz ile on ve on ikinci sınıflarda okuyan 135 öğrenciyle yaptıkları çalışmada kızların benlik saygılarının erkeklerden daha düşük olduğunu saptamışlardır. Özer (2001) ve Özdemir (2009), sınıf düzeyleri ve yaşlarına göre ergenlerin benlik algılarının farklılaşmadığını bulmuşlardır. Maraba (2007) ve Çelik (2003), ilköğretimdeki öğrencilerin benlik algıları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalar, araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Ancak, sınıf düzeyi ve yaş ile benlik algısı arasında anlamlı farklılık bulunan araştırmalar da mevcuttur. Toy (2006), Gültekin (2003), ve Sarı (2008), öğrencilerin sınıf düzeyleri ve yaşları ile benlik algıları arasında anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Shumba (2002) ilkokul öğrencilerinin öğretmenlerinden algıladığı duygusal istismarın etkilerini incelediği araştırmasında, küçük düşürme, etiketleme, bağırma şeklinde davranışlar sergilediğini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin duygusal istismarın sonuçlarına ilişkin algıları, öğrencilerin güvenini zedelemesi, benlik imajını etkilemesi, benlik değerine zarar vermesi şeklindedir. Krugman ve Krugman (1984) öğretmenleri tarafından duygusal istismara uğramış 17 ilköğretim öğrencisini incelediği çalışmada, duygusal istismara maruz kalan öğrencilerin %76'sının olumsuz benlik algısına sahip olduğunu ortaya koymuştur.

4.2.12. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin aile geliri değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların aile gelirine göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu konuda benlik algısı ile ilgili çalışmalar olmamakla birlikte benlik algısı ile yakından ilişkili olan benlik saygısını ele alan çalışmalar olduğu görülmektedir.

Demir'in (2013) Bursa'da yaşayan ergen bireylerle yaptığı çalışmada, sosyo-ekonomik düzey ile benlik saygısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. Ortanın altı sosyo-ekonomik düzeye sahip olan katılımcıların benlik saygısı daha yüksek çıkmıştır. Gözaydın'ın (2017) Ankara'da yaşayan lise çağındaki ergen bireylerle yaptığı çalışmada, istatistiksel farklılık saptanmıştır. Gelir düzeyi 2401 TL ve üstü olan katılımcıların benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aktaş'ın (2011) Kocaeli'nde yaşayan lise çağındaki ergen bireylerle yaptığı çalışmada, istatistiksel farklılık görülmüştür. Gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sarıkaya'nın (2015) Yalova'da yaşayan yaşları 14-18 arasındaki ergenlik dönemindeki bireylerle yaptığı çalışmada da

istatistiksel farklılık saptanmıştır. Sosyo-ekonomik durumunu düşük olarak algılayan katılımcıların benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırma ile farklılaşan araştırma sonuçlarının örtüşmemesinin nedeni olarak illerin, kendine özgü sosyoekonomik özelliklerinin mevcut olmasından dolayı olduğu söylenebilir. Elde edilen bulgular, bu nedenle çeşitli araştırmalarda farklılaşmakta olduğu düşünülmektedir.

4.2.13. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin kardeş sayısı değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların kardeş sayısına göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ortalamalarının kardeş sayısı 7 ve üzeri olan öğrencilerin benlik algısı daha yüksek iken diğer lise öğrencilerinin kardeş sayısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Yiğit'in (2010) çalışmasının sonuçlarında ise kardeşi olmayan ergenlerin, bir kardeşi olan, iki veya üç kardeşi olan ve dört ve üzeri kardeşi olan ergenlere göre benlik saygısı puan ortalamaları arasındaki farklar tespit edilmiştir. Erikçi (2005), ana baba yoksunluğunun 9-15 yaş grubu çocukların benlik kavramı üzerindeki etkisini incelemiştir. Altı ve daha fazla kardeşe sahip çocukların daha düşük benlik algısına sahip olduğu, buna karşılık hiç kardeşi olmayan ana-baba yoksunu çocuğun benlik algısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Algünerhan (2017), yaptığı araştırmada kardeş sayısı ile aile ilişkileri arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bunun yanında Göncü (2013), yaptıkları araştırmalarda kardeş sayısının aile ilişkilerini algılamada etkili olduğunu, kardeş sayısının artmasıyla algılanan engelleyici aile ilişkilerinin arttığını tespit etmişlerdir. Colangelo ve Brower'ın (1987) yaptıkları bir çalışmada; özel yetenekli olan bireylerin ve üstün zekâlı olmayan kardeşlerinin benlik algılarını karşılaştırmayı hedeflemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda akademik benlik algısı alanında özel yetenekli bireylerin benlik algıları kardeşlerinden daha yüksek çıkarken, genel benlik algısı alanında özel yetenekli bireyler ve kardeşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatürdeki bir diğer görüş ise özel yetenekli öğrencilerin benlik algılarının normal gelişim gösteren akranlarına göre daha düşük olacağı yönündedir (Cornell, 1990; Sapon Shevin, 1994).

4.2.14. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin baba eğitim seviyesi değişkeni ile ilgili tartışma

Katılımcıların baba eğitim seviyesine göre benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Yapılan çalışma ile benzerlik gösteren ve göstermeyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Bencik (2006) tarafından yapılan araştırmada benlik algısı ile anne babanın eğitim durumları arasında ilişki bulunmamasına rağmen çalışmada anne babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin benlik algıları olumlu yönde artmakta olduğunu tespit etmiştir. Özyürek, Yavuz, Çetin ve Adıbatmaz (2016), üstün yetenekli olarak aday gösterilen öğrencilerle yaptıkları çalışmada, öğrencilerin benlik kavramının anne-baba öğrenim düzeyinden etkilendiğini saptamışlardır. Karadayı (2018) ise, annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun benlik algısının azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Anne-baba öğrenim durumu, anne-babaların çocuklarına karşı tutum ve davranışları üzerinde etkili bir faktördür. Bu açıdan bakıldığında, çocuğun benlik kavramı üzerinde etkili olması beklenir.

4.2.15. Spor lisesi ve diğer liselerde okuyan öğrencilerin benlik algısı düzeyinin kolerasyon değişkeni ile ilgili tartışma

Brown (2004) üniversite öğrenciler ile yapılan bir araştırmada spora katılımın benlik algısını pozitif etkilediği ortaya konulmuştur. Amerika’ da 101 siyahi sporcu üniversite öğrencisi üzerinde yapılan başka bir araştırmada da daha yüksek bir sporcu algısına sahip katılımcıların akademik benlik algılarında yüksek olduğu tespit edilmiştir (Brown 2004). Çamurcu (2022) çalışmada çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile yaratıcı kişilik özellikleri arasında yapılan korelasyon analizi neticesinde en yüksek korelasyonun duygusal ihmal ve istismar boyutunda elde edilmiş olması da psikolojik istismar alt boyutlarından birisi olan yıldırma/aşağılama boyutunun yeniliğe açıklık kişilik özelliği üzerindeki olumsuz etkisini kanıtlar nitelikte bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Demircan (2017) yapmış olduğu çalışmada benlik algısından alınan puan arttıkça istismar, duygusal istismar ve fiziksel istismar puanı da artmaktadır. Aynı şekilde istismar, duygusal istismar ve fiziksel istismardan alınan puan arttıkça (puanlamada yapılan olumsuz sorulara düşük olumlu sorulara yüksek puan verilmesinden dolayı istismara uğrama durumu azalmaktadır) benlik algısı da artmaktadır. Bu durumda istismara maruz kalan öğrencilerin benlik algılarının düşük olduğu tespit etmiştir. Şenol (2021), araştırma kapsamında okul öncesi dönem

çocuklarının SYDD-30 puanları ile annelerinin DİPÖ puanları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla Pearson korelasyon analizi yapmıştır. Çocukların sosyal yetkinlik alt boyutu puanları ile annelerinin duygusal istismar potansiyeli önleyici boyut puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Yani annelerin duygusal istismar potansiyeli önleyici davranışları azalırken çocukların sosyal yetkinlik puanları artmaktadır. Ayrıca çocukların sosyal yetkinlik alt boyut puanları ile anksiyete-içe dönüklük alt boyutu ile annelerinin DİPÖ puanlarına ait nedensel boyutu arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde korelasyonel ilişki belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle, annelerin duygusal istismara neden olacak davranışları arttıkça, doğru orantılı olarak çocukların da stres düzeyleri, içe kapanıklık ve dışsallaştırma sorunlarında artış göstermektedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların cinsiyetine, yaşına, okuduğu sınıfa, aile gelirine, kardeş sayısına ve okul türüne göre duygusal istismar ve benlik algısı puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin duygusal istismar ortalamalarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu, bu durumun toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilebileceği görülmüştür. Yaş değişkenine bakıldığında, spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismara maruz kaldığı yaşın 18 olduğu görülürken, diğer lise türünde okuyan öğrencilerin ise 14 yaşında olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyine göre, spor lisesi öğrencilerinden 12. sınıfta okuyanlar duygusal istismara maruz kalırken, diğer lise öğrencilerinin ise 9. sınıfta duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Aile geliri açısından, spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar puan ortalamalarının 17-30 bin TL arası aile geliri olan öğrencilerin daha çok duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilirken, diğer lise öğrencileri arasında gelir düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kardeş sayısı değişkenine göre ise spor lisesi öğrencilerinin duygusal istismar puan ortalamaları, 1-3 kardeşi olan öğrencilerin daha çok duygusal istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir. Baba eğitim seviyesine göre duygusal istismar puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmasına karşın, baba mesleği değişkeninin duygusal istismar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Okul türüne göre, spor lisesinde okuyan öğrencilerin duygusal istismar puanlarının diğer lise türlerindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benlik algısı açısından ise cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve okul türüne göre farklılıklar gözlemlenmiştir. Diğer lise türlerinde okuyan kız öğrencilerin benlik algısı puanları erkeklere göre daha yüksek bulunmuş, yaş değişkeninde ise 17 yaşındaki lise öğrencileri benlik algısı daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kardeş sayısına göre, spor lisesi öğrencilerinin benlik algısı ortalamalarının 7 ve üzeri kardeşi olanların benlik algılarının daha fazla olduğu, ancak diğer lise öğrencileri arasında böyle bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Baba eğitim seviyesi ve aile gelirine göre benlik algısında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç olarak, spor lisesi öğrencilerinin hem duygusal istismar hem de benlik algısı puanlarının, diğer lise türlerinde okuyan öğrencilerden farklılık gösterdiği ve bu bulguların toplumsal cinsiyet rolleri, aile dinamikleri ve eğitim türü gibi faktörlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Genel olarak, benlik algısı arttıkça duygusal istismarın azaldığı gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, benlik algısının yüksek olduğu

bireylerin duygusal istismara daha az maruz kaldığını veya duygusal istismarın benlik algısını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular, benlik algısının geliştirilmesinin duygusal istismarın azaltılmasına katkı sağlayabileceğini ve bireylerin duygusal istismara karşı daha dirençli hale gelebileceğini göstermektedir. Bu araştırma, baba mesleği ile duygusal istismar ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi ele alan literatürdeki boşluğu doldurmakta ve gelecekteki çalışmalar için önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

5.2 Öneriler

- Okullarda duygusal istismarın farkındalığını artırmak ve bu konuda eğitim vermek, özellikle spor liselerinde daha yoğun programlar düzenlemek, erkek öğrencilerin duygularını ifade etmelerini teşvik etmek amacıyla düzenli seminerler ve atölye çalışmaları yapılmalıdır.
- Okullarda, özellikle spor liselerinde, öğrencilere yönelik psikolojik destek ve danışmanlık hizmetleri artırılmalıdır. Bu hizmetlerin duygusal istismar konusunda özel olarak eğitim almış uzmanlar tarafından verilmesi sağlanmalıdır.
- Ailelere yönelik eğitim programları düzenlenerek, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlamaları ve desteklemeleri sağlanmalıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri konusunda farkındalık yaratmak, ailelerin çocuklarına eşit duygusal destek sunmalarına yardımcı olabilir.
- Müfredata sosyal ve duygusal öğrenme programları eklenmelidir. Bu programlar, öğrencilerin duygusal zeka, empati ve duygusal dayanıklılık geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- Bu çalışmanın bulgularının derinlemesine incelenmesi ve gelecekte benzer araştırmaların yapılması teşvik edilmelidir. Özellikle baba mesleği ile duygusal istismar arasındaki ilişkiyi daha detaylı inceleyen çalışmalar yapılmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet rolleri ve duygusal istismar arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak için sosyolojik ve psikolojik araştırmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar, politika yapıcılarının ve eğitimcilerin daha bilinçli kararlar almasına yardımcı olabilir.
- Eğitim ve çocuk hakları politikalarının duygusal istismarı önleyici ve öğrenci sağlığını destekleyici yönde geliştirilmesi sağlanmalıdır. Eğitim kurumları ve devlet kurumları iş birliği yaparak öğrenci refahını artıracak yasal düzenlemeler getirilmelidir.

- Öğretmenlerin duygusal istismar belirtilerini tanıyabilmesi ve müdahale edebilmesi için hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir. Öğretmenler, öğrencilere duygusal destek sağlama konusunda bilgi ve beceri kazanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, F., 2007, *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Adams, J. F., 1995, *Ergenliği Anlama*. Çev. Bekir Onur Ankara: İmge Yay.
- Adana, F., Arslantaş, A. ve Şahbaz, M., 2017, Lise öğrencilerinin benlik kavramlarını algılama biçimleri ve ilişkili faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(1), 9-28.
- Aktaş, E., 2016, Ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile gelecek beklentileri arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Aktaş, S., 2011, 9. Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Akyüz, E., 2000, *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*. Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- Alantar, M., 1989, Psychological maltreatment and attempt of its definition by experts and its assessment among a group of adolescents. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Alexander, K., Stafford, A., & Lewis, R., 2011, "The experiences of children participating in organized sport in the UK." *Child Abuse & Neglect*, 35(3), 211-221.
- Algünerhan, G.R., 2017, 12-14 Yaşındaki ergenlerde algılanan anne baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Arabacı, S., 2007, İlköğretim kademesindeki çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi., (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Archard, D., 1995, *Children: Rights and Childhood*.: ROM-Data Corporation Ltd. New York.
- Arslan, H. ve Öğretir Özçelik, A., 2020, 3-5 Yaş arası çocukların anne tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (38), 18-30.
- Atak, H., 2011, "Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme." *Psikiyatriye Güncel Yaklaşımlar*. 3 (1), 163-213.
- Ayan, S., 2007, Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8 (3). 206-214.

- Aydoğan, A., & Gürhan, N., 2020, İstismar ve ihmale uğramış ve uğramamış adölesanların benlik saygıları ve ruhsal durumlarının belirlenmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(1), 112-122.
- Aydoğan, S. ve Deniz, M. E., 2012, *Son çocukluk döneminde benlik saygısı ve umut*. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2), 97-106.
- Azizoğlu, M., 2009, Lise ergenlerinde duygusal istismarın başarıya etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bacanlı, H., 2006, *Kişilik ve Sosyal Psikoloji*. Vize Yayıncılık. Ankara.
- Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A., 2013, Physical Activity: An Underestimated Investment in Human Capital? *Journal of Physical Activity and Health*, 10(3), 289-308.
- Bal, E., 2006, İlköğretim öğrencilerinin benlik algıları ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Balat, G.U., 2003, Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. Sevinç. M (Ed.), *Erken çocuklukta benlik saygısının gelişimi ve önemi*. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- Barış, D. A., 2002, Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Barlow, J., 2010, "Parenting programmes and infant mental health." In J. Barlow & P. O. Svanberg (Eds.), *Keeping the baby in mind: Infant mental health in practice* (pp. 25-39). London: Routledge.
- Baskak, İ., 2023, Çocuğa yönelik duygusal istismar. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 61-72.
- Bayhan, P., 1998, Çocuk Kavramı: Sosyal Özellikler, Kültürel Farklılıklar, İnanç Türleri ve Ekonomik. Sayı 8. Eğitim Yayınları. Ankara.
- Baymur, F., 1973, *Genel Psikoloji*. İnkılap ve Aka Kitabevleri. İstanbul, s. 268-269.
- Baymur, F., 1985, *Genel Psikoloji*. İnkılâp Kitabevi, İstanbul, s. 268.
- Bayraktar, N., 1990, "Defining Subcategories Of Psychological Maltreatment" . (Master Tezi), Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Bednar RL, Wells MG, Peterson SR., 1992, Self-esteem: paradoxes and innovations in clinical theory and practice. American Psychological Association.
- Bencik, S., 2006, Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Bıro FM, Striegel Moore RH, Franko DL, Padgett J, Bean JA., 2006, Self-Esteem in Adolescent Females. *Journal of Adolescent Health*, 39 (4), 501–507.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N.B., Güneysu, S., 1999, ‘‘4-12 Yaşları Arasında 16.100 Çocukta Örselenme Durumları ile İlgili Bir İnceleme’’, Ankara.
- Bolger, K.E., Patterson, C.J., 2003, Sequelae of child maltreatment: Vulnerability ad resilience. S. S. Luthar (Ed.), *Resilience and Vulnerability: Adaptation in The Context of Childhood Adversities* New York: Cambridge University Press. 156–181.
- Brack, G., Orr, D. P., & Ingersoll, G., 1987, "Self-esteem differences between adolescent males and females." *Journal of Youth and Adolescence*, 16(6), 487-496.
- Brown, J., 1999., "The Role of Parent-Child Interaction in Child Development: Implications for Developmental Psychopathology." *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40(2), 215-226.
- Brown, T. N., 2004, "The impact of sports participation on the self-concept of university students." *Journal of College Student Development*, 45(6), 656-670.
- Byers, J., 1999, ‘‘Çocuk İstismarı ve İhmali’’, Derleyenler: Konanç E., Gürkaynak İ., Egemen A., Ankara.
- Cansız, C., 2019, Ergenlerde algılanan duygusal istismarın kendine zarar verme ve riskli davranışlar ile ilişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Cenkseven, F., 2002, ‘‘Ergenlerin Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benlik İmajına Etkisi’’, Eğitim ve Bilim, Cilt 27, Sayı 125, s. 28-35.
- Cevher, F.N, Buluş, M., 2007, Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı: önemi ve Geliştirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, Sayı:2, 52–64.
- Chao, R. C., Vidacovich, C. ve Green, K. E., 2017, Analysis of the Rosenberg SelfEsteem Scale with african americans. *Psychological Assessment*, 29(3), 329-342.
- Chedraui, P., Lopezi F.R.R., Mendoza, M., Leimberg, M.L., Martinez, M.A., Vallarino, V., Hidalgo, L., 2010, Assessment of Self Esteem in Mid-Aged Women. *Maturitas*, Sayı:66, 77–82.
- Cheng, E., Furnham, A., 2003, Personality, Self-Esteem, and Demographic Predictions of Happiness and Depression. *Personality and Individuals Differences*, 34, 921–942.
- Colangelo, N., & Brower, P., 1987, "Self-concept of gifted children and their siblings." *Gifted Child Quarterly*, 31(2), 75-78.
- Cornell, D. G., 1990, "The self-concept of gifted students: A comparative study." *Journal for the Education of the Gifted*, 13(2), 113-123.

- Cüceloğlu, D., 1993, “İnsan ve Davranışı – Psikolojinin Temel Kavramları” , Remzi Kitabevi, İstanbul,
- Çakmaklı, K., 1991, “Aileler İçin Sosyal Hizmet”. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Çamurcu, Ş., 2022, Ergenlerde kişilik özellikleri ve algılanan ebeveyn akademik başarı baskısı ile psikolojik istismar arasındaki ilişkilerin incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, D.K., 2003, 9-11 Yaş grubundaki çocukların ebeveynlerinin evlilik uyumları ile çocukların benlik kavramı gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Çuhadaroğlu, F., ve Sonuvar, B., 1992, “Adolesan İntiharları ve Kendilik İmgesi”, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Tıp Araştırma Grubu Proje No: 699, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi Bölümü.
- Damarlı, Ö., 2006, Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Demiç, Sibel, A. K., 2006, İlköğretim ve Ortaöğretimde Uygulanılan Rehberlik Çalışmalarının Öğrencilerin Benlik Algıları Üzerindeki Etkisi (Niğde İli Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Niğde Üniversitesi.
- Demir, Ş. Ç., 2013, Ergenlerde benlik saygısı ve dini başa çıkma (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Demircan, B., 2017, 12-15 Yaş Arası Ergenlerde İstismar ve İhmal İle Akran Zorbalığı ve Benlik Algısı Arasındaki İlişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Dinçel, E., 2006, Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Doğan, İ., 2004, “Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerinde Felsefi ve Sosyolojik Tahliller”, 1.Baskı, Pegem A Yayınları, Ankara. <https://www.unicef.org/>
- Düzgün, İ., 2020, Ortaokula devam eden çocukların sosyodemografik özellikleri ile akran zorbalığı davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R., 2013, A Systematic Review of the Psychological and Social Benefits of Participation in Sport for Children and Adolescents: Informing Development of a Conceptual

- Model of Health through Sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 98.
- Enç, M., 1990, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları. Ankara.
- Erbil, N., Divan, Z., Önder, P., 2006, Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum, Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(10), 7-15.
- Erikçi, M., 2005, Ana baba yoksunluğunun 9-15 yaş grubu çocukların benlik kavramı üzerindeki etkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Erkman, F., 1991, "Çocukların Duygusal Ezimi", *Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi*, Gözde Repo Ofset, Ankara.
- Erkman, F., 1999, "Çocukların Duygusal Ezimi", *Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi*, Derleyenler; Esin Konanç, Ayten Egemen, Ankara: Gözde Repo Ofset.
- Ersanlı, K., 2012, Benliğin gelişimi ve görevleri (3. bs.). DH Basım Yayın, Ankara.
- Erşan, E.E., Doğan, O., Doğan, S., 2009, Beden Eğitimi ve Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi ve Bazı Sosyo demografik Özelliklerle İlişkisi. *Klinik Psikiyatri*, Sayı:12, 35-42.
- Finkelhor, D. ve Korbin, J., 1988, Child abuse as an international issue. *Child Abuse and Neglect*, 12, 3-23.
- Fletcher, R., & Dowell, L., 1971, Selected personality characteristics of high school athletes and nonathletes. *The Journal of Psychology*, 77, 39-41.
- Fox, K. R., 1990 *The Physical Self-Perception Profile Manual*. DeKalb, IL: Office for Health Promotion, Northern Illinois University.
- Fox, K. R. 1997, *The Physical Self: From Motivation to Well-Being*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Franklin, R., 1993, *Child Abuse and Neglect*. New York: Springer Publishing Company.
- Garbarino, J., Guttman, E., Deeley, J., 1986, "The Psychological Battered Child". Jossey-Boss, San Francisco.
- Gender, J.M., ve Harry, W. G., 1993, *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Çev. Bekir Onur: İmge Yay. Ankara.
- Germain, R., & Sandoval, J., 2002, Child maltreatment. *Handbook of crisis counseling intervention and prevention in the schools*, 137-161.
- Gervis, M., & Dunn, N., 2004, "The emotional abuse of elite child athletes by their coaches." *Child Abuse Review*, 13(3), 215-223.

- Glaser, D., 2002, Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697-714. doi: [10.1016/s0145-2134\(02\)00342-3](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00342-3)
- Göğayaz, S., 2001, “Ergenlerde öğretmenlerine yönelik duygusal istismar algısının incelenmesi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi. Adana.
- Gökalan, Z. B., 2000, İlköğretim okulu öğrencilerinin (12-14 yaş) benlik tasarımı, atılganlık ve kendini açma düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gökler, B., 2004, Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, (35), 82-86.
- Göncü, A., 2013, "Kardeş sayısının aile ilişkilerini algılamadaki rolü." *Sosyal Psikoloji Dergisi*, 18(2), 150-165.
- Gözaydın, Z., 2017, Lise çağı ergenlerde benlik saygısı ile öğrenilmiş çaresizlik arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Gülbağçe, A., 2007, Mesleki olgunluk düzeyler, farklı olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma ve benlik imgelerinin incelenmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S., 2002, “Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler”, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3):128- 134.
- Gülümser, G., 2003, 9-14 Yas grubundaki akut ve kronik hastalığı olan çocukların denetim odağı ve benlik kavramı düzeylerinin incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Güneysu, S., 1982, Anne-babaların çocuklarına karşı tutumları ve davranış problemleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gürsoy, F., 2006, “Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Ergenlerin Benlik Tasarım Düzeyleri İle Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 15, Sayı 2, s. 183-190.
- Gürsu, O., 2012, Ergenlerde Psikolojik Sağlığın Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 110-130.
- Güvenç, G., ve Aktaş, V., 2006, “Ergenlik Döneminde Yaş, Toplumsal Cinayet, Bireysel ve İlişkisel Tutumlar, Benlik Değeri ve Yaşam Becerilerine İlişkin Algı Arasındaki İlişkiler”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 21, Sayı 57, s. 45- 62.
- Halıcı, P., 2005, Yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesiyle birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların saldırganlık eğilimleri ile benlik

kavramlarının incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara Üniversitesi.

- Hamarman, S., & Bernet, W., 2000, "Evaluating and Reporting Emotional Abuse in Children: Parent-Based, Action-Based Focus Aids in Clinical Decision-Making." *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 112-119.
- Hart, S. N., Binggeli, N. J. & Brassard, M. R., 1998, Evidence for the effects of psychological maltreatment. *Journal of Emotional Abuse*, 1, 27-28. doi: 10.1300/J135v01n01_03.
- Hart, S. N., Germain, R. B., & Brassard, M. R. 2002, Psychological maltreatment. In J. E. B. Myers et al. (Eds.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (2nd ed., pp. 55-78). Sage Publications.
- Hart, S.N, Brassard, M.R., 1987, "A Major Threat to children's mental health" *American Psychologist*.
- Harter, S., 1999, *The Construction of the Self: A Developmental Perspective*. New York: Guilford Press.
- Heatherton, T. F., 2011, Neuroscience of self and self-regulation. *Annual Review of Psychology*, 62, 363-390.
- Hornor, G., 2012, Emotional maltreatment. *J Pediatr Health Care*. 26(6), 436-442. DOI: [10.1016/j.pedhc.2011.05.004](https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2011.05.004)
- Hu, L., Mcauley, E., Elavsky, S., 2005, Does The Physical Self Efficacy Scale Assess Self-Efficacy or Self Esteem. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 2005, 27, 152-170.
- Iwaniec, D., 2006, *The emotionally abused and neglected child: Identification, assessment and intervention: A practice handbook*. John Wiley & Sons.
- İşgör, Y.İ., 2003, *Bir işte çalışan ve çalışmayan öğrencilerin bazı psikolojik özelliklerinin incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi. Erzurum.
- İşmen, A. E., 1993, *Duygusal istismarın liseli ergenlerin kendini kabul seviyelerine etkisi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Johnson, P.R., ve Indvik, J., 1994, The impact of unresolved trauma on career management. *Employee Counseling Today*, 6(4), 10-15. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/impact-unresolved-trauma-on-career-management/docview/198449876/se-2>.
- Jones, R., 1982, *Danışma Psikolojisi Kuramları*, Çev., Füsün Akkoyun, Cassel Educational Limited.
- Kaplan S., 1996, Physical abuse and neglect. In: Lewis M, ed. *Child and adolescent psychiatry. A comprehensive textbook*. 2nd ed. Baltimore, MA: Williams & Wilkins; 1033-41.

- Kaplan, S.J., Pelcovitz, D. ve Labruna, V., 1999, Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. J. American Academy of Child Adolescent Psychiatry, 38, 1214-1222.
- Karadayı, S., 2018, Ergenlik ve ilk yetişkinlik dönemindeki bireylerde yaşam doyumu, psikolojik ihtiyaçlar ve benlik algısı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Karademir, T., Döşyılmaz, E., Çoban, B., Kafkas, M.E., 2010, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Özel Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilerde Benlik Saygısı ve Duygusal Zeka. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:18, No:2, 653–674.
- Karakaya, I., Coşkun, A., Ağaoğlu, B., 2006, Yüzücülerin depresyon, benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi, Anatolian Journal of Psychiatry, 7:162-166.
- Karakuş, F. T., 2006, Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile sosyal beceri arasındaki ilişki (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Karasar, N., 2020, Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Kars, Ö., 1996, “Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları” , Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Kavaklı, A., Pek, H., Bahçecik, N., 1995, “Hırpalanmış Çocuk Sendromu”, Alendar Ofset.
- Kaynak, M. ve Doğan Arslan, A., 2018, A Study of the Relationship Between the Level of Emotional Abuse Perceived by High School Students and their Levels of Psychological Resilience. Sakarya University Journal of Education, 8(2), 187-201. <https://doi.org/10.19126/suje.373618>
- Kepenekçi, Y. K., 2001, *Çocuk Hakları ve Çocuk İhmal ve İstismarı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Khoury-Kassabri, M., 2006, Student victimization by educational staff in Israel. Child Abuse & Neglect, 30(6), 691-707.
- Kirazcı, A.B., 2021, Ergenlerde duygusal özerkliğin yurtta kalma, algılanan duygusal istismar ve aile aidiyeti bağlamında incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Korkmazlar, Ü., Engin, P. ve Büyükyazıcı, Z., 2010, Türkiye’de Çocuk İstismar ve Aile İçi Şiddet Araştırması, UNICEF Raporu, Ankara. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/t%C3%BCrkiyede-%C3%A7ocuk-istismari-ve-aile-i%C3%A7i-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Ftirmasi-%C3%B6zet-raporu-2010>

- Kozcu, Ş., 1991, Çocuk istismarı ve ihmali. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem (Der.). Aile Yazıları III Birey Kişilik ve Toplum. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Krugman, R. D. & Krugman, M. K., 1984, Emotional abuse in the classroom: The pediatrician's role in diagnosis and treatment. *American Journal of Diseases of Children*, 138, 284-286.
- Kulaksızoğlu, A., 2001, "Ergenlik Psikolojisi". Remzi Kitabevi. 4. Baskı: İstanbul.
- Kundakçı, A.H., 2005, Üniversite öğrencilerinin yeme tutumları, benlik algısı, vücut algısı ve stres belirtileri açısından karşılaştırılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Kuzgun, Y., 1996, Akademik benlik kavramı ölçeği. T. C. MEB Yayınları, Ankara.
- Lafreniere, MAK, Belanger JJ, Sedikides C, Vallerand R.J., 2011, Self-Esteem and Passion for Activities. *Personality and Individual Differences*, 51, 541–544.
- Lım, L.L, Chang, WC., 2009, Role of Collective Self-Esteem On Youth Violence in a Collective Culture. *International Journal of Psychology*, 44 (1), 71–78.
- Lynch, M. A., 1991, "The role of shame in the developmental context of child maltreatment." In *The role of shame in symptom formation*, ed. Helen Block Lewis, pp. 267-304. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Maraba, K., 2007, Algılanan sınıf atmosferi ile benlik imgesi arasındaki ilişki, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Mars, H., Johnson, K., & Smith, R., 1986, "The impact of mountaineering programs on self-concept." *Journal of Outdoor Education*, 12(3), 25-34.
- Mazza, D., Lorraine, D., Vicky, R., 1996, "Physical, sexual and emotional violence against women: a 75 genel practice-based prevalence study.", *Medical Journal of Australia*, 164:14-17.
- McCarthy, J., 1990, *Formalizing Common Sense: Papers by John McCarthy*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.
- McGee, R. A. & Wolfe, D. A., 1991, Psychological maltreatment: toward an operational definition. *Development and Psychopathology*, 3(1), 3-18. doi: <https://doi.org/10.1017/S0954579400005034>
- Mcmullin JA, Cairney J., 2004, Self-Esteem And Intersection of Age, Class, and Gender. *Journal of Aging Studies*, 18, 75–90.
- Metin, N., Bencik Kangal S., 2012, Bilim Sanat Merkezlerine Devam Eden 12–14 Yaş Grubu Üstün Yetenekli Çocukların Benlik Algılarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*; 37 (163): 3-16.

- Miller, S. M., 1988, "The effects of a swimming program on the self-concept of children aged 9-14." *Child Development Studies*, 15(2), 105-117.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2013, Sosyal Gelişim. İçinde *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi* (ss. 123-145). Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- Murty, S. A., 2003, "Physical and Emotional Partner Abuse Reported by Men and Women in a Rural Community", *American Journal of Public Health*, vol 93, no:7, 1073-1075
- O'Hagan, K., 2006, Identifying Emotional And Psychological Abuse: A Guide For Childcare Professionals: A Guide for Childcare Professionals. McGraw-Hill Education (UK).
- Okman, C.S., 1999, Ergenlik dönemindeki öfke ifade tarzlarının kendilik imgesi bağlamında incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Önal, U., 2021, "Lise öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları duygusal istismar düzeylerine göre benlik saygıları", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Öz, R., Yılmaz, H. B. ve Akçay, N., 2009, Tip 1 diyabetli çocuklarda benlik saygısını etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 308.
- Özcan, Z., 2015, Lise öğrencilerinin kişilerarası şemaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özçelik, F. ve Arslan, A., 2020, "Öğrenim durumu ve ebeveynlerin benimsedikleri tutumlar arasındaki ilişki." *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 112-125.
- Özdemir, Y., 2009, Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin ana babanın çocuk yetiştirme stilleri açısından incelenmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara Üniversitesi.
- Özer, İ., 2001, Ergenlerin stres yaşantılarında kullandıkları başa çıkma stratejilerinin benlik imajı ile ilişkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi. Adana.
- Özgüroğlu, M., 1991, Adolesans Döneminde Benlik İmajı, (Uzmanlık Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Özkan, İ., 1994, Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9.
- Özoğlu, S.Ç., 1976, "Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı". *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 8: 1-4.
- Öztep, İ. C., 2010, Duygusal istismar algılayan ve algılamayan ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarının karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

- Öztürk, S., 2007, Çocuklarda duygusal istismar. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat üniversitesi, Elazığ.
- Özüğurlu, K., 1985, Evlilik Raporu Bilimsel Sorunlar Dizisi, 2. baskı, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul; s.301.
- Özyürek, A., Yavuz, N. F., Çetin, A. ve Adıbatmaz, M., 2016, The Relationship between Parental Attitudes and Self Perception of the Children Who Are Nominated as Gifted Children, *Advances in Environmental Biology*, 10 (3), 93-98.
- Peleikis, D. E., Mykletun, A., & Dahl, A. A., 2005, "The relative influence of childhood sexual abuse and other early childhood adversity on the course of depressive and anxiety disorders." *Journal of Traumatic Stress*, 18(4), 341-344.
- Pişkin, M., 2003, Özsaygı geliştirme eğitimi: İlköğretimde rehberlik. Nobel Yayınları.
- Polat, O., 2001, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı, Cilt 2, Ankara: Seçkin. ss: 411-414.
- Polat, O., 2006, "Dövme Beni. İstanbul": Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği Yayınları. www.turkiyeforumlari.net/psikoloji/62650pedofili.htm.
- Polat, O., 2007, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı, I-II, Ankara: Seçkin. S.235.
- Pritchard, M., 2010, Does Self Esteem Moderate The Relation Between Gender and Weight Preoccupation in Undergraduates. *Personality and Individual Differences*, 48, 224–227.
- Purmut, E. C., 2016, Ergenlerde benlik imgesi ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Royse, D., 2006, *Emotional Abuse and Neglect: The Psychological Effects on Children*. New York: Springer.
- Saddik, A.S. & Hattab, A., 2012, Emotional abuse towards children by schoolteachers in Aden Governorate Yemen: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 12, 647. <https://rdcu.be/dN8FM> sayfasından erişilmiştir.
- Sağır, M. ve Gözler, A., 2013, Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 67-102.
- Sam, N., Sam, R., Öngen, KB., 2010, Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının Yeni Çevresel Paradigma ve Benlik Saygısı Ölçeği İle İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 21.
- Sampasa-Kanyinga, H., Nilsen, W., ve Colman, I., 2018, Child Abuse And Work Stress İn Adulthood: Evidence From A Population-Based Study. *Preventive medicine*, 108, 60-66.

- Sapon-Shevin, M., 1994, *Playing favorites: Gifted education and the disruption of community*. State University of New York Press.
- Sarı, C., 2008, Ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri ve uyumlarını yordayan bazı değişkenler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarıkaya, A., 2015, 14-18 Yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Savi, F., 1999, "Ergenlerde duygusal istismar ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyi arasındaki ilişki". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uludağ Üniversitesi. Bursa.
- Shumba, A., 2002, The nature, extent and effects of emotional abuse on primary school pupils by teachers in Zimbabwe. *Child Abuse & Neglect*, 26(8), 783-791.
- Siyez, D. M., 2003, "Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Slep, A. M., Heyman, R. E., Snarr, J. D., Foster, R. E., Linkh, D., J. & Whitworth, J.D., 2011, Child emotional aggression and abuse: definitions and prevalence. *Child Abuse and Neglect*, 35(10), 783-796. DOI: [10.1016/j.chiabu.2011.07.002](https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.07.002)
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F. & Akşit, S., 2014, Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49, 47-56.
- Soysüren Y.F., 2009, Beden eğitimi öğretmenlerinin sporcu öğrenciler üzerindeki duygusal istismar davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Stenseng, F., Dalskau, L.H., 2010, Passion, Self-Esteem, and the Role of Comparative Performance Evaluation. *Journal of Sport&Exercise Psychology*, 32, 881-894.
- Stirling, A. E., & Kerr, G. A., 2008, "Defining and categorizing emotional abuse in sport." *European Journal of Sport Science*, 8(4), 173-181.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M.J., Alink, L.R. ve Van Ijzendoorn, M.H., 2015, The prevalence of child maltreatment across the globe: Review of a series of metaanalyses. *Child Abuse Review*, 24(1), 37-50.
- Sungur, P., Yüksek, S., 2009, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Tasarımı ve Kendini Gerçekleştirme Düzeylerinin İncelenmesi. Niğde Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:3, Sayı:3, 190-195.

- Şahin, D., Güvenç, G.B., 1996, "Ergenlerde Aile Algısı ve Benlik Algısı "Türk Psikoloji Dergisi 11 (38). 22-32.
- Şahin, E., & Ersanlı, K., 2021, Ergenler için benlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi. OPUS International Journal of Society Researches, 18(43), 6241-6279.
- Şahin, F., 2008, Fiziksel istismar. Çetin, F., Coşkun, A., İşeri, E., Miral, S., Motavallı, N., Pehlivan Türk, B., Türkbay, T., Uslu, R., ve Ünal F. (Ed.), Çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı içinde. Basım Yayın. Ankara.
- Şenol, H.S., 2021, Okul öncesi çocukların sosyal yetkinlik düzeyleri ile annelerinin duygusal istismar potansiyelleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Taner, Y., Gökler, B., 2004, Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. Hacettepe Tıp Dergisi, 35, 82-86.
- Tıraşçı, Y., Gören, S., 2007, Çocuk istismarı ve ihmali. Dicle Tıp Dergisi, 34(1), 70-74.
- Toker-Karabulut, A., 2019, "Ortaöğretim öğrencilerinin anne ve babalarından algıladıkları duygusal istismarın sosyal problem çözme becerisi ile ilişkisinin incelenmesi." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Topbaş, M., 2004, "İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı". TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 3 (4).
- Topçu, S., 2009, Silinmeyen izler. Phoenix, Ankara.
- Toy, B., 2006, Sanat eğitimi alan ve almayan 15-17 yaş grubundaki ergenlerin sosyal uyumlarının ve benlik tasarım düzeylerinin incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Trickett, P. K., Mennen, F. E., Kim, K., ve Sang, J. 2009, Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. Child abuse ve neglect, 33(1), 27-35.
- Turaşlı, N. K., 2006, 6 Yaş grubu çocuklarda "benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programı"nın etkililiğinin incelenmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Tutar, K., M, Altınöz., ve D, Çakıroğlu., 2009, "İşgörenlerin Kendilik Algılarının Bireysel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 21, s. 489-496.
- Türker, A., Er, Y., Eroğlu, S. Y., Şentürk, A., & Durmaz, M., 2018, Spor yapan bireylerin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısının incelenmesi. Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 8-15.

- Uğur, E., 2020, Çocuğun duygusal istismarı ve diğer türleriyle ilişkisi. İçinde M. Ercengiz, M.Savcı, E. Uğur (Der.). Çocuğun Duygusal İstismarı. Nobel yayınları. Ankara.
- Uğurlu, Z., & Gülsen, İ., 2014, Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-24. <https://doi.org/10.20860/ijoses.40982>
- Usta, S., 1994, “Anne Babanın Tedip Hakkı”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı 8.
- Uyanık, B.G., Akman, B., 2004, Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (2), 175–183.
- Uzun, Ş., 2002, “Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile kendilik imgesi arasındaki ilişkinin incelenmesi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Vertommen, T., Veldhovenc, N. S., Wouterse, K., Kampenf, J. K., Brackenridge, C., Rhind, D., Neels, K. & Eede, F., 2016, Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. Child Abuse and Neglect, 51, 223-236.
- Vizard, E., 1991, The Historical and Cultural Context of Child Abuse. Peter Maher (eds.) Child Abuse: The Educational Perspective. Oxford: Basil Blackwell Ltd.
- Vranceanu, A. M., Hobfoll, S. E., & Johnson, R. J., 2007, Child multi-type maltreatment and associated depression and PTSD symptoms: The role of social support and stress. Child abuse & neglect, 31(1): 71-84.
- Whitfield, R., 1991, Strategies for prevention: education for good child care practice. Peter Maher (eds.). Child Abuse: The Educational Perspective. Oxford: Basil Blackwell Ltd.
- Wolfe, D. A., Scott, K., Wekerle, C., & Pittman, A. L., 2001, Child maltreatment: Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 40(3), 282-289.
- World Health Organization. 1999, Report of the Consultation on Child Abuse Prevention <https://iris.who.int/handle/10665/65900> adresinden edinilmiştir.
- Yalçın, H., Koçak, N., Duman, G., 2014, Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 137-143.
- Yaman, Ç., Teşneli, Ö., Koşu, S., Yalvarıcı, N., Tel, M. & Gelen, E., 2008, Elit seviyedeki değişik spor branşlarının fiziksel benlik algısı üzerine etkisi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5(2), 1-17.
- Yavaş-Celik, M., & Elmaoğlu, E., 2022, Emotional Abuse Questionnaire: A validity and reliability study. Social Work in Health Care, 9-10(61), 483-498.

- Yavuzer, H., 1986, *Ana-Baba ve Çocuk*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yavuzer, H., 1994, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, 10. Basım, İstanbul.
- Yavuzer, H., 1996, “Çocuk ve Suç”, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H., 1998, *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yavuzer, H., 2000, *Çocuk ve Suç*. Remzi Kitabevi. İstanbul..
- Yavuzer, H., 2001, *Okul Çağı Çocuğu*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yıldırım Doğru, S.S, Durmuşoğlu Saltalı, N., Konuk Er, R., 2012, Aile Refahı ve Koruma. Eğiten Kitap. Ankara.
- Yıldız, M., Çapar, B., 2010, Orta öğretim öğrencilerinde benlik saygısı ile dindarlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 10(3), 103-131
- Yıldız, M., 2006, Benlik kavramı ve benliğin gelişiminde dinin rolü. Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13(13), 87-127.
- Yıldız, A., 2006, *Bireysel Farklılıklar: Psikolojik Boyutları*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Yiğit, H., 2010, Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yorulmaz, F., Aktürk, Z., Dağdeviren, N. ve Dalkılıç, A., 2002, Smoking among adolescents: Relation to school success socioeconomic status, nutrition and self-esteem. Swiss Med Wkly, 132(3132), 54-449.
- Yörükoğlu, A., 1983, *Çocuk Ruh Sağlığı*. Özgür Yayınları. İstanbul.
- Yörükoğlu, A. 1985, *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayınları. İstanbul.
- Yörükoğlu, A., 1986, *İnsan Ruhuna Yolculuk*. Özgür Yayınları. İstanbul.
- Yvonne, V., Straus, M., Gelles, J. R. ve Harrop, W. J., 1991, Verbel aggression by parents and psychological problems of children. Child Abuse And Neglect, 15(3), 132-133.
- Zeytinoğlu, S. ve Kozcu, Ş., 1991, Fiziksel çocuk istismarı konusunda bir araştırma. Aile Yazıları III. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi. Ankara: MN Ofset.
- Zhang, W., Gao, W., & Liu, X., 2022, Does attending elite colleges matter in the relationship between self-esteem and general self-efficacy of students in China? Heliyon, 8(6).

- Zırh, S., 1995, Eğitim fakültesi öğrencilerinin benlik imajının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, Ü., Sar, V., Öztürk, M., Kora, M. E. ve Alyanak, B., 2001, Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları/Probable results of childhood abuse and neglect. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2(2), 69-78.

EKLER**EK-1 Kişisel Bilgi Formu**

Cinsiyet	Kadın () Erkek ()
Yaş	14 yaş () 15 yaş () 16 yaş () 17 yaş () 18 yaş ()
Okuduğu Okul	Batman Spor Lisesi () Diğer Liseler ()
Okuduğu Sınıf	9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf ()
Aile Geliri	17 bin ve altı () 17-30 bin arası () 30 bin TL ve üzeri ()
Kardeş Sayısı	1-3 Kardeş () 4-6 Kardeş () 7 Kardeş ve Üzeri ()
Anne-Baba Medeni Durum	Evli-Birlikte () Boşanmış ()
Anne Eğitim Seviyesi	İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite veya Yüksek lisans ()
Baba Eğitim Seviyesi	İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite veya Yüksek lisans ()
Anne Mesleği	Ev Hanımı () Çalışan ()
Baba Mesleği	Memur () Esnaf () Özel Sektör () Çiftçilik-Hayvancılık () Diğer ()

EK-2 Duygusal İstismar Ölçeği

Duygusal İstismar Ölçeği	0= Hiçbir zaman	1= Nadiren	2= Ara sıra	3= Genellikle	4= Her zaman
1. Çevremdekilerle çatışma içindeyim.					
2. Çocukluğumdan beri, çevremdekiler benimle konuşturlarken veya benimle iletişim kurarlarken benim sözümü kesiyorlar.					
3. Çevremdekiler benim sözlerimi dikkate almaz veya almadı.					
4. Ebeveynlerim ya da ailemden biri arkadaşlarımla ilişki kurmamı yasaklardı ya da hala arkadaşlarımla ilişki kurmamı yasaklıyorlar.					
5. Çevremdekiler sürekli beni kontrol altına alırlardı ya da hala kontrol altına almaya devam ediyorlar.					
6. Çevremdekiler ne yaptığımı veya ne yapıyor olduğumu umursamıyor.					
7. Bir hata yaptığımda suçlanıyorum.					
8. Çevremdekilerin bana davranışları tahmin edilemezdir.					
9. Çevremdekiler çalışmalarımda yeteneklerimden daha fazla sonuçlar almamı beklerlerdi ya da hala yeteneklerimden fazlasını içeren sonuçlar almamı bekliyorlar.					
10. Çocukluğumdan beri toplumca onaylanmayan şeyler yapmaya zorlandım. (sigara satın almak vb.).					
11. Çocukluğumdan beri kendimi aşağılanmış şekilde hissettiğim bir muamele görüyorum.					
12. Çevremdekiler bana hoş olmayan adlarla (lakap) seslenirlerdi. Ya da hala öyle kötü adlarla sesleniyorlar.					
13. Çevremdekiler benim fikirlerime ve yorumlarıma aldırmadılar ya da hala fikirlerime ve yorumlarıma aldırıyorlar.					
14. Çevremdekiler benim sosyal gruplara katılmamı yasaklardı veya halen sosyal gruplara katılmamı yasaklıyorlar.					
15. Çevremdekiler günlük işlerimde kararı benim vermeme izin vermezlerdi veya hala kararlarımı benim vermeme izin vermiyorlar.					
16. Çevremdekiler ilişkilerim veya yaptıklarım üzerinde herhangi bir kontrol veya denetime sahip değillerdi veya halen değiller.					
17. Çevremdekiler yaptığım işleri ve sözlerimi gülünç buldular alay ettiler ya da hala gülünç bulup alay ediyorlar.					
18. Çevremdeki kişiler bazen ne yaptığım konusunda takıntılı oluyorlar, diğer zamanlarda ise beni hiç dikkate almıyorlar; onların belirsiz davranışları benim kafamı karıştırıyor.					
19. Çevremdeki kişiler benim var olan potansiyelimden ötesinde davranmamı beklerlerdi davranmamı beklerdi veya halen bekliyor.					
20. Çocukluğumdan beri istemediğim şeyler yapmaya zorlandım, aksi halde çevremdekiler zayıf noktalarımı başkalarının önünde açığa çıkarmakla beni tehdit ettiler.					
21. Ne yaparsam yapayım, insanlar benimle ilgili kusur buluyor.					
22. Çevremdekiler bana soğuk davranıyor.					
23. Çevremdeki kişiler, akrabalarım dışında kimse ile ilişki kurmamam gerektiğine inanıyorlar.					
24. Çocukluğumdan beri çevremdekiler beni uygunsuz şeyler yapmaya yöneltti.					
25. Çevremdekiler çalışma alanımı seçmeme izin vermediler veya hala izin vermezler.					
26. Çevremdekiler kendi kendileriyle çok meşgul oluyorlardı yada meşguller ve ben onların umurlarında değildim veya değilim.					
27. Ailemin beklentilerini tamamıyla karşılayamayacağım hissediyorum.					
28. Çevremdekiler onlara karşı olan duygularımı reddediyor.					

29. Çevremdeki kişiler çocukluğumdan beri beni yaramazlık yapmaya sürükledi.					
30. Çevremdekiler kişisel eşyalarımı kendi zevkime ve tarzıma göre seçmeme izin vermediler veya izin vermezler.					

Ölçek ile ilgili bilgiler

Ölçek 12 ile 19 yaş arası adölesanlara yöneliktir. Ölçeğin 30 maddesi ve 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert tipte olup, alt boyutlar: Sözel istismar (1,2,3,7,11,12,13,17,21), Aşırı kontrol (4,5,14,15,23,25,30), Korkutmak (10,20,24,29), Yetersiz kontrol (6,8,16,18,26), Duygusal reddetme (13,22,28), Aşırı beklenti (9,19,27) maddelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlandırılması 0=hiçbir zaman, 4=her zaman şeklinde yapılmaktadır. Ölçekte ters puanlandırılacak madde bulunmamaktadır. Ölçekte belli bir kesme noktası olmayıp alınan puan yükseldikçe duygusal istismar yaşama düzeyini göstermektedir. Ölçeğin cronbach alpha değerleri alt boyutlarda: sözel istismar 0.87, aşırı kontrol 0.83, korkutmak 0.79, yetersiz kontrol 0.77, duygusal reddetme 0.74 aşırı beklenti 0.71 ve ölçeğin bütün maddelerinki ise 0.93 olarak belirlenmiştir.

EK-3 Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği

Aşağıda kendinize, okul hayatınıza, fiziksel özelliklerinize, arkadaşlık ilişkilerinize ve aile hayatınıza ilişkin bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

SIRA NO	MADDELER	ÇOK YANLIŞ	YANLIŞ	KARARSIZIM	DOĞRU	ÇOK DOĞRU
1	Kendimi seviyorum.					
2	Yaşıtlarımın çoğundan daha etkileyici bir vücuda sahibim.					
3	Genellikle derslere karşı ilgiliyimdir.					
4	Arkadaşlarımla birlikteyken kendimi iyi hissediyorum.					
5	Ailemle birlikteyken kendimi iyi hissediyorum.					
6	Kendimi değerli hissediyorum.					
7	Tanıdığım akranlarımla çoğundan daha					
8	Derslerimin çoğunda başarılıyım.					
9	Arkadaşlarımla iyi anlaşıyorum.					
10	Ailemle birlik beraberlik içerisindeyiz.					
11	Kendimle gurur duyuyorum.					
12	Fiziksel olarak kendimi beğeniyorum.					
13	Öğretmenlerim benim çalışkan bir öğrenci olduğumu					
14	Arkadaşlarıma duygu ve düşüncelerimi kolaylıkla ifade edebiliyorum.					
15	Kendi çocuklarım olursa, onları ailemin beni yetiştirdiği gibi yetiştirmek isterim.					
16	Kendime saygı duyuyorum.					
17	Yaşıtlarıma göre daha kuvvetli bir fiziksel yapım var.					
18	Öğretmenlerim tarafından takdir ediliyorum.					
19	Çevremde ihtiyaç duyduğumda destek alabileceğim birçok arkadaşım var.					
20	Ailemle iyi anlaşıyorum.					
21	Çok sayıda olumlu özelliğim var.					
22	Fiziksel olarak çekici bir insanım.					
23	İstediğim yükseköğretim programını kazanacak kadar yetenek sahibiyim.					
24	Arkadaşlarım bana değer verir.					
25	Mutlu bir aile hayatım var.					

PUANLAMASI

Genel Benlik Algısı (Benlik Saygısı, General Self-Concept, Self-Esteem) : 1, 6, 11, 16, 21

Fiziksel Benlik Algısı (Fiziksel Benlik Kavramı, Physical Self-Concept): 2, 7, 12, 17, 22

Akademik Benlik Algısı (Akademik Benlik Kavramı, Academic Self-Concept): 3, 8, 13, 18, 23

Sosyal Benlik Algısı (Sosyal Benlik Kavramı, Social Self Concept): 4, 9, 14, 19, 24

Aile Benlik Algısı (Aile Benlik Kavramı, Family Self-Concept): 5, 10, 15, 20, 25
maddelerine verilen cevapların toplanmasıyla elde edilmektedir. Ölçekte tersten kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerinin puanlaması aşağıdaki gibidir.

Çok Yanlış = 1

Yanlış = 2

Kararsızım = 3

Doğru = 4

Çok Doğru = 5

Her bir alt boyuttan alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değişmektedir. Her bir alt boyuttan alınan puanlarının artması ilgili alt boyutta ergenlerin benlik algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Parantez içerisinde yer alan ifadeler literatür taraması yaparken araştırmacıların kullanılabileceği aynı kavramları ifade eden alternatiflerdir.

ÖNEMLİ NOT: Araştırmacılar, ölçeği ortaokul öğrencisi ergenlere uygulamak istenmesi durumunda ölçeğin yirmi üçüncü maddesindeki “yükseköğretim programını” kelimeleri “liseyi” olarak değiştirilmelidir. Yeni hali ortaokul öğrencisi ergenlere uygulanırken “23. İstedğim liseyi kazanacak kadar yetenek sahibiyim.” şeklinde olmalıdır.

EK-4 Araştırma İzni

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-28962623-302.14.01-152446
Konu : Araştırma İzni (Tuğçe KARACA)

21.02.2024

(BATMAN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ)
Ziya Gökalp Mah. 1706. Sokak Merkez / BATMAN

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğçe KARACA'nın "Spor Lisesi Öğrencilerinde Duygusal İstismar ve Benlik Algısı; Karşılaştırmalı Bir Çalışma" adlı araştırmasına ilişkin Etik Kurulu Kararı ve ekleri yazımız ekinde gönderilmiştir. Araştırma kapsamında İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nüze bağlı Spor Lisesi, Batman Anadolu Lisesi, Yunus Emre Anadolu Lisesi, Mezopotamya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine anket yapılması amacıyla Müdürlüğünüz tarafından gerekli izinlerin verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Enstitü Müdürü V.

Ek:

- 1- 1.Araştırma İzni (1 sayfa)
- 2- 2.Etik Kurulu Kararı (1 sayfa)
- 3- 3. Başvuru Formları (21 sayfa)

EK-5 Etik Kurul İzni

T.C. BATMAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI			
Toplantı Tarihi		: 31.01.2024	
Toplantı Sayısı		: 2024/01	
Toplantıda Alınan Karar Sayısı		: 51	
Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Rohat CEBE Başkanlığında toplanarak aşağıdaki karar alınmıştır. Karar 2024/01-38 Üniversitemiz Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN'in "Spor Lisesi Öğrencilerinde Duygusal İstismar ve Benlik Algısı Karşılaştırmalı Bir Çalışma" başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Tuğçe KARACA ile birlikte yapma talebine ilişkin 29.11.2023 tarihli ve 140157 sayılı yazı görüşüldü; Yapılan görüşmeler sonucunda; Üniversitemiz Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Erdal ÇETİN'in "Spor Lisesi Öğrencilerinde Duygusal İstismar ve Benlik Algısı Karşılaştırmalı Bir Çalışma" başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Tuğçe KARACA ile birlikte yapma talebinin uygun görüldüğüne toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.			
BAŞKAN (İmza) Prof. Dr. Rohat CEBE			
ÜYE Prof. Dr. Hamit ADİN	(Katılmadı)	ÜYE Prof. Dr. Bilal ŞEKER	(İmza)
ÜYE Prof. Dr. Filiz AKBAŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Ömer Faruk ERTUĞRUL	(Katılmadı)
ÜYE Doç.Dr. Veysel ERATİLLA	(İmza)	ÜYE Doç.Dr. Ümit DİLEKÇİ	(İmza)
ÜYE Doç.Dr. Reşat ARICA	(Katılmadı)	ÜYE Doç.Dr. Yusuf ÇINAR	(İmza)
ÜYE Dr.Öğr.Üyesi Özlem BEZEK GÜRE	(İmza)	Raportör Erkan ZENGİN	(İmza)